

**ΔΙΑΣΚΕΨΗ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ**

**Βρυξέλλες, 6 Αυγούστου 2004
(OR. fr)**

CIG 87/04

Θέμα : Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΤΙΤΛΟΣ Ι - ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ - ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙV - ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - ΤΑ ΑΛΛΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ V - ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι - ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ - ΟΙ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ VI - Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ VII - ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ VIII -	Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ IX -	Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΜΕΡΟΣ II :	ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΡΟΟΙΜΙΟ	
ΤΙΤΛΟΣ I -	ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ
ΤΙΤΛΟΣ II -	ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ
ΤΙΤΛΟΣ III -	ΙΣΟΤΗΤΑ
ΤΙΤΛΟΣ IV -	ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
ΤΙΤΛΟΣ V -	ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΤΙΤΛΟΣ VI -	ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΤΙΤΛΟΣ VII -	ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ
ΜΕΡΟΣ III :	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ I -	ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ - ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι - ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Τμήμα 1 - Εγκαθίδρυση και λειτουργία της Εσωτερικής Αγοράς

Τμήμα 2 - Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών

Υποτμήμα 1 - Οι εργαζόμενοι

Υποτμήμα 2 - Ελευθερία εγκατάστασης

Υποτμήμα 3 - Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

Τμήμα 3 - Ελεύθερη Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων

Υποτμήμα 1 - Τελωνειακή ένωση

Υποτμήμα 2 - Τελωνειακή συνεργασία

Υποτμήμα 3 - Απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών

Τμήμα 4 - Κεφάλαια και Πληρωμές

Τμήμα 5 - Κανόνες ανταγωνισμού

Υποτμήμα 1 - Κανόνες εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων

Υποτμήμα 2 - Ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη

Τμήμα 6 - Φορολογικές Διατάξεις

Τμήμα 7 - Κοινές διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τμήμα 1 - Οικονομική Πολιτική

Τμήμα 2 - Νομισματική Πολιτική

Τμήμα 3 - Θεσμικές Διατάξεις

Τμήμα 4 - Ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ

Τμήμα 5 - Μεταβατικές Διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Τμήμα 1 - Απασχόληση

Τμήμα 2 - Κοινωνική πολιτική

Τμήμα 3 - Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή

Τμήμα 4 - Γεωργία και αλιεία

Τμήμα 5 - Περιβάλλον

Τμήμα 6 - Προστασία των καταναλωτών

Τμήμα 7 - Μεταφορές

Τμήμα 8 - Διευρωπαϊκά δίκτυα

Τμήμα 9 - Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και Διάστημα

Τμήμα 10 - Ενέργεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV - ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τμήμα 1 - Γενικές διατάξεις

Τμήμα 2 - Πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση

Τμήμα 3 - Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις

Τμήμα 4 - Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις

Τμήμα 5 - Αστυνομική συνεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V - ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ Η ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ Ή ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Τμήμα 1 - Δημόσια υγεία

Τμήμα 2 - Βιομηχανία

Τμήμα 3 - Πολιτισμός

Τμήμα 4 - Τουρισμός

Τμήμα 5 - Παιδεία, νεολαία, αθλητισμός και επαγγελματική εκπαίδευση

Τμήμα 6 - Πολιτική προστασία

Τμήμα 7 - Διοικητική συνεργασία

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ V - ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I - ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II - ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τμήμα 1 - Κοινές διατάξεις

Τμήμα 2 - Κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας

Τμήμα 3 - Δημοσιονομικές διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III - ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Τμήμα 1 - Συνεργασία για την ανάπτυξη

Τμήμα 2 - Οικονομική, χρηματοοικονομική και τεχνική συνεργασία με τρίτες χώρες

Τμήμα 3 - Ανθρωπιστική βοήθεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V - ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII - ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII - ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ VI - Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I - ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τμήμα 1 - Τα θεσμικά όργανα

Υποτμήμα 1 - Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Υποτμήμα 2 - Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Υποτμήμα 3 - Το Συμβούλιο των Υπουργών

Υποτμήμα 4 - Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Υποτμήμα 5 - Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υποτμήμα 6 - Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Υποτμήμα 7 - Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Τμήμα 2 - Τα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης

Υποτμήμα 1 - Η Επιτροπή των Περιφερειών

Υποτμήμα 2 - Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Τμήμα 3 - Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Τμήμα 4 - Κοινές διατάξεις για τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II - ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τμήμα 1 - Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

Τμήμα 2 - Ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης

Τμήμα 3 - Εκτέλεση του προϋπολογισμού και απαλλαγή

Τμήμα 4 - Κοινές διατάξεις

Τμήμα 5 - Καταπολέμηση της απάτης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III - ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ VII : ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ IV : ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΕΛΓΩΝ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΤΤΟΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ, Η ΑΥΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΥΨΗΛΟΤΗΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΔΟΥΚΑΣ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ, ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ, Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ, Ο ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ, Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΣΛΟΒΑΚΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ, Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ, Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ,

ΕΜΠΝΕΟΜΕΝΟΙ από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, από την οποία αναπτύχθηκαν οι παγκόσμιες αξίες των απαραβάτων και αναφαίρετων δικαιωμάτων του ανθρώπου, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου.

ΠΕΠΕΙΣΜΕΝΟΙ ότι η Ευρώπη, επανενωμένη πλέον μετά από οδυνηρές εμπειρίες, προτίθεται να ακολουθήσει την οδό του πολιτισμού, της προόδου και της ευημερίας, για το καλό όλων των κατοίκων της, ακόμη και των πλέον ευάλωτων και των πλέον αδυνάτων· ότι επιθυμεί να παραμείνει ήπιος ανοικτή στον πολιτισμό, στη γνώση και στην κοινωνική πρόοδο, καθώς και να εμβαθύνει τον δημοκρατικό χαρακτήρα και τη διαφάνεια του δημόσιου βίου της και να εργασθεί για την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη ανά την υφήλιο.

ΠΕΠΕΙΣΜΕΝΟΙ ότι οι λαοί της Ευρώπης, παραμένοντας υπερήφανοι για την ταυτότητά τους και για την εθνική τους ιστορία, είναι ωστόσο αποφασισμένοι να υπερβούν τις παλαιές τους διχόνοιες και, ενωμένοι ολοένα στενότερα, να σφυρηλατήσουν το κοινό τους πεπρωμένο.

ΒΕΒΑΙΟΙ ότι η Ευρώπη, «ενωμένη στην πολυμορφία», προσφέρει στους λαούς της τις βέλτιστες δυνατότητες να συνεχίσουν, με σεβασμό των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου και με συνείδηση των ευθυνών τους έναντι των μελλοντικών γενεών και του πλανήτη, τη μεγάλη περιπέτεια η οποία την καθιστά προνομιακό πεδίο της ανθρώπινης ελπίδας.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΙ να συνεχίσουν το έργο το οποίο επιτεύχθηκε με τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, διασφαλίζοντας τη συνέχεια του κοινοτικού κεκτημένου.

ΕΥΓΝΩΜΟΝΕΣ στα μέλη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για το ότι εκπόνησαν το σχέδιο του παρόντος Συντάγματος εξ ονόματος των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης.

ΟΡΙΣΑΝ ΩΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΥΣ :

Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΕΛΓΩΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΤΤΟΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ

Η ΑΥΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΥΨΗΛΟΤΗΣ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΟΥΚΑΣ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ο ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΣΛΟΒΑΚΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

Η ΑΥΤΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ, μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει, συμφώνησαν επί των εξής διατάξεων :

ΜΕΡΟΣ Ι

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-1

Ίδρυση της Ένωσης

1. Εκφράζοντας τη βούληση των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης να οικοδομήσουν το κοινό τους μέλλον, το παρόν Σύνταγμα ιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία τα κράτη μέλη απονέμουν αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων. Η Ένωση συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη των εν λόγω στόχων και ασκεί κατά τον κοινοτικό τρόπο τις αρμοδιότητες που της απονέμουν .
2. Η Ένωση είναι ανοιχτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες της και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.

ΑΡΘΡΟ Ι-2

Οι αξίες της Ένωσης

Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.

ΑΡΘΡΟ Ι-3

Οι στόχοι της Ένωσης

1. Η Ένωση αποσκοπεί να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της.
2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και εσωτερική αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.
3. Η Ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.

Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η Ένωση προάγει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση προβάλλει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της. Συμβάλλει στην ειρήνη, την ασφάλεια, τη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη, την αλληλεγγύη και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των λαών, το ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, την εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και, ιδίως, στον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

5. Η Ένωση επιδιώκει τους στόχους αυτούς με πρόσφορα μέσα, ανάλογα με τις αρμοδιότητες που της απονέμονται με το Σύνταγμα.

ΑΡΘΡΟ I-4

Θεμελιώδεις ελευθερίες και απαγόρευση των διακρίσεων

1. Η Ένωση εγγυάται στο εσωτερικό της την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων, καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης, σύμφωνα με το Σύνταγμα.

2. Εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος και με την επιφύλαξη των ειδικών του διατάξεων, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας.

ΑΡΘΡΟ Ι-5

Σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών

1. Η Ένωση σέβεται την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον του Συντάγματος καθώς και την εθνική τους ταυτότητα που είναι συμφυής με τη θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε τις λειτουργίες που αποβλέπουν στη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εθνικής ασφάλειας.
2. Σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ του Συντάγματος καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Σύνταγμα ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ Ι-6

Το δίκαιο της Ένωσης

Το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που της απονέμονται υπερισχύουν του δικαίου των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ Ι-7

Νομική προσωπικότητα

Η Ένωση έχει νομική προσωπικότητα.

ΑΡΘΡΟ Ι-8

Τα σύμβολα της Ένωσης

Η σημαία της Ένωσης είναι χρώματος κυανού, φέρει δε κύκλο δώδεκα χρυσών αστέρων.

Ο ύμνος της Ένωσης προέρχεται από την «Ωδή στη Χαρά» της Ενάτης Συμφωνίας του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν.

Το έμβλημα της Ένωσης είναι : «Ενωμένη στην πολυμορφία».

Το νόμισμα της Ένωσης είναι το ευρώ.

Η ημέρα της Ευρώπης εορτάζεται την 9η Μαΐου σε όλη την Ένωση.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-9

Θεμελιώδη δικαιώματα

1. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ο οποίος αποτελεί το Μέρος ΙΙ.
2. Η Ένωση προσχωρεί στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Η προσχώρηση στην εν λόγω Σύμβαση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στο Σύνταγμα.
3. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ Ι-10

Η ιθαγένεια της Ένωσης

1. Κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους είναι πολίτης της Ένωσης. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά.

2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Έχουν :

- α) το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών,
- β) το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους πολίτες του εν λόγω κράτους,
- γ) το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος την υπηκοότητα του οποίου έχουν, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των πολιτών του κράτους αυτού,
- δ) το δικαίωμα να αναφέρονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να προσφεύγουν στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που ορίζονται από το Σύνταγμα και από τα μέτρα που θεσπίζονται για την εφαρμογή του.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-11

Θεμελιώδεις αρχές

1. Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
2. Σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, η Ένωση ενεργεί εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη με το Σύνταγμα για την επίτευξη των στόχων που αυτό ορίζει. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση στο πλαίσιο του Συντάγματος ανήκει στα κράτη μέλη.
3. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Τα όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο εν λόγω Πρωτόκολλο.

4. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων του Συντάγματος.

Τα όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

ΑΡΘΡΟ I-12

Κατηγορίες αρμοδιοτήτων

1. Όταν το Σύνταγμα απονέμει στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν την εν λόγω δυνατότητα μόνο εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης.
2. Όταν το Σύνταγμα απονέμει στην Ένωση συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη σε συγκεκριμένο τομέα, η Ένωση και τα κράτη μέλη δύνανται να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις στον τομέα αυτό. Τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους κατά το μέτρο που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ή αποφάσισε να παύσει να την ασκεί.
3. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές και τις πολιτικές τους στον τομέα της απασχόλησης σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Μέρους III, για τον καθορισμό των οποίων αρμόδια είναι η Ένωση.
4. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να καθορίζει και να θέτει σε εφαρμογή κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του προοδευτικού καθορισμού κοινής αμυντικής πολιτικής.
5. Σε ορισμένους τομείς και υπό τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη, τον συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητά τους στους εν λόγω τομείς.

Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες θεσπίζονται βάσει των διατάξεων του Μέρους III που αφορούν τους τομείς αυτούς δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

6. Η έκταση και οι όροι άσκησης των αρμοδιοτήτων της Ένωσης καθορίζονται από τις οικείες για κάθε τομέα διατάξεις του Μέρους III.

ΑΡΘΡΟ I-13

Οι τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας

1. Η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στους ακόλουθους τομείς :

- α) τελωνειακή ένωση,
- β) θέσπιση των κανόνων ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,
- γ) νομισματική πολιτική, για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ,
- δ) διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής,
- ε) κοινή εμπορική πολιτική.

2. Η Ένωση έχει επίσης αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης ή είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την εσωτερική της αρμοδιότητα, ή κατά το μέτρο που ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει το περιεχόμενό τους.

ΑΡΘΡΟ Ι-14

Οι τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας

1. Η Ένωση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν το Σύνταγμα της απονέμει αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων Ι-13 και Ι-17.
2. Οι συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης και των κρατών μελών αφορούν τους εξής κύριους τομείς :
  - α) την εσωτερική αγορά,
  - β) την κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος ΙΙΙ,
  - γ) την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,
  - δ) την γεωργία και την αλιεία, με την εξαίρεση της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας,
  - ε) το περιβάλλον,
  - στ) την προστασία των καταναλωτών,
  - ζ) τις μεταφορές,
  - η) τα διευρωπαϊκά δίκτυα,
  - θ) την ενέργεια,
  - ι) τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,
  - ια) τις κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος ΙΙΙ.
3. Στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

4. Στους τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις και να ασκεί κοινή πολιτική, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ I-15

Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης

1. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο της Ένωσης. Για τον σκοπό αυτόν, το Συμβούλιο Υπουργών θεσπίζει μέτρα, ιδίως τους γενικούς προσανατολισμούς των πολιτικών αυτών.

Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

2. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα για να διασφαλίζει τον συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης, ιδίως με τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών των πολιτικών αυτών.

3. Η Ένωση μπορεί να λαμβάνει πρωτοβουλίες για να διασφαλίζει τον συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ I-16

Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

1. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν την ασφάλεια της Ένωσης, μεταξύ άλλων και τον προοδευτικό καθορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.

2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης και συνάδουν με τη δράση της Ένωσης στον εν λόγω τομέα. Απέχουν από κάθε ενέργεια αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή βλαπτική για την αποτελεσματικότητά της.

ΑΡΘΡΟ Ι-17

Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης

Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις υποστήριξης, συντονισμού ή συμπλήρωσης.

Οι εν λόγω τομείς δράσης είναι, στην ευρωπαϊκή τους διάσταση, :

- α) η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας,
- β) η βιομηχανία,
- γ) ο πολιτισμός,
- δ) ο τουρισμός,
- ε) η παιδεία, η νεολαία, ο αθλητισμός και η επαγγελματική κατάρτιση,
- στ) η πολιτική προστασία,
- η) η διοικητική συνεργασία.

ΑΡΘΡΟ Ι-18

Ρήτρα ευελιξίας

1. Εάν, στο πλαίσιο των πολιτικών που καθορίζονται στο Μέρος ΙΙΙ, η δράση της Ένωσης θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη ενός από τους στόχους που τίθενται με το Σύνταγμα, χωρίς το Σύνταγμα να προβλέπει τις εξουσίες δράσης που απαιτούνται για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα.
2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας του άρθρου Ι-11, παράγραφος 3, εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.
3. Τα μέτρα που βασίζονται στο παρόν άρθρο δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις στις οποίες το Σύνταγμα αποκλείει την εναρμόνιση αυτή.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΑΡΘΡΟ I-19

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης

1. Η Ένωση διαθέτει θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί :

- στην προώθηση των αξιών της,
- στην επιδίωξη των στόχων της,
- στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της, των συμφερόντων των πολιτών της και των συμφερόντων των κρατών μελών,
- στη διασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της συνέχειας των πολιτικών και των δράσεών της.

Το θεσμικό αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει :

- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,

- το Συμβούλιο των Υπουργών (εφεξής καλούμενο «το Συμβούλιο»),
- την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής καλούμενη «η Επιτροπή»),
- το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Κάθε όργανο δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του απονέμονται από το Σύνταγμα, σύμφωνα με τις διαδικασίες και υπό τους όρους τους οποίους αυτό προβλέπει. Τα όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλόπιστα.

ΑΡΘΡΟ Ι-20

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα υπό τους όρους που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Εκλέγει τον Πρόεδρο της Επιτροπής.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τους επτακόσιους πενήντα. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι μελών ανά κράτος μέλος. Κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα έξι έδρες.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ομόφωνα, μετά από πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, ευρωπαϊκή απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σεβόμενο τις αρχές που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο.

3. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται για πέντε έτη με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.
4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο και το Προεδρείο του μεταξύ των μελών του.

ΑΡΘΡΟ Ι-21

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξή της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς της πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες. Δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους Αρχηγούς Κρατών ή Κυβερνήσεων των κρατών μελών, καθώς και από τον Πρόεδρό του και τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συμμετέχει στις εργασίες του.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται ανά τρίμηνο, συγκαλούμενο από τον Πρόεδρό του. Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να αποφασίσουν ένας Υπουργός να επικουρεί έκαστο μέλος, ο δε Πρόεδρος της Επιτροπής να επικουρείται από ένα μέλος της Επιτροπής. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο Πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
4. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με συναίνεση.

ΑΡΘΡΟ Ι-22

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρό του με ειδική πλειοψηφία για δύομισι έτη, η δε θητεία του είναι άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση κωλύματος ή σοβαρού παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του Προέδρου του με την ίδια διαδικασία.
  2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου :
    - α) προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
    - β) μεριμνά για την προετοιμασία και τη συνέχεια των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και βάσει των εργασιών του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
    - γ) καταβάλλει προσπάθειες για να διευκολύνει τη συνοχή και τη συναίνεση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
    - δ) παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
- Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί, υπό την ιδιότητά του αυτή και στο επίπεδό του, την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα που άπτονται της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.
3. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

ΑΡΘΡΟ Ι-23

Το Συμβούλιο Υπουργών

1. Το Συμβούλιο ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει το Σύνταγμα.
2. Το Συμβούλιο απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος έχει την εξουσία να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου.
3. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ Ι-24

Οι συνθέσεις του Συμβουλίου Υπουργών

1. Το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις.
2. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου.

Προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και διασφαλίζει τη συνέχειά τους σε επαφή με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την Επιτροπή.

3. Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων διαμορφώνει την εξωτερική δράση της Ένωσης σύμφωνα με τις γενικές στρατηγικές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της Ένωσης.
4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει με ειδική πλειοψηφία ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζεται ο κατάλογος των λοιπών συνθέσεων του Συμβουλίου.
5. Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών είναι αρμόδια για την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου.
6. Το Συμβούλιο συνέρχεται δημοσίως όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίων νομοθετικών πράξεων. Προς τον σκοπόν αυτό, κάθε σύνοδος του Συμβουλίου διακρίνεται σε δύο σκέλη, αφιερωμένα αντίστοιχα στις εργασίες επί των νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και στις μη νομοθετικές δραστηριότητες.
7. Η Προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στο Συμβούλιο βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει ευρωπαϊκή απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ I-25

Ορισμός της ειδικής πλειοψηφίας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου

1. Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δέκα πέντε μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού της Ένωσης.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα μέλη του Συμβουλίου, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, όταν το Συμβούλιο δεν αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, η ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως ποσοστό τουλάχιστον 72% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν κράτη μέλη τα οποία συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού της Ένωσης.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 έχουν εφαρμογή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όταν αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

4. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος του και ο Πρόεδρος της Επιτροπής δεν συμμετέχουν στην ψηφοφορία.

ΑΡΘΡΟ I-26

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Η Επιτροπή προάγει το κοινό συμφέρον της Ένωσης και αναλαμβάνει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτόν. Μεριμνά για την εφαρμογή του Συντάγματος καθώς και των μέτρων που θεσπίζονται βάσει αυτού από τα θεσμικά όργανα. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Ασκει συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης, πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Προτείνει τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανικών συμφωνιών.

2. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης μπορούν να εκδίδονται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι λοιπές πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής εφόσον αυτό προβλέπεται στο Σύνταγμα.
3. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής.
4. Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται βάσει των γενικών τους ικανοτήτων και της προσήλωσής τους στην Ευρωπαϊκή ιδέα και μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας.
5. Η πρώτη Επιτροπή που διορίζεται βάσει των διατάξεων του Συντάγματος απαρτίζεται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος είναι ένας εκ των Αντιπροέδρων της.
6. Από το πέρας της θητείας της Επιτροπής της παραγράφου 5, η Επιτροπή απαρτίζεται από αριθμό μελών ο οποίος, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει ομόφωνα να αλλάξει τον εν λόγω αριθμό.

Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται με ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και βασίζεται στις ακόλουθες αρχές :

- α) τα κράτη μέλη αντιμετωπίζονται με απόλυτη ισοτιμία όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού των πολιτών τους στην Επιτροπή και τη διάρκεια της θητείας τους σε αυτήν· κατά συνέπεια, η διαφορά μεταξύ του συνολικού αριθμού των θητειών από υπηκόους δύο δεδομένων κρατών μελών δεν δύναται ποτέ να υπερβαίνει τη μονάδα,

β) υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α), κάθε διαδοχική Επιτροπή συγκροτείται κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει ικανοποιητικά το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών.

7. Η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της με πλήρη ανεξαρτησία. Με την επιφύλαξη του άρθρου I-28, παράγραφος 2, τα μέλη της Επιτροπής δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις, θεσμικά όργανα, άλλα όργανα ή οργανισμούς. Απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους ή την εκτέλεση του έργου τους.

8. Η Επιτροπή, ως Σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο III-340. Εάν η πρόταση αυτή εγκριθεί, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης οφείλει να παραιτηθεί από την Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ I-27

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

1. Λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού προβεί στις κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο ο οποίος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την ίδια διαδικασία.

2. Το Συμβούλιο, σε κοινή συμφωνία με τον εκλεγέντα Πρόεδρο, καταρτίζει τον κατάλογο των άλλων προσώπων που προτείνει ως μέλη της Επιτροπής. Τα πρόσωπα αυτά επιλέγονται βάσει των προτάσεων των κρατών μελών, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου I-26, παράγραφος 4 και παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο.

Ο Πρόεδρος, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης και τα άλλα μέλη της Επιτροπής υπόκεινται, ως σώμα, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βάσει της έγκρισης αυτής, η Επιτροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

3. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής :

- α) καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της,
- β) αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική οργάνωση της Επιτροπής προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της,
- γ) διορίζει Αντιπροέδρους, πλην του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, μεταξύ των μελών της Επιτροπής.

Τα μέλη της Επιτροπής υποβάλλουν παραίτηση, εφόσον τους το ζητήσει ο Πρόεδρος. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υποβάλλει παραίτηση σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου I-28, παράγραφος 1, εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος.

ΑΡΘΡΟ Ι-28

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής, διορίζει τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του με την ίδια διαδικασία.
2. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της πολιτικής αυτής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας.
3. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων.
4. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης κατέχει μία εκ των θέσεων Αντιπροέδρου της Επιτροπής. Μεριμνά για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Είναι υπεύθυνος, εντός της Επιτροπής, για την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και για τον συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Κατά την άσκηση των καθηκόντων αυτών στο πλαίσιο της Επιτροπής, και μόνον για τα συγκεκριμένα καθήκοντα, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υπόκειται στις διαδικασίες που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής, κατά τον βαθμό που αυτό είναι συμβατό με τις παραγράφους 2 και 3.

ΑΡΘΡΟ I-29

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια. Το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή του Συντάγματος.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

2. Το Δικαστήριο απαρτίζεται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος. Επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς.

Το Γενικό Δικαστήριο απαρτίζεται από έναν τουλάχιστον δικαστή ανά κράτος μέλος.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου και οι δικαστές του Γενικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις των άρθρων III-355 και III-356. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για έξι έτη. Οι απερχόμενοι δικαστές και γενικοί εισαγγελείς μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

3. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται σύμφωνα με το Μέρος III :

- α) επί των προσφυγών που ασκούνται από κράτη μέλη, θεσμικά όργανα ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα,
- β) προδικαστικώς, κατόπιν αιτήματος εθνικών δικαστηρίων, επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ή επί του κύρους πράξεων που εκδόθηκαν από τα θεσμικά όργανα,

γ) επί των λοιπών περιπτώσεων που προβλέπονται από το Σύνταγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΤΑ ΑΛΛΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-30

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ συναποτελούν το ευρωσύστημα και ασκούν τη νομισματική πολιτική της Ένωσης.
2. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διευθύνεται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο κύριος στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του εν λόγω στόχου, υποστηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ένωση για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της. Ασκεί κάθε άλλο καθήκον κεντρικής τράπεζας, σύμφωνα με το Μέρος ΙΙΙ και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι θεσμικό όργανο. Έχει νομική προσωπικότητα. Έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση του ευρώ. Είναι ανεξάρτητη κατά την άσκηση των εξουσιών της και τη διαχείριση των οικονομικών της. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών σέβονται την ανεξαρτησία αυτή.

4. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των καθηκόντων της σύμφωνα με τα άρθρα III-185 έως III-191 και III-196 και σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σύμφωνα με τα ίδια άρθρα, τα κράτη μέλη τα οποία δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ, καθώς και οι κεντρικές τους τράπεζες, διατηρούν τις αρμοδιότητές τους στον νομισματικό τομέα.

5. Στους τομείς που εμπíπτουν στις αρμοδιότητές της, ζητείται η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για κάθε σχέδιο πράξης της Ένωσης, καθώς και για κάθε σχέδιο εθνικής νομοθετικής διάταξης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί επίσης να γνωμοδοτεί.

6. Τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η σύνθεσή τους και οι κανόνες λειτουργίας τους καθορίζονται στα άρθρα III-192, III-193, III-382 και III-383, καθώς και στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΑΡΘΡΟ I-31

Το Ελεγκτικό Συνέδριο

1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι θεσμικό όργανο. Εξασφαλίζει τον έλεγχο των λογαριασμών της Ένωσης.

2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των δαπανών της Ένωσης και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση.

3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο απαρτίζεται από έναν υπήκοο κάθε κράτους μέλους. Τα μέλη του ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ Ι-32

Τα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικουρούνται από την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, οι οποίες ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.
2. Η Επιτροπή των Περιφερειών απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, οι οποίοι είτε είναι εκλεγμένα μέλη οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή περιφερειακής διοίκησης είτε ευθύνονται πολιτικώς έναντι εκλεγμένης συνέλευσης.
3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα.
4. Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης.
5. Οι κανόνες που αφορούν τη σύνθεση, τον διορισμό των μελών, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των επιτροπών αυτών καθορίζονται με τα άρθρα ΙΙΙ-386 έως ΙΙΙ-392.

Οι κανόνες των παραγράφων 2 και 3 που αφορούν τη φύση της σύνθεσης των εν λόγω επιτροπών επανεξετάζονται τακτικά από το Συμβούλιο, ούτως ώστε να προσαρμόζονται στις οικονομικές κοινωνικές και δημογραφικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Ένωσης. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις προς τον σκοπό αυτό.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ I-33

Οι νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Τα θεσμικά όργανα, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, χρησιμοποιούν ως νομικές πράξεις, σύμφωνα με το Μέρος III, τον ευρωπαϊκό νόμο, τον ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο, τον ευρωπαϊκό κανονισμό, την ευρωπαϊκή απόφαση, τις συστάσεις και τις γνώμες.

Ο ευρωπαϊκός νόμος αποτελεί νομοθετική πράξη γενικής ισχύος. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο αποτελεί νομοθετική πράξη που δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Ο ευρωπαϊκός κανονισμός αποτελεί μη νομοθετική πράξη γενικής ισχύος για την εφαρμογή νομοθετικών πράξεων και ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος. Δύναται να είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και να ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος ή να δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, να αφήνει όμως την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Η ευρωπαϊκή απόφαση αποτελεί μη νομοθετική πράξη, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς.

Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν έχουν δεσμευτικά αποτελέσματα.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν επιλαμβάνονται σχεδίων νομοθετικών πράξεων, δεν εκδίδουν πράξεις που δεν προβλέπονται από την νομοθετική διαδικασία για τον οικείο τομέα.

ΑΡΘΡΟ I-34

Οι νομοθετικές πράξεις

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία του άρθρου III-396. Εάν τα δύο θεσμικά όργανα δεν συμφωνήσουν, η πράξη δεν εκδίδεται.

2. Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη συμμετοχή του Συμβουλίου ή από το Συμβούλιο με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές διαδικασίες.

3. Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο μπορούν να εκδίδονται μετά από πρωτοβουλία ομάδας κρατών μελών ή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή αίτημα του Δικαστηρίου ή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

ΑΡΘΡΟ I-35

Οι μη νομοθετικές πράξεις

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα.
2. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή, ιδίως στις περιπτώσεις των άρθρων I-36 και I-37, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, εκδίδουν ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις.
3. Το Συμβούλιο διατυπώνει συστάσεις. Αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής σε όλες τις περιπτώσεις όπου το Σύνταγμα προβλέπει την έκδοση πράξεων μετά από πρόταση της Επιτροπής. Αποφασίζει ομόφωνα στους τομείς για τους οποίους απαιτείται ομοφωνία για την έκδοση πράξης της Ένωσης. Η Επιτροπή, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, διατυπώνουν συστάσεις.

ΑΡΘΡΟ I-36

Οι κατ' εξουσιοδότηση ευρωπαϊκοί κανονισμοί

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο μπορούν να αναθέτουν στην Επιτροπή την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση ευρωπαϊκών κανονισμών που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του νόμου ή νόμου-πλαίσιο.

Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο οριοθετούν σαφώς τους στόχους, το περιεχόμενο, την έκταση και τη διάρκεια της εξουσιοδότησης. Τα ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα ρυθμίζονται αποκλειστικά με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο και δεν μπορούν συνεπώς να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης.

2. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο καθορίζουν σαφώς τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εξουσιοδότηση, οι οποίες μπορούν να είναι οι εξής :

- α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει την ανάκληση της εξουσιοδότησης,
- β) ο κατ' εξουσιοδότηση ευρωπαϊκός κανονισμός μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνον εφόσον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν εκφράσει αντιρρήσεις εντός της προθεσμίας που καθορίζει ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο.

Για τους σκοπούς των στοιχείων α) και β), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του και το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ I-37

Οι εκτελεστικές πράξεις

- 1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν όλα τα μέτρα εσωτερικού δικαίου που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης.
- 2. Όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, οι πράξεις αυτές αναθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή ή, σε ειδικές περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες και στις περιπτώσεις του άρθρου I-40, στο Συμβούλιο.
- 3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 2, ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει εκ των προτέρων γενικούς κανόνες και αρχές σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη της άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή.
- 4. Οι εκτελεστικές πράξεις της Ένωσης ενδύονται τον τύπο του ευρωπαϊκού εκτελεστικού κανονισμού ή της ευρωπαϊκής εκτελεστικής αποφάσεως.

ΑΡΘΡΟ I-38

Κοινές αρχές που διέπουν τις νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Όταν δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα ο τύπος της προς έκδοση πράξης, τα θεσμικά όργανα επιλέγουν τον τύπο της πράξης αυτής κατά περίπτωση, τηρώντας τις εφαρμοστέες διαδικασίες και την αρχή της αναλογικότητας που προβλέπεται στο άρθρο I-11.
2. Οι νομικές πράξεις αιτιολογούνται και αναφέρονται στις προτάσεις, πρωτοβουλίες, συστάσεις, αιτήσεις ή γνώμες που προβλέπονται από το Σύνταγμα.

ΑΡΘΡΟ I-39

Δημοσίευση και έναρξη ισχύος

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο που εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τον Πρόεδρο του Συμβουλίου.

Στις άλλες περιπτώσεις, υπογράφονται από τον Πρόεδρο του θεσμικού οργάνου που τους εξέδωσε.

Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και νόμοι-πλαίσιο δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.

2. Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις, όταν δεν καθορίζουν τους αποδέκτες τους, υπογράφονται από τον Πρόεδρο του θεσμικού οργάνου που τους εξέδωσε.

Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις, όταν δεν καθορίζουν τους αποδέκτες τους, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.

3. Οι άλλες ευρωπαϊκές αποφάσεις πλην των προβλεπομένων στην παράγραφο 2 κοινοποιούνται στους αποδέκτες τους και αρχίζουν να παράγουν αποτελέσματα από την κοινοποίησή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ I-40

Ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας η οποία βασίζεται στην ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής αλληλεγγύης των κρατών μελών, στον προσδιορισμό ζητημάτων γενικού ενδιαφέροντος και στην επίτευξη διαρκώς μεγαλύτερου βαθμού σύγκλισης των δράσεων των κρατών μελών.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης και καθορίζει τους στόχους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Το Συμβούλιο καταστρώνει την πολιτική αυτή στο πλαίσιο των στρατηγικών γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σύμφωνα με το Μέρος III.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο εκδίδουν τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

4. Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας υλοποιείται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και από τα κράτη μέλη με τη χρησιμοποίηση των εθνικών μέσων και των μέσων της Ένωσης.
5. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας γενικού ενδιαφέροντος, προκειμένου να καθορίζουν κοινή προσέγγιση. Προτού αναλάβει διεθνώς οποιαδήποτε ενέργεια ή οποιαδήποτε δέσμευση που θα μπορούσε να επηρεάσει τα συμφέροντα της Ένωσης, κάθε κράτος μέλος διαβουλεύεται με τα άλλα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, με τη σύγκλιση των ενεργειών τους, ότι η Ένωση είναι σε θέση να υπερασπίζεται διεθνώς τα συμφέροντά της και τις αξίες της. Τα κράτη μέλη είναι αλληλέγγυα μεταξύ τους.
6. Σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο εκδίδουν ευρωπαϊκές αποφάσεις ομόφωνα, με εξαίρεση τις περιπτώσεις του Μέρους III. Αποφασίζουν μετά από πρωτοβουλία κράτους μέλους, πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης με την υποστήριξη της Επιτροπής. Ευρωπαϊκοί νόμοι ή νόμοι-πλαίσιο αποκλείονται.
7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία να ορίζεται ότι το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία και σε περιπτώσεις πέραν των προβλεπομένων στο Μέρος III.
8. Η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ζητείται τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται για την εξέλιξη της εν λόγω πολιτικής.

Ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας

1. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα βασισμένη σε μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα. Η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση των μέσων αυτών σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών βασίζεται στα μέσα που παρέχουν τα κράτη μέλη.

2. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας περιλαμβάνει τον προοδευτικό προσδιορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης. Η κοινή αμυντική πολιτική θα οδηγήσει στην κοινή άμυνα όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λάβει σχετική απόφαση με ομοφωνία. Στην περίπτωση αυτή, συνιστά στα κράτη μέλη την έκδοση της απόφασης αυτής σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Η πολιτική της Ένωσης κατά την έννοια του παρόντος άρθρου δεν θίγει τον ειδικό χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών, σέβεται τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη του Βορείου Ατλαντικού για ορισμένα κράτη μέλη, που θεωρούν ότι η κοινή άμυνά τους υλοποιείται στο πλαίσιο του Οργανισμού Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου, και είναι συμβατή με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας που θεσπίζεται στο πλαίσιο αυτό.

3. Τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση της Ένωσης, για την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, στρατιωτικές και μη στρατιωτικές δυνατότητες, προκειμένου να συμβάλουν στους στόχους που καθόρισε το Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη που συγκροτούν μεταξύ τους πολυεθνικές δυνάμεις μπορούν επίσης να θέτουν τις δυνάμεις αυτές στη διάθεση της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να βελτιώσουν προοδευτικά τις στρατιωτικές τους δυνατότητες. Δημιουργείται Οργανισμός στον τομέα της ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων, της έρευνας, των προμηθειών και των εξοπλισμών (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας) για να προσδιορίζει τις επιχειρησιακές ανάγκες, να προωθεί μέτρα για την ικανοποίησή τους, να συμβάλλει στον προσδιορισμό και, ενδεχομένως, στην υλοποίηση κάθε μέτρου πρόσφορου για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα, να συμμετέχει στον προσδιορισμό ευρωπαϊκής πολιτικής δυνατοτήτων και εξοπλισμών και να επικουρεί το Συμβούλιο στην αξιολόγηση της βελτίωσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων.

4. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας, καθώς και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις που αφορούν την πραγματοποίηση μιας αποστολής βάσει του παρόντος άρθρου, εκδίδονται από το Συμβούλιο ομόφωνα μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή πρωτοβουλία κράτους μέλους. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης μπορεί να προτείνει την προσφυγή σε εθνικά μέσα καθώς και στα μέσα της Ένωσης, ενδεχομένως από κοινού με την Επιτροπή.

5. Το Συμβούλιο μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολής, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε ομάδα κρατών μελών προκειμένου να διατηρηθούν οι αξίες της Ένωσης και να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντά της. Η εκτέλεση των εν λόγω αποστολών διέπεται από το άρθρο III-310.

6. Τα κράτη μέλη που πληρούν υψηλότερα κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό, ενόψει των πλέον απαιτητικών αποστολών, θεσμοθετούν μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης. Η συνεργασία αυτή διέπεται από το άρθρο III-312. Δεν θίγει τις διατάξεις του άρθρου III-309.

7. Σε περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Αυτό δεν θίγει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών.

Οι δεσμεύσεις και η συνεργασία στον τομέα αυτόν εξακολουθούν να είναι σύμφωνες προς τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του Οργανισμού Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου, το οποίο παραμένει, όσον αφορά τα κράτη που είναι μέλη του, το θεμέλιο της συλλογικής τους άμυνας και το όργανο της εφαρμογής της.

8. Η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ζητείται τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται για την εξέλιξη της εν λόγω πολιτικής.

ΑΡΘΡΟ Ι-42

Ειδικές διατάξεις σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

1. Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης :
  - α) με τη θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων και νόμων-πλαίσιο με στόχο, εφόσον είναι αναγκαίο, την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που αφορά το Μέρος ΙΙΙ,
  - β) ευνοώντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, ιδίως με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων,
  - γ) με την επιχειρησιακή συνεργασία των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών και τελωνειακών αρχών και άλλων υπηρεσιών ειδικευμένων στην πρόληψη και την εξακρίβωση αξιόποινων πράξεων.

2. Τα εθνικά κοινοβούλια, στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μπορούν να συμμετέχουν στους μηχανισμούς αξιολόγησης του άρθρου III-260. Συμπράττουν στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπόλ και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust, σύμφωνα με τα άρθρα III-276 και III-273.

3. Τα κράτη μέλη διαθέτουν δικαίωμα πρωτοβουλίας στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο III-264.

ΑΡΘΡΟ I-43

Ρήτρα αλληλεγγύης

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη διάθεσή της τα κράτη μέλη, για :

- α) - την πρόληψη τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών,
  - την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση,
  - την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης,
- β) - την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής.

2. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου προβλέπονται στο άρθρο III-329.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΟΙ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-44

Οι ενισχυμένες συνεργασίες

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στο πλαίσιο των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης μπορούν να προσφεύγουν στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και να ασκούν τις αρμοδιότητες αυτές εφαρμόζοντας τις κατάλληλες διατάξεις του Συντάγματος, εντός των ορίων και σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από το παρόν άρθρο, καθώς και από τα άρθρα ΙΙΙ-416 έως ΙΙΙ-423.

Οι ενισχυμένες συνεργασίες έχουν ως σκοπό να διευκολύνουν την πραγμάτωση των στόχων της Ένωσης, να διαφυλάσσουν τα συμφέροντά της και να ενισχύουν τη διαδικασία ολοκλήρωσής της. Είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-418.

2. Η ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία εγκρίνεται ενισχυμένη συνεργασία εκδίδεται από το Συμβούλιο ως έσχατη λύση, εφόσον αυτό διαπιστώσει ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι της συνεργασίας αυτής δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσα σε εύλογο χρόνο από την Ένωση στο σύνολό της, και υπό τον όρο ότι θα συμμετέχει σε αυτήν τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου ΙΙΙ-419.

3. Κάθε μέλος του Συμβουλίου μπορεί να συμμετέχει στις συσκέψεις του, ψηφίζουν όμως μόνον τα μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα κράτη μέλη τα οποία συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία.

Η ομοφωνία αποτελείται από τις ψήφους των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών μελών και μόνον.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65% τουλάχιστον του πληθυσμού των κρατών αυτών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό μελών του Συμβουλίου τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

Κατά παρέκκλιση από το τρίτο και τέταρτο εδάφιο, όταν το Συμβούλιο δεν αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ως απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 72% των μελών του Συμβουλίου, που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65% τουλάχιστον του πληθυσμού των κρατών αυτών.

4. Οι πράξεις που θεσπίζονται στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας δεσμεύουν μόνο τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτήν. Οι πράξεις αυτές δεν θεωρούνται ως κεκτημένο το οποίο χρήζει αποδοχής από τις χώρες που είναι υποψήφιες για προσχώρηση στην Ένωση.

ΤΙΤΛΟΣ VI

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ I-45

Αρχή της δημοκρατικής ισότητας

Σε όλες τις δραστηριότητές της, η Ένωση σέβεται την αρχή της ισότητας των πολιτών της, οι οποίοι τυγχάνουν ίσης προσοχής από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της.

ΑΡΘΡΟ Ι-46

Αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας

1. Η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία.
2. Οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από τον αρχηγό κράτους ή κυβέρνηση και στο Συμβούλιο από τις κυβερνήσεις τους, αμφότεροι δε δημοκρατικά υπεύθυνοι είτε έναντι των εθνικών τους κοινοβουλίων, είτε έναντι των πολιτών τους.

3. Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και εγγύτερα στους πολίτες.
4. Τα πολιτικά κόμματα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμβάλλουν στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και στην έκφραση της βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ Ι-47

Αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας

1. Τα θεσμικά όργανα δίδουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης.

2. Τα θεσμικά όργανα διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών.
3. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
4. Πολίτες της Ένωσης, εφόσον συγκεντρωθεί αριθμός τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου, υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών, μπορούν να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι εν λόγω πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή του Συντάγματος. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις διατάξεις σχετικά με τις διαδικασίες και προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη διατύπωση της εν λόγω πρωτοβουλίας πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του ελάχιστου αριθμού κρατών μελών από τα οποία οι πολίτες αυτοί πρέπει να προέρχονται.

ΑΡΘΡΟ I-48

Οι κοινωνικοί εταίροι και ο αυτόνομος κοινωνικός διάλογος

Η Ένωση αναγνωρίζει και προάγει το ρόλο των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδό της, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων. Διευκολύνει τον μεταξύ τους διάλογο, σεβόμενη την αυτονομία τους.

Η τριμερής κοινωνική σύνοδος κορυφής για την ανάπτυξη και την απασχόληση συμβάλλει στον κοινωνικό διάλογο.

ΑΡΘΡΟ I-49

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, ο οποίος δέχεται τις καταγγελίες για περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης υπό τους όρους που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Ερευνά τις καταγγελίες αυτές και συντάσσει σχετικές εκθέσεις. Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία.

ΑΡΘΡΟ I-50

Διαφάνεια των εργασιών των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης

1. Προκειμένου να προωθήσουν τη χρηστή διακυβέρνηση και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης διεξάγουν τις εργασίες τους όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει δημόσια, καθώς και το Συμβούλιο όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίου νομοθετικής πράξης.
3. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και των οργανισμών της Ένωσης ανεξαρτήτως της μορφής και του τύπου των εν λόγω εγγράφων, υπό τους όρους του Μέρους III.

Ευρωπαϊκός νόμος ορίζει τις γενικές αρχές και τους περιορισμούς που διέπουν, για λόγους δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στα εν λόγω έγγραφα.

4. Κάθε θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός θεσπίζει στον εσωτερικό του κανονισμό ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα έγγραφά του, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο της παραγράφου 3.

ΑΡΘΡΟ I-51

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητων αρχών.

ΑΡΘΡΟ I-52

Καθεστώς των εκκλησιών και των μη ομολογιακών ενώσεων

1. Η Ένωση σέβεται και δεν θίγει το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι εκκλησίες και οι θρησκευτικές ενώσεις ή κοινότητες στα κράτη μέλη.
2. Η Ένωση σέβεται επίσης το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι φιλοσοφικές και μη ομολογιακές οργανώσεις.

3. Η Ένωση διατηρεί ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις εκκλησίες και τις οργανώσεις αυτές, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη ταυτότητα και συμβολή τους.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ I-53

Δημοσιονομικές και οικονομικές αρχές

1. Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες της Ένωσης πρέπει να προβλέπονται για κάθε οικονομικό έτος και να εγγράφονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης, σύμφωνα με το Μέρος III.
2. Ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έσοδα και τις δαπάνες.
3. Οι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό δαπάνες εγκρίνονται για τη διάρκεια του οικονομικού έτους, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο του άρθρου III- 412.
4. Η εκτέλεση των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό δαπανών απαιτεί την προηγούμενη έκδοση νομικά δεσμευτικής πράξης της Ένωσης που να παρέχει τη νομική βάση για τη δράση της και την εκτέλεση των αντίστοιχων δαπανών, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο του άρθρου III-412, πλην των εξαιρέσεων που αυτός προβλέπει.

5. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η δημοσιονομική πειθαρχία, η Ένωση δεν εκδίδει πράξεις που δύνανται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, χωρίς να παρέχει την εγγύηση ότι οι δαπάνες που απορρέουν από τις πράξεις αυτές δύνανται να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των ιδίων πόρων της Ένωσης και τηρουμένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου του άρθρου I-55.

6. Ο προϋπολογισμός εκτελείται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Ένωση προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις που εγγράφονται στον προϋπολογισμό χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή αυτή.

7. Η Ένωση και τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο III-415, καταπολεμούν την απάτη ή οποιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ I-54

Οι ίδιοι πόροι της Ένωσης

1. Η Ένωση προικίζεται με επαρκή μέσα για την επίτευξη των στόχων της και την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών της.

2. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από ίδιους πόρους, με την επιφύλαξη των άλλων εσόδων.

3. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου καθορίζει τις διατάξεις που διέπουν το σύστημα ιδίων πόρων της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να καθιερώνει νέες κατηγορίες ιδίων πόρων ή να καταργεί υπάρχουσα κατηγορία. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο εν λόγω νόμος τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή του από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

4. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου καθορίζει τα μέτρα εφαρμογής του συστήματος ιδίων πόρων της Ένωσης εφόσον αυτό προβλέπεται στον ευρωπαϊκό νόμο που εκδίδεται βάσει της παραγράφου 3. Το Συμβούλιο αποφασίζει αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΑΡΘΡΟ I-55

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο έχει ως στόχο να εξασφαλίζει την ομαλή εξέλιξη των δαπανών της Ένωσης εντός των ορίων των ιδίων της πόρων. Καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών, σύμφωνα με το άρθρο III-402.
2. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θεσπίζεται με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο λαμβάνει τη σχετική απόφαση ομόφωνα μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του.
3. Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης καταρτίζεται τηρουμένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.
4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει, ομόφωνα, ευρωπαϊκή απόφαση η οποία επιτρέπει στο Συμβούλιο να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία όταν εκδίδει τον προβλεπόμενο στην παράγραφο 2 ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ I-56

Ο προϋπολογισμός της Ένωσης

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο III-404.

ΤΙΤΛΟΣ VIII

Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ

ΑΡΘΡΟ I-57

Η Ένωση και το εγγύς περιβάλλον της

1. Η Ένωση αναπτύσσει προνομιακές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες, με στόχο την εγκαθίδρυση χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας, ο οποίος θεμελιώνεται στις αξίες της Ένωσης και χαρακτηρίζεται από στενές και ειρηνικές σχέσεις βασιζόμενες στη συνεργασία.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, η Ένωση μπορεί να συνάπτει ειδικές συμφωνίες με τις εν λόγω χώρες. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις καθώς και τη δυνατότητα ανάληψης δράσεων από κοινού. Η εφαρμογή τους αποτελεί αντικείμενο περιοδικών διαβουλεύσεων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΧ

Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-58

Κριτήρια επιλεξιμότητας και διαδικασία προσχώρησης στην Ένωση

1. Η Ένωση είναι ανοιχτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες του άρθρου Ι-2 και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.
2. Κάθε ευρωπαϊκό κράτος που επιθυμεί να γίνει μέλος της Ένωσης απευθύνει την αίτησή του στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται για την αίτηση αυτή. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο αποφαινεται με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Οι όροι και οι λεπτομέρειες της προσχώρησης αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών και του αιτούντος κράτους. Η συμφωνία αυτή υποβάλλεται σε επικύρωση από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

ΑΡΘΡΟ Ι-59

Αναστολή ορισμένων δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους της Ένωσης

1. Το Συμβούλιο δύναται, μετά από αιτιολογημένη πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή ενός τρίτου των κρατών μελών, ή μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών του άρθρου Ι-2. Το Συμβούλιο αποφασίζει με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το Συμβούλιο, προτού προβεί στη διαπίστωση αυτή, ακούει το εν λόγω κράτος μέλος και δύναται να του απευθύνει συστάσεις, αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία.

Το Συμβούλιο επαληθεύει τακτικά εάν εξακολουθούν να ισχύουν οι λόγοι που οδήγησαν στη διαπίστωση αυτή.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται, μετά από πρωτοβουλία του ενός τρίτου των κρατών μελών ή μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών του άρθρου I-2, αφού καλέσει το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει συναφώς τις παρατηρήσεις του. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3. Εφόσον διαπιστωθεί η παραβίαση που αναφέρει η παράγραφος 2, το Συμβούλιο δύναται να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση, με ειδική πλειοψηφία, με την οποία αναστέλλονται ορισμένα δικαιώματα τα οποία απορρέουν από την εφαρμογή του Συντάγματος ως προς το εν λόγω κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ψήφου του μέλους του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το κράτος αυτό. Το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη του τις πιθανές συνέπειες της εν λόγω αναστολής για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις φυσικών και νομικών προσώπων.

Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω κράτος εξακολουθεί να δεσμεύεται από τις υποχρεώσεις που υπέχει από το Σύνταγμα.

4. Το Συμβούλιο δύναται να εκδώσει, με ειδική πλειοψηφία, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία τροποποιεί ή καταργεί μέτρα που θέσπισε σύμφωνα με την παράγραφο 3, ανάλογα με τις μεταβολές της κατάστασης η οποία οδήγησε στην επιβολή τους.

5. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμμετέχει στη ψηφοφορία και το εν λόγω κράτος μέλος δεν λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό του ενός τρίτου ή των τεσσάρων πέμπτων των κρατών μελών που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2. Τυχόν αποχή παρόντων ή αντιπροσωπευόμενων μελών δεν εμποδίζει την έκδοση των ευρωπαϊκών αποφάσεων της παραγράφου 2.

Για την έκδοση των ευρωπαϊκών αποφάσεων των παραγράφων 3 και 4, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 72% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα στη ψηφοφορία κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65% τουλάχιστον του πληθυσμού των κρατών αυτών.

Όταν, ύστερα από απόφαση αναστολής των δικαιωμάτων ψήφου που έχει εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 3, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία βασιζόμενο σε διάταξη του Συντάγματος, η ειδική πλειοψηφία ορίζεται κατά τον ίδιο τρόπο όπως στο δεύτερο εδάφιο ή, εάν το Συμβούλιο ενεργεί μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ως ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65% τουλάχιστον του πληθυσμού των κρατών αυτών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό μελών του Συμβουλίου τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλτως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

6. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του.

ΑΡΘΡΟ I-60

Εθελούσια αποχώρηση από την Ένωση

1. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αποχωρήσει από την Ένωση, σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες.

2. Το κράτος μέλος που αποφασίζει να αποχωρήσει γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Υπό το πρίσμα των προσανατολισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το εν λόγω κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για την αποχώρησή του, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση. Η διαπραγμάτευση της συμφωνίας αυτής γίνεται σύμφωνα με το άρθρο III-325, παράγραφος 3. Η συμφωνία συνάπτεται εξ ονόματος της Ένωσης από το Συμβούλιο το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3. Το Σύνταγμα παύει να ισχύει στο εν λόγω κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης ή, ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, δύο έτη μετά τη γνωστοποίηση που μνημονεύεται στην παράγραφο 2, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σε συμφωνία με το εν λόγω κράτος μέλος, αποφασίσει ομόφωνα την παράταση της προθεσμίας αυτής.

4. Για τους σκοπούς των παραγράφων 2 και 3, το μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το αποχωρούν κράτος μέλος δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις ούτε στις ευρωπαϊκές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών που το αφορούν.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 72% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον η πλειοψηφία αυτή συγκεντρώνει ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των κρατών αυτών.

5. Εάν το κράτος που αποχώρησε από την Ένωση ζητήσει την εκ νέου προσχώρησή του, η αίτησή αυτή υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου I-58.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι λαοί της Ευρώπης, εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μία διαρκώς στενότερη ένωση, αποφάσισαν να μοιραστούν ένα ειρηνικό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες.

Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης· ερείδεται στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Η Ένωση συμβάλλει στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη αυτών των κοινών αξιών, σεβόμενη την πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων των λαών της Ευρώπης καθώς και την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της και την οργάνωση της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο· επιδιώκει να προαγάγει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης.

Προς τον σκοπό αυτόν, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, καθιστώντας τα πιο αντιληπτά σε ένα Χάρτη.

Ο παρών Χάρτης επιβεβαιώνει, σεβόμενος τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Ένωσης, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, ο Χάρτης θα ερμηνεύεται από τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων που καταρτίστηκαν καθ' υπόδειξη του Προεδρείου της Συνέλευσης που συνέταξε τον Χάρτη και αναπροσαρμόστηκαν υπ' ευθύνη του Προεδρείου της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.

Η απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών συνεπάγεται ευθύνες και καθήκοντα έναντι τόσο των τρίτων όσο και της ανθρώπινης κοινότητας και των μελλοντικών γενεών.

Κατά συνέπεια, η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που ορίζονται κατωτέρω.

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-61

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-62

Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεστεί.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-63

Δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα.
2. Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να τηρούνται ιδίως τα εξής :
  - α) η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από τον νόμο,
  - β) η απαγόρευση των ευγονικών πρακτικών, ιδίως όσων αποσκοπούν στην επιλογή των προσώπων,
  - γ) η απαγόρευση της μετατροπής του ανθρωπίνου σώματος και των μερών του σε πηγή κέρδους,
  - δ) η απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης των ανθρωπίνων όντων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-64

Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-65

Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-66

Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-67

Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-68

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από τον νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-69

Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας

Το δικαίωμα γάμου και το δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-70

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκειύματος ή πεποιθήσεων καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκειύματος ή των πεποιθήσεών του, ατομικά ή συλλογικά, δημοσία ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές.
2. Το δικαίωμα αντίρρησης συνειδήσεως αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-71

Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.
2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-72

Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και τον συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σ' αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του.
2. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-73

Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης

Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-74

Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

3. Η ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σεβασμό των δημοκρατικών αρχών καθώς και το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και τη μόρφωση των τέκνων τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές και παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους, γίνονται σεβαστά σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-75

Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.
2. Κάθε πολίτης της Ένωσης είναι ελεύθερος να αναζητά απασχόληση, να εργάζεται, να εγκαθίσταται ή να παρέχει υπηρεσίες σε κάθε κράτος μέλος.
3. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-76

Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-77

Δικαίωμα ιδιοκτησίας

1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από τον νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.
2. Η διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-78

Δικαίωμα ασύλου

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σύμφωνα με το Σύνταγμα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-79

Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης

1. Απαγορεύονται οι συλλογικές απελάσεις.

2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΙΣΟΤΗΤΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-80

Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-81

Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, παρουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος και με την επιφύλαξη οποιασδήποτε από τις ειδικές του διατάξεις, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-82

Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-83

Ισότητα γυναικών και ανδρών

Η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές.

Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-84

Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

2. Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
3. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικές προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-85

Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-86

Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΑΡΘΡΟ II-87

Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης

Εξασφαλίζεται στους εργαζομένους ή τους εκπροσώπους τους, στα ενδεδειγμένα επίπεδα, εγκαίρως ενημέρωση και διαβούλευση, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

ΑΡΘΡΟ II-88

Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων

Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.

ΑΡΘΡΟ II-89

Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-90

Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης

Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα προστασίας έναντι κάθε αδικαιολόγητης απόλυσης, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-91

Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε υγιεινές, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.
2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-92

Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία

Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους και εξαιρέσει περιορισμένων παρεκκλίσεων.

Οι νέοι που εργάζονται πρέπει να απολαύουν συνθηκών εργασίας προσαρμοσμένων στην ηλικία τους και να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση ή από οποιαδήποτε εργασία που θα μπορούσε να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία τους, τη σωματική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή τους ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-93

Οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή

1. Η οικογένεια απολαύει νομικής, οικονομικής και κοινωνικής προστασίας.
2. Κάθε πρόσωπο, προκειμένου να μπορεί να συνδυάζει την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή του, έχει δικαίωμα προστασίας από την απόλυση για λόγους που συνδέονται με τη μητρότητα καθώς και δικαίωμα αμειβόμενης άδειας μητρότητας και γονικής άδειας μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία παιδιού.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-94

Κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως στο εσωτερικό της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

ΑΡΘΡΟ II-95

Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

ΑΡΘΡΟ II-96

Πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με το Σύνταγμα, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-97

Προστασία του περιβάλλοντος

Το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-98

Προστασία του καταναλωτή

Οι πολιτικές της Ένωσης διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-99

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.
2. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται με άμεση και καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-100

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-101

Δικαίωμα χρηστής διοίκησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει ιδίως :
  - α) το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση προτού ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του,
  - β) το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στον φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου,
  - γ) την υποχρέωση της διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.
3. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αποκατάσταση εκ μέρους της Ένωσης της ζημίας που του προξένησαν τα θεσμικά όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών.

4. Κάθε πρόσωπο μπορεί να απευθύνεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και πρέπει να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-102

Δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα

Κάθε πολίτης της Ένωσης καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, ανεξαρτήτως υποθέματος.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-103

Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Κάθε πολίτης της Ένωσης καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα να προσφεύγει στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, με εξαίρεση το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-104

Δικαίωμα αναφοράς

Κάθε πολίτης της Ένωσης καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-105

Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών.
2. Η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής μπορεί να χορηγείται, σύμφωνα με το Σύνταγμα, στους υπηκόους των τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-106

Διπλωματική και προξενική προστασία

Κάθε πολίτης της Ένωσης απολαύει, στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.

ΤΙΤΛΟΣ VI

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΑΡΘΡΟ II-107

Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου

Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.

Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται ευεργέτημα πενίας, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

ΑΡΘΡΟ II-108

Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης

1. Κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο.
2. Διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπεράσπισης σε κάθε κατηγορούμενο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-109

Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιοποιώνων πράξεων και ποινών

1. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί για πράξη ή παράλειψη, η οποία δεν αποτελούσε, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη η οποία επιβαλλόταν κατά τη στιγμή της τέλεσης του αδικήματος. Εάν, μετά την τέλεση του αδικήματος, προβλεφθεί με νόμο ελαφρύτερη ποινή, επιβάλλεται αυτή η ποινή.
2. Το παρόν άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη και την τιμωρία ατόμου ενόχου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, ήταν εγκληματική σύμφωνα με τις γενικές αρχές που αναγνωρίζονται από όλα τα έθνη.
3. Η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το αδίκημα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-110

Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη

Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί στο εσωτερικό της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

ΑΡΘΡΟ II-111

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τα άλλα μέρη του Συντάγματος.
2. Ο παρών Χάρτης δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται στα άλλα μέρη του Συντάγματος.

ΑΡΘΡΟ II-112

Περιεχόμενο και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών

1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

2. Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον παρόντα Χάρτη και τα οποία αποτελούν αντικείμενο διατάξεων άλλων μερών του Συντάγματος ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται από τα μέρη αυτά.
3. Κατά τον βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.
4. Κατά τον βαθμό που ο παρών Χάρτης αναγνωρίζει θεμελιώδη δικαιώματα όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, τα εν λόγω δικαιώματα πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τις παραδόσεις αυτές.
5. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη που περιέχουν αρχές μπορούν να εφαρμόζονται με νομοθετικές και εκτελεστικές πράξεις των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης και με πράξεις των κρατών μελών όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Η επίκληση των διατάξεων αυτών ενώπιον δικαστηρίου είναι παραδεκτή μόνον για την ερμηνεία των εν λόγω πράξεων και τον έλεγχο της νομιμότητάς τους.
6. Οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη όπως καθορίζεται στον παρόντα Χάρτη.
7. Τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών λαμβάνουν δεόντως υπόψη τους τις επεξηγήσεις οι οποίες έχουν εκπονηθεί με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-113

Επίπεδο προστασίας

Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση, ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και από τα Συντάγματα των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-114

Απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος

Καμία από τις διατάξεις του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως συνεπαγόμενη δικαίωμα επίδοσης σε δραστηριότητα ή εκτέλεσης πράξης που αποσκοπούν στην κατάλυση των δικαιωμάτων ή ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη ή σε περιορισμούς των δικαιωμάτων και ελευθεριών ευρύτερους από τους προβλεπόμενους σε αυτόν.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-115

Η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διάφορων πολιτικών και δράσεων του παρόντος Μέρους, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στόχων της και σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-116

Σε όλες τις δράσεις του παρόντος Μέρους, η Ένωση επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-117

Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων του παρόντος Μέρους, η Ένωση συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-118

Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων του παρόντος Μέρους, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-119

Οι απαιτήσεις της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να εντάσσονται στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων του παρόντος Μέρους, ιδίως προκειμένου να προάγεται η βιώσιμη ανάπτυξη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-120

Οι απαιτήσεις της προστασίας του καταναλωτή λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των λοιπών πολιτικών και δράσεων της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-121

Κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής της Ένωσης στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση και τα κράτη μέλη λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων ως ευαίσθητων όντων, τηρώντας ταυτοχρόνως τις νομοθετικές ή διοικητικές διατάξεις και τα έθιμα των κρατών μελών που αφορούν ιδίως τα θρησκευτικά τυπικά, τις πολιτιστικές παραδόσεις και την κατά τόπους πολιτιστική κληρονομιά.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-122

Με την επιφύλαξη των άρθρων Ι-5, ΙΙΙ-166, ΙΙΙ-167 και ΙΙΙ-238, και ενόψει της θέσης που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος ως υπηρεσίες στις οποίες οι πάντες στην Ένωση αποδίδουν αξία, καθώς και λόγω της συμβολής των υπηρεσιών αυτών στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της, η Ένωση και τα κράτη μέλη, εντός των ορίων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους και εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος, μεριμνούν ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, ιδίως οικονομικών και δημοσιονομικών, οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους. Ευρωπαϊκός νόμος καθιερώνει τις εν λόγω αρχές και καθορίζει τις εν λόγω προϋποθέσεις, με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας των κρατών μελών, τηρουμένου του Συντάγματος, για την παροχή, εκτέλεση και χρηματοδότηση των υπηρεσιών αυτών.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-123

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να ρυθμίζει την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας την οποία προβλέπει το άρθρο Ι-4, παράγραφος 2.

Άρθρο ΙΙΙ-124

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που το Σύνταγμα απονέμει στην Ένωση, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου μπορεί να θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την καταπολέμηση κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει τις βασικές αρχές των μέτρων ενθάρρυνσης της Ένωσης και να καθορίζει τα εν λόγω μέτρα για την υποστήριξη των δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη προκειμένου να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων της παραγράφου 1, αποκλειομένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεών τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-125

1. Εάν, για τη διευκόλυνση της άσκησης του προβλεπόμενου στο άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο α), δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και ελεύθερης διαμονής κάθε πολίτη της Ένωσης, απαιτείται δράση της Ένωσης και εφόσον το Σύνταγμα δεν έχει προβλέψει εξουσίες προς τούτο, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα για τον σκοπό αυτό.
2. Για τους ίδιους σκοπούς με τους σκοπούς της παραγράφου 1, και εκτός εάν το Σύνταγμα έχει προβλέψει σχετικές εξουσίες δράσης, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου μπορεί να θεσπίζει μέτρα σχετικά με τα διαβατήρια, τα δελτία ταυτότητας, τους τίτλους διαμονής ή κάθε άλλο εξομοιούμενο έγγραφο, καθώς και μέτρα σχετικά με την κοινωνική ασφάλεια ή την κοινωνική προστασία. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο ΙΙΙ-126

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου καθορίζει τους τρόπους άσκησης του προβλεπόμενου στο άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο β), δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές και στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για κάθε πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος κατοικίας του, χωρίς να είναι υπήκοος του κράτους αυτού. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι διατάξεις αυτές μπορούν να προβλέπουν παρεκκλίσεις όταν αυτό δικαιολογείται λόγω ειδικών προβλημάτων σε κράτος μέλος.

Το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ασκείται με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-330, παράγραφος 1, και των μέτρων που έχουν θεσπιστεί προς εφαρμογή του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-127

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για να εξασφαλίσουν τη διπλωματική και προξενική προστασία των πολιτών της Ένωσης στις τρίτες χώρες, όπως ορίζει το άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο γ).

Τα κράτη μέλη διεξάγουν τις δέουσες διεθνείς διαπραγματεύσεις για την εξασφάλιση της προστασίας αυτής.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου μπορεί να θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολυνθεί η προστασία αυτή. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-128

Οι γλώσσες στις οποίες κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να απευθύνεται γραπτώς στα θεσμικά και λοιπά όργανα βάσει του άρθρου Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο δ), και να λαμβάνει απάντηση είναι οι απαριθμούμενες στο άρθρο ΙV-448, παράγραφος 1. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα του άρθρου Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο δ) είναι τα απαριθμούμενα στο άρθρο Ι-19 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και στα άρθρα Ι-30, Ι-31 και Ι-32, καθώς και ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-129

Η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανά τριετία σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου Ι-10 και του παρόντος Τίτλου. Στην έκθεση αυτή λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη της Ένωσης.

Βάσει της εν λόγω εκθέσεως, και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου μπορεί να συμπληρώνει τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο I-10. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο τίθεται σε ισχύ μόνον αφού εγκριθεί από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΤΜΗΜΑ 1

ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-1-30

1. Η Ένωση θεσπίζει τα μέτρα για την εγκαθίδρυση ή την διασφάλιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Συντάγματος.

2. Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα εντός του οποίου διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων σύμφωνα με το Σύνταγμα.

3. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τις κατευθυντήριες γραμμές και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εξασφάλιση ισόρροπης προόδου σε όλους τους οικείους τομείς.

4. Κατά τη διατύπωση των προτάσεων της για την υλοποίηση των στόχων των παραγράφων 1 και 2, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της το μέγεθος των προσπαθειών τις οποίες πρέπει να καταβάλουν, για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, ορισμένες οικονομίες που εμφανίζουν διαφορετικό βαθμό ανάπτυξης και μπορεί να προτείνει κατάλληλα μέτρα.

Εάν τα μέτρα αυτά λάβουν τη μορφή παρεκκλίσεων, πρέπει να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και να επιφέρουν την ελάχιστη δυνατή διαταραχή στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-131

Τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους για την από κοινού θέσπιση των μέτρων που είναι αναγκαία για να αποφευχθεί η παρακώλυση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς λόγω μέτρων που κράτος μέλος οδηγήθηκε να θεσπίσει σε περίπτωση σοβαρής εσωτερικής διατάραξης της δημοσίας τάξης, σε περίπτωση πολέμου ή σοβαρής διεθνούς έντασης η οποία συνιστά απειλή πολέμου ή προς εκπλήρωση υποχρεώσεων που έχει αναλάβει με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-132

Εάν τα μέτρα που θεσπίζονται στις περιπτώσεις των άρθρων ΙΙΙ-131 και ΙΙΙ-436 έχουν ως αποτέλεσμα τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή εξετάζει μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος τους όρους υπό τους οποίους τα μέτρα αυτά μπορούν να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει το Σύνταγμα.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων ΙΙΙ-360 και ΙΙΙ-361, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος μπορεί να προσφεύγει απευθείας στο Δικαστήριο, εάν θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στα άρθρα ΙΙΙ-131 και ΙΙΙ-436. Το Δικαστήριο αποφασίζει κεκλεισμένων των θυρών.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υποτμήμα 1

Οι εργαζόμενοι

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-133

1. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα στο εσωτερικό της Ένωσης.

2. Απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τις λοιπές συνθήκες εργασίας.
3. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα, με την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας :
  - α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας,
  - β) να διακινούνται ελεύθερα για τον σκοπό αυτό στο έδαφος των κρατών μελών,
  - γ) να διαμένουν σε ένα από τα κράτη μέλη με σκοπό την άσκηση εργασίας σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των υπηκόων του συγκεκριμένου κράτους μέλους,
  - δ) να παραμένουν στην επικράτεια κράτους μέλους μετά την άσκηση εργασίας σε αυτό, υπό τους όρους που προβλέπονται σε ευρωπαϊκούς κανονισμούς που εκδίδει η Επιτροπή.
4. Το παρόν άρθρο δεν έχει εφαρμογή ως προς τις θέσεις εργασίας στη δημόσια διοίκηση.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-134

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, όπως ορίζεται στο άρθρο ΙΙΙ-133. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο εν λόγω νόμος ή νόμος-πλαίσιο αποσκοπεί ιδίως :

- α) να εξασφαλίσει στενή συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών εργασίας,
- β) να καταργήσει τις διοικητικές διαδικασίες και πρακτικές, όπως και τις προθεσμίες που προβλέπονται για την πρόσληψη σε διαθέσιμη θέση εργασίας, οι οποίες απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, και η διατήρηση των οποίων θα αποτελούσε εμπόδιο στην ελευθέρωση της διακίνησης των εργαζομένων,
- γ) να καταργήσει όλες τις προθεσμίες και άλλες περιοριστικές διατάξεις που προβλέπονται από τις εθνικές νομοθεσίες ή από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες επιβάλλουν στους εργαζόμενους των άλλων κρατών μελών όρους διαφορετικούς από τους ισχύοντες για τους ημεδαπούς εργαζόμενους, όσον αφορά την ελεύθερη επιλογή εργασίας,
- δ) να δημιουργήσει μηχανισμούς κατάλληλους να φέρουν σε αντιστοιχία την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπησή τους κατά τρόπο που να αποτρέπει σοβαρούς κινδύνους για το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο απασχόλησης στις διάφορες περιοχές και στους διάφορους κλάδους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-135

Τα κράτη μέλη προωθούν, στο πλαίσιο κοινού προγράμματος, την ανταλλαγή εργαζόμενων νέων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-136

1. Στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με την καθιέρωση συστήματος που εξασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζόμενους, μισθωτούς και μη μισθωτούς, και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα :

- α) τον συνυπολογισμό, για την απόκτηση και τη διατήρηση του δικαιώματος παροχών καθώς και για τον υπολογισμό του ύψους τους, όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες,
- β) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος των κρατών μελών.

2. Εφόσον μέλος του Συμβουλίου εκτιμά ότι σχέδιο ευρωπαϊκού νόμου ή νόμου-πλαισίου που προβλέπεται στην παράγραφο 1 θα έθιγε θεμελιώδεις πτυχές του συστήματός του κοινωνικής ασφάλισης, ιδίως το πεδίο εφαρμογής, το κόστος ή την οικονομική του δομή, ή θα επηρέαζε τη δημοσιονομική ισορροπία του εν λόγω συστήματος, μπορεί να ζητήσει να επιληφθεί του ζητήματος το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία του άρθρου ΙΙΙ-396 αναστέλλεται. Αφού συζητήσει το ζήτημα και εντός τεσσάρων μηνών από την αναστολή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:

- α) αναπέμπει το σχέδιο στο Συμβούλιο, θέτοντας έτσι τέρμα στην αναστολή της προβλεπομένης στο άρθρο ΙΙΙ-396 διαδικασίας, ή
- β) ζητά από την Επιτροπή να υποβάλει νέα πρόταση· στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι δεν εγκρίνεται η πράξη που είχε προταθεί αρχικά.

Υποτμήμα 2

Ελευθερία εγκατάστασης

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-137

Στο πλαίσιο του παρόντος υποτμήματος, οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκατάστασης των υπηκόων κράτους μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους απαγορεύονται. Η απαγόρευση αυτή εκτείνεται επίσης στους περιορισμούς για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών από τους υπηκόους κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους.

Οι υπήκοοι κράτους μέλους δικαιούνται, εντός της επικρατείας άλλου κράτους μέλους, να αναλαμβάνουν μη μισθωτές δραστηριότητες και να τις ασκούν, καθώς και να προβαίνουν στη σύσταση και διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-142, δεύτερο εδάφιο, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκατάστασης για τους δικούς του υπηκόους, με την επιφύλαξη του τμήματος 4 σχετικά με τα κεφάλαια και τις πληρωμές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-138

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την επίτευξη της ελευθερίας εγκατάστασης σε συγκεκριμένη δραστηριότητα. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν τα δυνάμει της παραγράφου 1 καθήκοντά τους, ιδίως :

- α) αποδίδοντας γενικώς προτεραιότητα σε δραστηριότητες στις οποίες η ελευθερία εγκατάστασης έχει ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη της παραγωγής και του εμπορίου,
- β) εξασφαλίζοντας στενή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων εθνικών διοικητικών υπηρεσιών, για τη διακρίβωση της ιδιαίτερης καταστάσεως στους διάφορους τομείς δραστηριότητας στο εσωτερικό της Ένωσης,
- γ) καταργώντας τις διοικητικές διαδικασίες και πρακτικές που απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, η διατήρηση των οποίων θα παρεμπόδιζε την ελευθερία εγκατάστασης,
- δ) μεριμνώντας ώστε οι μισθωτοί εργαζόμενοι κράτους μέλους που απασχολούνται στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους να μπορούν να παραμένουν στην επικράτεια του κράτους αυτού για να ασκήσουν μη μισθωτή δραστηριότητα, εφόσον πληρούν τους όρους που θα όφειλαν να πληρούν εάν έφθαναν στο κράτος αυτό τη στιγμή που επιθυμούν να αναλάβουν τη σχετική δραστηριότητα,
- ε) παρέχοντας τη δυνατότητα απόκτησης και εκμετάλλευσης εγγείου ιδιοκτησίας εντός της επικράτειας κράτους μέλους σε υπηκόους άλλου κράτους μέλους, εφόσον δεν θίγονται οι αρχές που καθορίζονται στο άρθρο III-227, παράγραφος 2,
- στ) αίροντας προοδευτικά τους περιορισμούς της ελευθερίας εγκατάστασης σε κάθε υπό εξέταση κλάδο δραστηριότητας, αφενός μεν ως προς τους όρους σύστασης πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών στην επικράτεια κράτους μέλους, αφετέρου δε ως προς τους όρους συμμετοχής του προσωπικού της κύριας εγκατάστασης στα όργανα διαχείρισης ή εποπτείας τους,

- ζ) συντονίζοντας, κατά το αναγκαίο μέτρο και με τον σκοπό να τις καταστήσουν ισοδύναμες, τις εγγυήσεις που απαιτείται να παρέχουν, εντός των κρατών μελών, οι εταιρείες κατά την έννοια του άρθρου III-142, δεύτερο εδάφιο, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων,
- η) εξασφαλίζοντας ότι οι όροι εγκατάστασης δεν νοθεύονται με τη χορήγηση ενισχύσεων από τα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ III-139

Το παρόν υποτιμήμα δεν έχει εφαρμογή, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, στις δραστηριότητες που συνδέονται στο κράτος αυτό, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημοσίας εξουσίας.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να εξαιρεί ορισμένες δραστηριότητες από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος υποτιμήματος.

ΑΡΘΡΟ III-140

1. Το παρόν υποτιμήμα και τα μέτρα που θεσπίζονται βάσει αυτού δεν θίγουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς υπηκόους και δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφαλείας και δημόσιας υγείας.
2. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο συντονίζει τις εθνικές διατάξεις της παραγράφου 1.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-141

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο διευκολύνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Αποσκοπεί :
  - α) στην αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων,
  - β) στον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων.
2. Ως προς τα ιατρικά, παραϊατρικά και φαρμακευτικά επαγγέλματα, η προοδευτική άρση των περιορισμών προϋποθέτει τον συντονισμό των όρων άσκησης των εν λόγω επαγγελμάτων στα διάφορα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-142

Οι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους στο εσωτερικό της Ένωσης εξομοιώνονται, για την εφαρμογή του παρόντος υποτιμήματος, προς τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.

Ως «εταιρείες» νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εκτός των μη κερδοσκοπικών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-143

Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, τα κράτη μέλη επιφυλάσσουν εθνική μεταχείριση στους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών, όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-142, δεύτερο εδάφιο.

Υποτήμα 3

Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-144

Στο πλαίσιο του παρόντος υποτήματος, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ένωσης απαγορεύονται όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του αποδέκτη της παροχής.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να επεκτείνει το ευεργέτημα του παρόντος υποτήματος και στους παρέχοντες υπηρεσίες που είναι υπήκοοι τρίτου κράτους και είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-145

Για τους σκοπούς του Συντάγματος, ως υπηρεσίες νοούνται οι παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται έναντι αμοιβής, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων.

Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν ιδίως :

- α) βιομηχανικές δραστηριότητες,
- β) εμπορικές δραστηριότητες,
- γ) βιοτεχνικές δραστηριότητες,
- δ) δραστηριότητες των ελεύθερων επαγγελματιών.

Με την επιφύλαξη του υποτιμήματος 2 που αφορά την ελευθερία εγκατάστασης, ο παρέχων υπηρεσία μπορεί, για την εκτέλεση της παροχής του, να ασκήσει προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος μέλος όπου παρέχεται η υπηρεσία υπό τους ίδιους όρους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-146

1. Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από το Κεφάλαιο ΙΙΙ, τμήμα 7, που αφορά τις μεταφορές.
2. Η ελευθέρωση των τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών που συνδέονται με κινήσεις κεφαλαίων πραγματοποιείται σε αρμονία με την ελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-147

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την ελευθέρωση συγκεκριμένης υπηρεσίας. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
2. Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο που προβλέπεται στην παράγραφο 1 αφορά γενικώς κατά προτεραιότητα τις υπηρεσίες που επηρεάζουν κατά τρόπο άμεσο τα έξοδα παραγωγής ή τις υπηρεσίες η ελευθέρωση των οποίων συμβάλλει στη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-148

Τα κράτη μέλη επιδιώκουν την υπηρεσία πέραν του απαιτούμενου βάσει του ευρωπαϊκού νόμου-πλαισίου που εκδίδεται κατ' εφαρμογή του άρθρου ΙΙΙ-147, παράγραφος 1, εάν η γενική οικονομική τους κατάσταση και η κατάσταση του σχετικού τομέα τους το επιτρέπουν.

Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή απευθύνει συστάσεις προς τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-149

Ενώσω οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν αίρονται, τα κράτη μέλη τους εφαρμόζουν σε όλους τους παρέχοντες υπηρεσίες κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-144, πρώτο εδάφιο, χωρίς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας ή τόπου διαμονής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-150

Τα άρθρα ΙΙΙ-139 έως ΙΙΙ-142 εφαρμόζονται επί των θεμάτων που διέπονται από το παρόν υποτμήμα.

ΤΜΗΜΑ 3

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Υποτμήμα 1

Τελωνειακή ένωση

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-151

1. Η Ένωση περιλαμβάνει τελωνειακή ένωση που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και συνεπάγεται την απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες.
2. Η παράγραφος 4 και το υποτμήμα 3 σχετικά με την απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών εφαρμόζονται στα προϊόντα προελεύσεως κρατών μελών, καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.

3. Θεωρούνται ότι ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν εισπραχθεί στο εν λόγω κράτος μέλος οι απαιτούμενοι δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος και για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικώς ή μερικώς οι εν λόγω δασμοί και επιβαρύνσεις.
4. Οι εισαγωγικοί και εξαγωγικοί δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών. Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για τους δασμούς ταμιευτικού χαρακτήρα.
5. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τους δασμούς του κοινού δασμολογίου.
6. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που της ανατίθενται βάσει του παρόντος άρθρου, η Επιτροπή καθοδηγείται :
- α) από την ανάγκη προαγωγής των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών,
  - β) από την εξέλιξη των συνθηκών ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Ένωσης, κατά το μέτρο που η εξέλιξη αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
  - γ) από τις ανάγκες εφοδιασμού της Ένωσης σε πρώτες ύλες και ημικατεργασμένα προϊόντα, μεριμνώντας συγχρόνως να μη νοθεύονται μεταξύ των κρατών μελών οι όροι ανταγωνισμού ως προς τα τελικά προϊόντα,
  - δ) από την ανάγκη να αποφεύγονται σοβαρές διαταραχές της οικονομικής ζωής των κρατών μελών και να εξασφαλίζονται η ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής και η αύξηση της κατανάλωσης στο εσωτερικό της Ένωσης.

Υποτμήμα 2

Τελωνειακή συνεργασία

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-152

Εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα για την ενίσχυση της τελωνειακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών καθώς και μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

Υποτμήμα 3

Απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-153

Οι ποσοτικοί περιορισμοί τόσο επί των εισαγωγών όσο και επί των εξαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-154

Το άρθρο ΙΙΙ-153 δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, ή διατήρησης των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται πάντως να αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ή συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-155

1. Τα κράτη μέλη διαρρυθμίζουν τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα κατά τρόπο που αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών ως προς τους όρους εφοδιασμού και διάθεσης των προϊόντων.

Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται σε κάθε οργανισμό μέσω του οποίου ένα κράτος μέλος, νομικά ή πραγματικά, ελέγχει, διευθύνει ή επηρεάζει αισθητά, άμεσα ή έμμεσα, τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές μεταξύ των κρατών μελών. Εφαρμόζεται επίσης και επί των κατά παραχώρηση κρατικών μονοπωλίων.

2. Τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν νέα μέτρα τα οποία είναι αντίθετα προς τις αρχές της παραγράφου 1 ή περιορίζουν την έκταση εφαρμογής των άρθρων των σχετικών με την απαγόρευση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών.

3. Στην περίπτωση κρατικού μονοπωλίου εμπορικού χαρακτήρα που συνεπάγεται ρύθμιση η οποία αποσκοπεί να διευκολύνει τη διάθεση ή την αξιοποίηση των γεωργικών προϊόντων, πρέπει να εξασφαλίζονται, κατά την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερόμενων παραγωγών.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-156

Στο πλαίσιο του παρόντος τμήματος, απαγορεύονται οι περιορισμοί των κινήσεων κεφαλαίων και των πληρωμών μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-157

1. Το άρθρο ΙΙΙ-156 δεν θίγει την εφαρμογή, έναντι τρίτων χωρών, των περιορισμών που ίσχυαν στις 31 Δεκεμβρίου 1993 βάσει του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες, εφόσον έχουν ως αντικείμενο τις άμεσες επενδύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται επενδύσεις σε ακίνητα, την εγκατάσταση, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή την εισαγωγή τίτλων σε κεφαλαιαγορές. Όσον αφορά τους ισχύοντες περιορισμούς βάσει των εθνικών νομοθεσιών στην Εσθονία και την Ουγγαρία, η εν λόγω ημερομηνία αναφοράς είναι η 31η Δεκεμβρίου 1999.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες που αφορούν τις άμεσες επενδύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται επενδύσεις σε ακίνητα, την εγκατάσταση, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή την εισαγωγή τίτλων σε κεφαλαιαγορές.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο επιδιώκουν την επίτευξη του στόχου της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό και με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων του Συντάγματος.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, μόνο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου μπορεί να θεσπίσει μέτρα που συνιστούν οπισθοδρόμηση του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-158

1. Το άρθρο ΙΙΙ-156 δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών :

- α) να εφαρμόζουν τις οικείες διατάξεις της φορολογικής τους νομοθεσίας οι οποίες διακρίνουν μεταξύ φορολογουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την κατοικία τους ή τον τόπο όπου είναι επενδεδυμένα τα κεφάλαιά τους,
- β) να θεσπίζουν τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών τους νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, να προβλέπουν διαδικασίες δήλωσης των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημέρωσης, ή να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευόμενα από λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.
2. Οι διατάξεις του παρόντος τμήματος δεν θίγουν τη δυνατότητα εφαρμογής περιορισμών του δικαιώματος εγκατάστασης που συνάδουν με το Σύνταγμα.
3. Τα μέτρα και οι διαδικασίες των παραγράφων 1 και 2 δεν πρέπει να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκριμένο περιορισμό της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και πληρωμών όπως ορίζεται στο άρθρο III-156.
4. Ελλείψει ευρωπαϊκού νόμου ή νόμου-πλασίου που προβλέπεται στο άρθρο III-157 παράγραφος 3, η Επιτροπή ή, ελλείψει ευρωπαϊκής απόφασης της Επιτροπής εντός τριμήνου από την υποβολή της αίτησης του οικείου κράτους μέλους, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία να ορίζεται ότι τα περιοριστικά φορολογικά μέτρα που θεσπίζει ένα κράτος μέλος έναντι μιας ή περισσότερων τρίτων χωρών θεωρούνται ότι συνάδουν με το Σύνταγμα καθόσον δικαιολογούνται από έναν από τους στόχους της Ένωσης και ότι είναι συμβατά με την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από αίτηση κράτους μέλους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-159

Εάν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, οι κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες προκαλούν ή απειλούν να προκαλέσουν σοβαρές δυσχέρειες στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εισάγουν μέτρα διασφάλισης έναντι τρίτων χωρών για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, εφόσον τα μέτρα αυτά είναι απολύτως αναγκαία. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-160

Εφόσον αυτό απαιτείται προς επίτευξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-257, ως προς την πρόληψη της τρομοκρατίας και των συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και την καταπολέμησή τους, ευρωπαϊκός νόμος ορίζει πλαίσιο διοικητικών μέτρων για τις κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμών, όπως η δέσμευση κεφαλαίων, χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή οικονομικών πόρων που ανήκουν ή βρίσκονται στην κατοχή φυσικού ή νομικού προσώπου, ομάδας ή μη κρατικής οντότητας.

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού νόμου που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο.

Οι πράξεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο περιέχουν τις αναγκαίες διατάξεις περί νομικών εγγυήσεων.

ΤΜΗΜΑ 5

ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Υποτμήμα 1

Κανόνες εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-161

1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, ιδίως δε όσες συνίστανται :

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- β) στον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης των προϊόντων, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων,
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού,
- δ) στην εφαρμογή, έναντι εμπορικώς συναλλασσομένων, άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,

- ε) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών οι οποίες, λόγω της φύσης τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες, δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.
2. Οι συμφωνίες ή αποφάσεις που απαγορεύονται βάσει του παρόντος άρθρου είναι αυτοδικαίως άκυρες.
3. Η παράγραφος 1 δύναται, εντούτοις, να κηρυχθεί ανεφάρμοστη :
- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
  - σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
  - σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική, ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,
- η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία :
- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς οι οποίοι δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών, και
  - β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα εξαλείψεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-162

Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που ενδέχεται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις δεσπόζουσας θέσης εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση δύναται να συνίσταται ιδίως :

- α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δίκαιων τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης των προϊόντων ή της τεχνολογικής ανάπτυξης επί ζημία των καταναλωτών,
- γ) στην εφαρμογή, έναντι εμπορικώς συναλλασσομένων, άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,
- δ) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών οι οποίες, λόγω της φύσης τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες, δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-163

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για την εφαρμογή των αρχών που καθιερώνονται με τα άρθρα ΙΙΙ-161 και ΙΙΙ-162. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι ως άνω κανονισμοί αποσκοπούν ιδίως :

- α) να εξασφαλίσουν την τήρηση των απαγορεύσεων του άρθρου III-161, παράγραφος 1, και του άρθρου III-162, με την πρόβλεψη προστίμων και χρηματικών ποινών,
- β) να καθορίσουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου III-161, παράγραφος 3, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη εξασφάλισης αποτελεσματικής επίβλεψης αφενός, και, απλούστευσης κατά το δυνατόν του διοικητικού ελέγχου, αφετέρου.
- γ) να προσδιορίσουν, εφόσον είναι ανάγκη, το πεδίο εφαρμογής των άρθρων III-161 και III-162 επί των διαφόρων οικονομικών κλάδων,
- δ) να οριοθετήσουν τα καθήκοντα της Επιτροπής και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος εδαφίου,
- ε) να καθορίσουν τη σχέση μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών αφενός, και του παρόντος υποτιμήματος καθώς και των ευρωπαϊκών κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου, αφετέρου.

ΑΡΘΡΟ III-164

Μέχρι την έναρξη ισχύος των ευρωπαϊκών κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου III-163, οι αρχές των κρατών μελών αποφασίζουν σχετικά με το επιτρεπτό των συμφωνιών, αποφάσεων και περιπτώσεων εναρμονισμένης πρακτικής, καθώς και με τη καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης εντός της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο και με το άρθρο III-161, ιδίως την παράγραφο του 3, και το άρθρο III-162.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-165

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-164, η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των αρχών που καθιερώνονται με τα άρθρα ΙΙΙ-161 και ΙΙΙ-162. Εξετάζει, κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους ή αυτεπαγγέλτως, συνεργαζόμενη με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που οφείλουν να της παρέχουν τη συνδρομή τους, τις περιπτώσεις εικαζόμενης παραβίασης των εν λόγω αρχών. Εάν διαπιστώσει την ύπαρξη παραβίασης, προτείνει τα κατάλληλα μέτρα για τον τερματισμό της.
2. Εάν δεν τερματισθούν οι παραβιάσεις που αναφέρει η παράγραφος 1, η Επιτροπή εκδίδει αιτιολογημένη ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία βεβαιώνεται η παραβίαση των αρχών. Δύναται να δημοσιεύσει την απόφασή της και να επιτρέψει στα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα τους όρους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής των οποίων καθορίζει.
3. Η Επιτροπή δύναται να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες συμφωνιών για τις οποίες το Συμβούλιο έχει εκδώσει ευρωπαϊκό κανονισμό σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-163, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β).

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-166

1. Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς το Σύνταγμα, ιδίως το άρθρο Ι-4, παράγραφος 2, και τα άρθρα ΙΙΙ-161 έως ΙΙΙ-169, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.

2. Οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στις διατάξεις του Συντάγματος, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό που αντίκειται προς το συμφέρον της Ένωσης.

3. Η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και εκδίδει, εφόσον είναι ανάγκη, τους κατάλληλους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις.

Υποτμήμα 2

Ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη

ΑΡΘΡΟ III-167

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό λόγω ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός εάν το Σύνταγμα ορίζει άλλως.

2. Είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά :

α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων,

- β) οι ενισχύσεις για την ανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα,
- γ) οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες είχαν θιγεί από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκλήθηκαν από τη διαίρεση αυτή. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, το Συμβούλιο δύναται, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την κατάργηση του παρόντος σημείου.
3. Δύνανται να θεωρηθούν ως συμβατές με την εσωτερική αγορά :
- α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση, καθώς και των περιοχών του άρθρου III-424, λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική, την οικονομική και την κοινωνική τους κατάσταση,
- β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διατάραξης της οικονομίας κράτους μέλους,
- γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον,
- δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ένωση σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον,

- ε) άλλες κατηγορίες ενισχύσεων οι οποίες καθορίζονται από ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-168

1. Η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη εξετάζει διαρκώς τα καθεστώτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
2. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση χορηγούμενη από κράτος μέλος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο ΙΙΙ-167, ή ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου το εν λόγω κράτος μέλος να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

Εάν το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί προς την ευρωπαϊκή απόφαση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά παρέκκλιση των άρθρων ΙΙΙ-360 και ΙΙΙ-361.

Κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση, σύμφωνα με την οποία ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβατή με την εσωτερική αγορά, κατά παρέκκλιση του άρθρου ΙΙΙ-167 ή από τους προβλεπόμενους στο άρθρο ΙΙΙ-169 ευρωπαϊκούς κανονισμούς, εάν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν την απόφαση αυτή. Εάν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, το αίτημα του ενδιαφερομένου κράτους μέλους προς το Συμβούλιο έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο.

Ωστόσο, εάν το Συμβούλιο δεν αποφανθεί εντός τριών μηνών από την υποβολή του αιτήματος, αποφασίζει η Επιτροπή.

3. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως από τα κράτη μέλη περί των σχεδίων που αποσκοπούν στη θέσπιση ή τροποποίηση ενισχύσεων, ώστε να μπορεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Εάν κρίνει ότι ένα σχέδιο δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο III-167, κινεί αμέσως τη διαδικασία της παραγράφου 2. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα προτού καταλήξει η Επιτροπή σε τελική απόφαση.

4. Η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων για τις οποίες το Συμβούλιο έχει ορίσει, σύμφωνα με το άρθρο III-169, ότι μπορούν να μην υπόκεινται στη διαδικασία της παραγράφου 3.

ΑΡΘΡΟ III-169

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για την εφαρμογή των άρθρων III-167 και III-168 και ιδίως να καθορίζει τους όρους εφαρμογής του άρθρου III-168, παράγραφος 3, και τις κατηγορίες ενισχύσεων που δεν υπόκεινται στη διαδικασία της παραγράφου αυτής. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 6

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-170

1. Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα στα προϊόντα άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους οποιασδήποτε φύσεως, υψηλότερους από τους φόρους που επιβαρύνουν άμεσα ή έμμεσα τα ομοειδή εθνικά προϊόντα.

Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει στα προϊόντα των άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους η φύση των οποίων οδηγεί στην έμμεση προστασία άλλων προϊόντων.

2. Για τα προϊόντα που εξάγονται από κράτος μέλος προς την επικράτεια άλλου κράτους μέλους, η επιστροφή εσωτερικών φόρων δεν δύναται να υπερβαίνει τους εσωτερικούς φόρους που τους έχουν επιβληθεί άμεσα ή έμμεσα.

3. Ως προς τους άλλους φόρους, πλην των φόρων κύκλου εργασιών, των ειδικών φόρων κατανάλωσης και των λοιπών έμμεσων φόρων, δεν χορηγούνται απαλλαγές και επιστροφές κατά την εξαγωγή προς τα άλλα κράτη μέλη ούτε θεσπίζονται εξισωτικές εισφορές κατά την εισαγωγή από κράτη μέλη, παρά μόνο εάν τα προβλεπόμενα μέτρα έχουν προηγουμένως εγκριθεί για περιορισμένο διάστημα με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου, η οποία εκδίδεται μετά από πρόταση της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-171

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου θεσπίζει τα μέτρα για την εναρμόνιση των νομοθεσιών περί των φόρων κύκλου εργασιών, των ειδικών φόρων κατανάλωσης και των λοιπών εμμέσων φόρων, εφόσον η εναρμόνιση αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η εγκαθίδρυση ή η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 7

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-172

1. Εκτός εάν ορίζει άλλως το Σύνταγμα, το παρόν άρθρο εφαρμόζεται για την επίτευξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-130. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο καθορίζει τα μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, τις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και τις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων.

3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις που υποβάλλει βάσει της παραγράφου 1 σχετικά με την υγεία, την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των καταναλωτών, λαμβάνει ως βάση υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη κάθε νέα εξέλιξη που θεμελιώνεται σε επιστημονικά δεδομένα. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο επιδιώκουν επίσης την επίτευξη του στόχου αυτού.

4. Όταν, μετά τη θέσπιση μέτρου εναρμόνισης με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο ή με ευρωπαϊκό κανονισμό της Επιτροπής, κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να διατηρήσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρούς λόγους που προβλέπονται στο άρθρο III-154 ή αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή, επισημαίνοντας τους λόγους για τη διατήρησή τους.

5. Επίσης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4, εάν, μετά τη θέσπιση μέτρου εναρμόνισης με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο ή με ευρωπαϊκό κανονισμό της Επιτροπής, κράτος μέλος θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση εθνικών διατάξεων βάσει νέων επιστημονικών στοιχείων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, για λόγους οι οποίοι συντρέχουν μόνον στην περίπτωση του και οι οποίοι έχουν ανακύψει μετά τη θέσπιση του μέτρου εναρμόνισης, κοινοποιεί στην Επιτροπή τις μελετώμενες διατάξεις καθώς και την αιτιολόγησή τους.

6. Η Επιτροπή, εντός έξι μηνών από τις κοινοποιήσεις των παραγράφων 4 και 5, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία εγκρίνει ή απορρίπτει τις εν λόγω εθνικές διατάξεις, αφού εξακριβώσει εάν αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ή συγκεκριμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών και εάν συνιστούν εμπόδιο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, οι εθνικές διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 λογίζονται ότι έχουν εγκριθεί.

Εάν η πολυπλοκότητα του αντικειμένου το δικαιολογεί και δεν υπάρχει κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου, η Επιτροπή μπορεί να ειδοποιήσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος ότι η προθεσμία της παρούσας παραγράφου παρατείνεται έως ένα εξάμηνο.

7. Οσάκις, σύμφωνα με την παράγραφο 6, επιτρέπεται σε κράτος μέλος να διατηρήσει ή να εισαγάγει εθνικές διατάξεις παρεκκλίνουσες από μέτρο εναρμόνισης, η Επιτροπή εξετάζει πάραυτα εάν είναι σκόπιμο να προτείνει αναπροσαρμογή του εν λόγω μέτρου.

8. Όταν κράτος μέλος επικαλείται συγκεκριμένο πρόβλημα δημόσιας υγείας σε τομέα στον οποίο έχουν ήδη ληφθεί μέτρα εναρμόνισης, το θέτει υπόψη της Επιτροπής η οποία εξετάζει πάραυτα εάν πρέπει να προτείνει κατάλληλα μέτρα.

9. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων III-360 και III-361, η Επιτροπή και κάθε κράτος μέλος δύνανται να προσφύγουν απ' ευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν εκτιμούν ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

10. Τα μέτρα εναρμόνισης του παρόντος άρθρου περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους του άρθρου III-154, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε διαδικασία ελέγχου από την Ένωση.

ΑΡΘΡΟ III-173

Με την επιφύλαξη του άρθρου III-172, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου καθορίζει τα μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-174

Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι οι διαφορές μεταξύ των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών νοθεύουν τους όρους ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς και προκαλούν στρέβλωση που πρέπει να εξαλειφθεί, διαβουλεύεται με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Εάν οι διαβουλεύσεις αυτές δεν καταλήξουν σε συμφωνία, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εξάλειψη της εν λόγω στρέβλωσης. Μπορεί επίσης να ληφθεί κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο που προβλέπεται από το Σύνταγμα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-175

1. Εάν υπάρχει φόβος ότι η θέσπιση ή η τροποποίηση νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής διάταξης κράτους μέλους ενδέχεται να προκαλέσει στρέβλωση κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-174, το κράτος μέλος που θέλει να προβεί στην ενέργεια αυτή συμβουλευεται την Επιτροπή. Η Επιτροπή, αφού συμβουλευθεί τα κράτη μέλη, απευθύνει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη σύσταση σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της εν λόγω στρέβλωσης.

2. Εάν το κράτος μέλος που θέλει να θεσπίσει ή να τροποποιήσει τις εσωτερικές του διατάξεις δεν συμμορφώνεται προς τη σύσταση που του απηύθυνε η Επιτροπή, δεν είναι δυνατό να ζητηθεί, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-174, από τα άλλα κράτη μέλη να τροποποιήσουν τις εσωτερικές τους διατάξεις για να εξαλειφθεί η στρέβλωση αυτή. Το άρθρο ΙΙΙ-174 δεν έχει εφαρμογή εάν το κράτος μέλος που αγνοεί τη σύσταση της Επιτροπής προκαλεί στρέβλωση που θίγει μόνο το ίδιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-176

Στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα σχετικά με τη δημιουργία ευρωπαϊκών τίτλων, για να εξασφαλισθεί ενιαία προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στο εσωτερικό της Ένωσης, και με τη δημιουργία κεντρικών καθεστώτων έγκρισης, συντονισμού και ελέγχου στο επίπεδο της Ένωσης.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου καθορίζει τα γλωσσικά καθεστάτα των ευρωπαϊκών τίτλων. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-177

Για τους σκοπούς του άρθρου Ι-3, η δράση των κρατών μελών και της Ένωσης περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, τη θέσπιση οικονομικής πολιτικής η οποία βασίζεται στον στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, την εσωτερική αγορά καθώς και τον καθορισμό κοινών στόχων, και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Παράλληλα, σύμφωνα με τους όρους και τις διαδικασίες που προβλέπει το Σύνταγμα, η δράση αυτή περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, καθώς και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής και ενιαίας συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και, με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Ένωση, σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Η δράση αυτή των κρατών μελών και της Ένωσης συνεπάγεται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών : σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

ΤΜΗΜΑ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-178

Τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο Ι-3, και στο πλαίσιο των γενικών προσανατολισμών του άρθρου ΙΙΙ-179, παράγραφος 2. Τα κράτη μέλη και η Ένωση δρουν σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές του άρθρου ΙΙΙ-177.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-179

1. Τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου ΙΙΙ-178.
2. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης και απευθύνει συναφή έκθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με βάση την έκθεση του Συμβουλίου, συζητά τα συμπεράσματα για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά, το Συμβούλιο διατυπώνει σύσταση όπου εκτίθενται οι γενικοί αυτοί προσανατολισμοί. Ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3. Προκειμένου να εξασφαλισθεί ο στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχής σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών, το Συμβούλιο, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Ένωση, καθώς και τη συμμόρφωση των οικονομικών πολιτικών προς τους γενικούς προσανατολισμούς της παραγράφου 2, και προβαίνει τακτικά σε συνολική αξιολόγηση.

Για τους σκοπούς της πολυμερούς αυτής εποπτείας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα σημαντικά μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα της οικονομικής τους πολιτικής και της διαβιβάζουν όποιες άλλες πληροφορίες κρίνουν αναγκαίες.

4. Όταν στο πλαίσιο της διαδικασίας της παραγράφου 3, διαπιστώνεται ότι η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους αντιβαίνει προς τους γενικούς προσανατολισμούς της παραγράφου 2 ή ότι ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την καλή λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η Επιτροπή μπορεί να απευθύνει προειδοποίηση στο εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει τις αναγκαίες συστάσεις τις οποίες απευθύνει προς το εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει να ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του.

Στο πλαίσιο της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του μέλους του Συμβουλίου που εκπροσωπεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των λοιπών μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των εν λόγω λοιπών μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

5. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και η Επιτροπή διαβιβάζουν έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα της πολυμερούς εποπτείας. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να κληθεί να εμφανισθεί ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εάν το Συμβούλιο έχει ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του.

6. Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες για τη διαδικασία πολυμερούς εποπτείας των παραγράφων 3 και 4.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-180

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διαδικασιών που προβλέπονται στο Σύνταγμα, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση, η οποία θεσπίζει κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης, ιδίως εάν ανακύψουν σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά τον εφοδιασμό σε ορισμένα προϊόντα.

2. Όταν κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες, οφειλόμενες σε φυσικές καταστροφές ή έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για τη χορήγηση, υπό ορισμένους όρους, χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Ένωσης στο εν λόγω κράτος μέλος. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-181

1. Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, οι οποίες εφεξής αποκαλούνται «εθνικές κεντρικές τράπεζες», προς τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών. Απαγορεύεται επίσης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τα προαναφερόμενα όργανα και οργανισμούς.
2. Η παράγραφος 1 δεν ισχύει για τα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο δημόσιο, στα οποία οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλουν να επιφυλάσσουν την ίδια μεταχείριση όπως στα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά τη διάθεση χρήματος από τις κεντρικές τράπεζες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-182

Απαγορεύεται κάθε μέτρο ή διάταξη που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των θεσμικών και λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης, των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημόσιων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-183

1. Η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση συγκεκριμένου έργου.

2. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να θεσπίζει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που προσδιορίζουν τους ορισμούς για την εφαρμογή των απαγορεύσεων των άρθρων ΙΙΙ-181 και ΙΙΙ-182 και του παρόντος άρθρου. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-184

1. Τα κράτη μέλη αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα.

2. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημοσίου χρέους στα κράτη μέλη προκειμένου να εντοπίζει τις μεγάλες αποκλίσεις. Ειδικότερα, εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, με βάση τα εξής δύο κριτήρια :

α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει την τιμή αναφοράς, εκτός εάν :

- i) ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς, ή
  - ii) η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς,
- β) κατά πόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει την τιμή αναφοράς, εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Οι τιμές αναφοράς ορίζονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

3. Εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους ενός ή αμφοτέρων των κριτηρίων, η Επιτροπή συντάσσει έκθεση. Η έκθεση της Επιτροπής εξετάζει επίσης κατά πόσον το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων, λαμβάνει δε υπόψη όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους.

Η Επιτροπή μπορεί επίσης να συντάσσει έκθεση εφόσον, μολονότι εκπληρώνονται οι όροι των κριτηρίων, θεωρεί ότι υπάρχει σε κράτος μέλος κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος.

4. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή που έχει συσταθεί σύμφωνα με το άρθρο III-192 διατυπώνει γνώμη για την έκθεση της Επιτροπής.

5. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι σε κράτος μέλος υπάρχει ή μπορεί να εμφανισθεί υπερβολικό έλλειμμα, απευθύνει γνώμη στο εν λόγω κράτος μέλος και ενημερώνει σχετικά το Συμβούλιο.

6. Το Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του εν λόγω κράτους μέλους και μετά από συνολική εκτίμηση, αποφασίζει εάν υπάρχει υπερβολικό έλλειμμα. Στην περίπτωση αυτή, εκδίδει, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και μετά από σύσταση της Επιτροπής, συστάσεις που απευθύνει προς το εν λόγω κράτος μέλος, προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση αυτή εντός δεδομένης προθεσμίας. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 8, οι συστάσεις αυτές δεν ανακοινώνονται δημόσια.

Στο πλαίσιο της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του μέλους του Συμβουλίου που εκπροσωπεί το εν λόγω κράτος μέλος.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των λοιπών μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των εν λόγω λοιπών μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

7. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, εκδίδει τις ευρωπαϊκές αποφάσεις και τις συστάσεις των παραγράφων 8 έως 11.

Αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του μέλους του Συμβουλίου που εκπροσωπεί το εν λόγω κράτος μέλος.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των λοιπών μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των εν λόγω λοιπών μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

8. Εάν το Συμβούλιο εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνεται ότι δεν έχει αναληφθεί αποτελεσματική δράση κατ' εφαρμογή των συστάσεων του εντός της ταχθείσας προθεσμίας μπορεί να ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του.

9. Εάν κράτος μέλος επιμένει να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, το Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία προειδοποιείται το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος την οποία το Συμβούλιο κρίνει αναγκαία για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή.

Στην περίπτωση αυτή, το Συμβούλιο μπορεί να ζητήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει εκθέσεις σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, για να εξετάσει τις προσπάθειες προσαρμογής που καταβάλλει το εν λόγω κράτος μέλος.

10. Ενώσω κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται προς ευρωπαϊκή απόφαση που έχει εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 9, το Συμβούλιο, μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ή, κατά περίπτωση, να εντείνει ένα ή περισσότερα από τα εξής μέτρα :

- α) να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να δημοσιεύει πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες προσδιορίζει το Συμβούλιο, προτού εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα,
- β) να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους,

- γ) να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να καταθέσει ατόκως στην Ένωση ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου το Συμβούλιο κρίνει ότι διορθώθηκε το υπερβολικό έλλειμμα,
- δ) να επιβάλει πρόστιμα κατάλληλου ύψους.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα λαμβανόμενα μέτρα.

11. Το Συμβούλιο καταργεί ορισμένα ή όλα τα μέτρα των παραγράφων 6, 8, 9 και 10, εφόσον κρίνει ότι το υπερβολικό έλλειμμα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος έχει διορθωθεί. Εάν το Συμβούλιο έχει προηγουμένως ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του, μόλις καταργηθεί η ευρωπαϊκή απόφαση της παραγράφου 8, προβαίνει σε δημόσια δήλωση ότι δεν υφίσταται πλέον υπερβολικό έλλειμμα στο εν λόγω κράτος μέλος.

12. Τα δικαιώματα προσφυγής που προβλέπονται στα άρθρα III-360 και III-361 δεν μπορούν να ασκηθούν στο πλαίσιο των παραγράφων 1 έως 6, 8 και 9.

13. Περαιτέρω διατάξεις για την εφαρμογή της διαδικασίας του παρόντος άρθρου προβλέπονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα για την αντικατάσταση του εν λόγω Πρωτοκόλλου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που προβλέπουν λεπτομερείς κανόνες και ορισμούς για την εφαρμογή του εν λόγω Πρωτοκόλλου. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-185

1. Πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ένωση, προκειμένου να συμβάλλει στην πραγμάτωση των στόχων της όπως ορίζονται στο άρθρο Ι-3. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο ΙΙΙ-177.

2. Τα βασικά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι :
  - α) να χαράσσει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης,
  - β) να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου ΙΙΙ-326,
  - γ) να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
  - δ) να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

3. Η παράγραφος 2, στοιχείο γ), δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

4. Η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ζητείται :

- α) για κάθε προτεινόμενη πράξη της Ένωσης που εμπίπτει στους τομείς αρμοδιότητάς της,
- β) από τις εθνικές αρχές, για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στους τομείς αρμοδιότητάς της, εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου III-187, παράγραφος 4.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να υποβάλλει γνώμες στα θεσμικά και λοιπά όργανα και στους οργανισμούς της Ένωσης καθώς και στις εθνικές αρχές για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

5. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση των πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

6. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου μπορεί να αναθέτει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρουμένων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΑΡΘΡΟ III-186

1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ στην Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τα εν λόγω τραπεζογραμμάτια. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα ευρώ, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για τη λήψη μέτρων εναρμόνισης της ονομαστικής αξίας και των τεχνικών προδιαγραφών των κερμάτων που πρόκειται να κυκλοφορήσουν, κατά τον βαθμό που είναι απαραίτητο για την ομαλή κυκλοφορία τους στο εσωτερικό της Ένωσης. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-187

1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τα οποία είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή.

2. Το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών παρατίθεται στο Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

3. Το άρθρο 5 παράγραφοι 1, 2 και 3, τα άρθρα 17 και 18, το άρθρο 19, παράγραφος 1, τα άρθρα 22, 23, 24 και 26, το άρθρο 32, παράγραφοι 2, 3, 4 και 6, το άρθρο 33, παράγραφος 1, στοιχείο α), και το άρθρο 36 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορούν να τροποποιηθούν με ευρωπαϊκό νόμο :

α) είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,

β) είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και διαβούλευση με την Επιτροπή.

4. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις για τον καθορισμό των μέτρων του άρθρου 4, του άρθρου 5, παράγραφος 4, του άρθρου 19, παράγραφος 2, του άρθρου 20, του άρθρου 28, παράγραφος 1, του άρθρου 29, παράγραφος 2, του άρθρου 30, παράγραφος 4, και του άρθρου 34, παράγραφος 3, του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο :

- α) μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ή
- β) μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και διαβούλευση με την Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-188

Κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ή οποιοδήποτε μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή τους οργανισμούς της Ένωσης, από κυβερνήσεις κρατών μελών ή από άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οι οργανισμοί της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-189

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, συνάδει με το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-190

1. Για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκδίδει, σύμφωνα με το Σύνταγμα και υπό τους όρους που καθορίζει το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας :

- α) ευρωπαϊκούς κανονισμούς αναγκαίους για την εκτέλεση των καθηκόντων που ορίζονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α), στο άρθρο 19, παράγραφος 1, στο άρθρο 22 ή στο άρθρο 25, παράγραφος 2, του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις του άρθρου ΙΙΙ-187, παράγραφος 4,
- β) ευρωπαϊκές αποφάσεις αναγκαίες για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών βάσει του Συντάγματος και του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας,
- γ) συστάσεις και γνώμες.

2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να αποφασίζει να δημοσιεύει τις ευρωπαϊκές της αποφάσεις, τις συστάσεις και τις γνώμες της.

3. Το Συμβούλιο εκδίδει με τη διαδικασία του άρθρου ΙΙΙ-187, παράγραφος 4, ευρωπαϊκούς κανονισμούς που καθορίζουν τα όρια και τους όρους υπό τους οποίους η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δύναται να επιβάλλει στις επιχειρήσεις χρηματικές ποινές και πρόστιμα σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους ευρωπαϊκούς της κανονισμούς ή αποφάσεις.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-191

Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΤΜΗΜΑ 3

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-192

1. Για την προώθηση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών μελών κατά τον βαθμό που είναι αναγκαίο για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.
2. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή έχει ως αποστολή :
  - α) να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή είτε μετά από αίτησή τους είτε με δική της πρωτοβουλία,
  - β) να παρακολουθεί την οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση των κρατών μελών και της Ένωσης και να υποβάλλει τακτικά συναφείς εκθέσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή, ιδίως όσον αφορά τις οικονομικές σχέσεις με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς,

- γ) με την επιφύλαξη του άρθρου III-344, να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου του άρθρου III-159, του άρθρου III-179, παράγραφοι 2, 3, 4 και 6, των άρθρων III-180, III-182, III-183, III-184, του άρθρου III-185, παράγραφος 6, του άρθρου III-186, παράγραφος 2, του άρθρου III-187, παράγραφοι 3 και 4, των άρθρων III-191 και III-186 και του άρθρου III-198, παράγραφοι 2 και 3, του άρθρου III-201, του άρθρου III-202, παράγραφοι 2 και 3, και των άρθρων III-322 και III-326 και να εκτελεί τα άλλα συμβουλευτικά και προπαρασκευαστικά καθήκοντα που της αναθέτει το Συμβούλιο,
- δ) να εξετάζει, τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος, την κατάσταση ως προς τις κινήσεις κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών, όπως προκύπτουν από την εφαρμογή του Συντάγματος και των πράξεων της Ένωσης. Η εξέταση αυτή καλύπτει όλα τα μέτρα που αφορούν τις κινήσεις κεφαλαίων και τις πληρωμές. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή υποβάλλει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.

Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διορίζουν από δύο το πολύ μέλη στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.

3. Το Συμβούλιο εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη σύνθεση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εν λόγω απόφαση.

4. Πέραν των καθηκόντων της παραγράφου 2, και εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου III-197, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή παρακολουθεί τη νομισματική και δημοσιονομική κατάσταση και το γενικό σύστημα πληρωμών των εν λόγω κρατών μελών και υποβάλλει τακτικά συναφή έκθεση προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-193

Για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου ΙΙΙ-179, παράγραφος 4 του άρθρου ΙΙΙ-184, με εξαίρεση την παράγραφο 13, των άρθρων ΙΙΙ-191, ΙΙΙ-196, ΙΙΙ-197, του άρθρου ΙΙΙ-198, παράγραφος 3 και του άρθρου ΙΙΙ-326, το Συμβούλιο ή ένα κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση ή να διατυπώσει σύσταση, ανάλογα με την περίπτωση. Η Επιτροπή εξετάζει το αίτημα αυτό και υποβάλλει τα συμπεράσματά της στο Συμβούλιο αμελλητί.

ΤΜΗΜΑ 4

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΜΕ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΟ ΕΥΡΩ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-194

1. Για την προαγωγή της καλής λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Συντάγματος, το Συμβούλιο θεσπίζει, σύμφωνα με την οικεία διαδικασία μεταξύ των προβλεπομένων στα άρθρα ΙΙΙ-179 και ΙΙΙ-184, εξαιρουμένης της διαδικασίας του άρθρου ΙΙΙ-184 παράγραφος 13, μέτρα για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, προκειμένου :

- α) να ενισχυθεί ο συντονισμός και η εποπτεία της δημοσιονομικής τους πειθαρχίας,
- β) να χαράσσονται, ως προς τα εν λόγω κράτη, οι προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής, μεριμνώντας ώστε να είναι συμβατοί με τους καθοριζόμενους για το σύνολο της Ένωσης, και να διασφαλίζεται η εποπτεία τους.

2. Για τα μέτρα της παραγράφου 1, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των εν λόγω μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-195

Οι ρυθμίσεις για τις συνόδους των Υπουργών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ, καθορίζονται στο Πρωτόκολλο για την Ευρωομάδα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-196

1. Για να διασφαλιστεί η θέση του ευρώ στο διεθνές νομισματικό σύστημα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει κοινές θέσεις σχετικά με ζητήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομική και νομισματική ένωση στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

2. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εγκρίνει τα μέτρα που ενδείκνυνται για την εξασφάλιση ενιαίας εκπροσώπησης στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

3. Για τα μέτρα των παραγράφων 1 και 2, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των εν λόγω μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

ΤΜΗΜΑ 5

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-197

1. Τα κράτη μέλη για τα οποία το Συμβούλιο δεν έχει αποφασίσει ότι πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ, αποκαλούνται εφεξής «κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση».

2. Οι κατωτέρω διατάξεις του Συντάγματος δεν έχουν εφαρμογή για τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση :

- α) υιοθέτηση των τμημάτων των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών που αφορούν την Ευρωζώνη γενικά (άρθρο III-71, παράγραφος 2),
- β) υποχρεωτικά μέτρα διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος (άρθρο III-184, παράγραφοι 9 και 10),
- γ) στόχοι και καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (άρθρο III-185, παράγραφοι 1, 2, 3 και 5),
- δ) έκδοση του ευρώ (άρθρο III-186),
- ε) πράξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο III-190),
- στ) μέτρα σχετικά με τη χρήση του ευρώ (άρθρο III-191),
- ζ) νομισματικές συμφωνίες και άλλα μέτρα συναλλαγματικής πολιτικής (άρθρο III-326),
- η) διορισμός των μελών της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο III-382, παράγραφος 2, στοιχείο β)),
- θ) ευρωπαϊκές αποφάσεις που καθορίζουν κοινές θέσεις σχετικά με ζητήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομική και νομισματική ένωση στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων (άρθρο III-196, παράγραφος 1),

- ι) μέτρα για την εξασφάλιση ενιαίας εκπροσώπησης στο πλαίσιο των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων (άρθρο III-196, παράγραφος 2).

Κατά συνέπεια, στα άρθρα που αναφέρουν τα στοιχεία α) έως ι), ως «κράτη μέλη» νοούνται τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

3. Τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση και οι εθνικές κεντρικές τους τράπεζες εξαιρούνται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, σύμφωνα με το κεφάλαιο ΙΧ του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

4. Το δικαίωμα ψήφου των μελών του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση αναστέλλονται προκειμένου για την έγκριση, από το Συμβούλιο, των μέτρων που προβλέπονται στα άρθρα που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 καθώς και όσον αφορά :

α) συστάσεις προς τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας, καθώς και για τα προγράμματα σταθερότητας και τις προειδοποιήσεις (άρθρο III-179, παράγραφος 4),

β) μέτρα που αφορούν τα υπερβολικά ελλείμματα των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ (άρθρο III-184 παράγραφοι 6, 7, 8 και 11).

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των λοιπών μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των εν λόγω λοιπών μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-198

1. Τουλάχιστον ανά διετία, ή μετά από αίτημα κράτους μέλους για το οποίο ισχύει παρέκκλιση, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποβάλλουν έκθεση στο Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο των κρατών μελών για τα οποία ισχύει παρέκκλιση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι εκθέσεις αυτές εξετάζουν ιδίως κατά πόσον η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, συνάδει με τα άρθρα ΙΙΙ-188 και ΙΙΙ-189 και με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι εκθέσεις εξετάζουν επίσης κατά πόσον έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός σταθερής σύγκλισης, με γνώμονα την πλήρωση των ακόλουθων κριτηρίων από κάθε κράτος μέλος :

- α) επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών· αυτό καταδεικνύεται από ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών,
- β) σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών· αυτό καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-184, παράγραφος 6,
- γ) τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος επί δύο τουλάχιστον έτη, χωρίς υποτίμηση του νομίσματος έναντι του ευρώ,

δ) διάρκεια της σύγκλισης που επέτυχε το κράτος μέλος για το οποίο ισχύει παρέκκλιση και της συμμετοχής του στον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Τα τέσσερα κριτήρια της παρούσας παραγράφου και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο πρέπει αυτά να επιτευχθούν αναπτύσσονται περαιτέρω στο Πρωτόκολλο σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης. Στις εκθέσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας λαμβάνονται επίσης υπόψη τα αποτελέσματα της ενοποίησης των αγορών, η κατάσταση και η εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και η εξέταση των εξελίξεων του ανά μονάδα κόστους εργασίας και άλλων δεικτών τιμών.

2. Μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού συζητηθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει ποιά από τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, βάσει των κριτηρίων της παραγράφου 1 και καταργεί τις παρεκκλίσεις για τα εν λόγω κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από σύσταση προερχόμενη από την ειδική πλειοψηφία των μελών του που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ· τα μέλη αυτά αποφασίζουν εντός έξι μηνών από την παραλαβή της πρότασης της Επιτροπής από το Συμβούλιο.

Η ειδική πλειοψηφία του δευτέρου εδαφίου ορίζεται ως ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου, το οποίο αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών. Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό των μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

3. Εάν αποφασιστεί, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 διαδικασία, να καταργηθεί μία παρέκκλιση, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν αμετάκλητα την ισοτιμία με την οποία το ευρώ αντικαθιστά το νόμισμα του συγκεκριμένου κράτους μέλους και θεσπίζουν τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στο εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μεταξύ των μελών που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη με νόμισμα και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-199

1. Εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, και με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-187, παράγραφος 1, το Γενικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που αναφέρει το άρθρο 45 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συγκροτείται ως τρίτο όργανο λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

2. Εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ως προς τα εν λόγω κράτη μέλη :

- α) ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών,
- β) ενισχύει τον συντονισμό των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, για να εξασφαλίσει τη σταθερότητα των τιμών,
- γ) επιβλέπει τη λειτουργία του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών,

- δ) διεξάγει διαβουλεύσεις για ζητήματα της αρμοδιότητας των εθνικών κεντρικών τραπεζών που επηρεάζουν τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματαγορών,
- ε) ασκεί τα παλαιά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας τα οποία είχε αναλάβει προηγουμένως το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-200

Τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση αντιμετωπίζουν τη συναλλαγματική τους πολιτική ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος. Προς τούτο, λαμβάνουν υπόψη τους την πείρα που έχει συσσωρευθεί χάρις στη συνεργασία στο πλαίσιο του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-201

1. Σε περίπτωση δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους μέλους για το οποίο ισχύει παρέκκλιση, οι οποίες οφείλονται είτε σε ολική διατάραξη του ισοζυγίου πληρωμών είτε στο είδος των συναλλαγματικών αποθεμάτων που διαθέτει, και οι οποίες ενδέχεται ιδίως να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ή την υλοποίηση της κοινής εμπορικής πολιτικής, η Επιτροπή εξετάζει αμελλητί την κατάσταση του κράτους αυτού, καθώς και τα μέτρα που αυτό έλαβε ή δύναται να λάβει σύμφωνα με το Σύνταγμα, κάνοντας χρήση όλων των μέσων που διαθέτει. Η Επιτροπή υποδεικνύει μέτρα, τη λήψη των οποίων συνιστά στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Εάν η δράση που ανέλαβε ένα κράτος μέλος για το οποίο ισχύει παρέκκλιση και τα μέτρα που υπέδειξε η Επιτροπή αποδεικνύονται ανεπαρκή για να εξαλείψουν τις δυσχέρειες ή την απειλή δυσχερειών, η Επιτροπή, μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, συνιστά στο Συμβούλιο την παροχή αμοιβαίας συνδρομής και τις πρόσφορες μεθοδεύσεις.

Η Επιτροπή ενημερώνει τακτικά το Συμβούλιο για την κατάσταση και την εξέλιξή της.

2. Το Συμβούλιο εκδίδει τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις σχετικά με την παροχή της αμοιβαίας συνδρομής και τον καθορισμό των όρων και των λεπτομερειών της. Η αμοιβαία συνδρομή δύναται ιδίως να συνίσταται :

- α) σε συντονισμένη δράση ενώπιον άλλων διεθνών οργανισμών, στους οποίους τα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση δύνανται να προσφεύγουν,
- β) σε μέτρα που είναι αναγκαία για την αποφυγή εκτροπών του εμπορίου, όταν το ευρισκόμενο σε δυσχέρεια κράτος μέλος για το οποίο ισχύει παρέκκλιση διατηρεί ή επανεισάγει ποσοτικούς περιορισμούς έναντι τρίτων χωρών,
- γ) σε χορήγηση περιορισμένων πιστώσεων εκ μέρους άλλων κρατών μελών, εφόσον αυτά συμφωνούν.

3. Εάν το Συμβούλιο δεν παράσχει την αμοιβαία συνδρομή που προτείνει η Επιτροπή ή εάν η παρασχεθείσα αμοιβαία συνδρομή και τα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή, η Επιτροπή επιτρέπει στο κράτος μέλος που ευρίσκεται σε δυσχέρεια και για το οποίο ισχύει παρέκκλιση να λάβει μέτρα διασφάλισης, οι όροι και οι λεπτομέρειες των οποίων καθορίζονται από την Επιτροπή.

Το Συμβούλιο μπορεί να ανακαλεί την άδεια αυτή και να τροποποιεί τους όρους και τις λεπτομέρειές της.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-202

1. Σε περίπτωση αιφνίδιας κρίσης του ισοζυγίου πληρωμών και εάν δεν εκδοθεί αμέσως ευρωπαϊκή απόφαση υπό την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-201, παράγραφος 2, κράτος μέλος για το οποίο ισχύει παρέκκλιση μπορεί να λάβει, συντηρητικώς, τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης. Τα μέτρα αυτά δεν επιτρέπεται να προκαλούν παρά ελάχιστη διαταραχή στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ούτε επιτρέπεται να υπερβαίνουν τα απολύτως απαραίτητα όρια για την αντιμετώπιση των αιφνίδιων δυσχερειών που ανέκυψαν.
2. Η Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη ενημερώνονται για τα μέτρα διασφάλισης το αργότερο κατά την έναρξη ισχύος τους. Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στο Συμβούλιο την αμοιβαία συνδρομή σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-95.
3. Το Συμβούλιο μπορεί μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση που ορίζει ότι το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να τροποποιήσει, να αναστείλει ή να καταργήσει τα ανωτέρω μέτρα διασφάλισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Ι

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-203

Η Ένωση και τα κράτη μέλη εργάζονται, σύμφωνα με το παρόν τμήμα, για την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για την απασχόληση, και ιδίως για να προάγουν τη δημιουργία εξειδικευμένου, εκπαιδευμένου και ευπροσάρμοστου εργατικού δυναμικού καθώς και αγοράς εργασίας που να ανταποκρίνεται ταχέως στις εξελίξεις της οικονομίας, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο Ι-3.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-204

1. Τα κράτη μέλη, μέσω των πολιτικών τους για την απασχόληση, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-203 κατά τρόπο συνάδοντα με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης που διαμορφώνονται βάσει του άρθρου ΙΙΙ-179, παράγραφος 2.
2. Τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τις εθνικές πρακτικές που άπτονται των αρμοδιοτήτων των κοινωνικών εταίρων, θεωρούν την προώθηση της απασχόλησης ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος και συντονίζουν συναφώς τη δράση τους στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-206.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-205

1. Η Ένωση συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης ενθαρρύνοντας την συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, υποστηρίζοντας και, εάν χρειάζεται, συμπληρώνοντας τη δράση τους. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτόν, σέβεται πλήρως τις αρμοδιότητες των κρατών μελών.
2. Ο στόχος υψηλού επιπέδου απασχόλησης λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-206

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξετάζει ετησίως την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και εγκρίνει σχετικά συμπεράσματα, βάσει κοινής ετήσιας έκθεσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής.
2. Βάσει των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, χαράζει κατ' έτος κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη στις πολιτικές τους για την απασχόληση. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Απασχόλησης.

Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές συνάδουν προς τους γενικούς προσανατολισμούς που διαμορφώνονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου ΙΙΙ-179, παράγραφος 2.

3. Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή ετήσια έκθεση για τις κυριότερες διατάξεις που θεσπίζει για την εφαρμογή της πολιτικής του για την απασχόληση, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση της παραγράφου 2.

4. Έκαστο έτος, βάσει των εκθέσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 και αφού λάβει τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης, το Συμβούλιο εξετάζει την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής, δύναται να εκδίδει συστάσεις τις οποίες απευθύνει προς τα κράτη μέλη.

5. Βάσει των πορισμάτων της εξέτασης αυτής, το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποβάλλουν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κοινή ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-207

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και την υποστήριξη της δράσης τους στον τομέα της απασχόλησης μέσω πρωτοβουλιών οι οποίες αποσκοπούν στην ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, με την παροχή συγκριτικής ανάλυσης και συμβουλών, καθώς και με την προαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων και την αξιολόγηση εμπειριών, ιδίως με τη μορφή πιλοτικών σχεδίων. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο δεν περιλαμβάνει εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-208

Το Συμβούλιο εκδίδει με απλή πλειοψηφία ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία δημιουργείται συμβουλευτική Επιτροπή Απασχόλησης για την προώθηση του συντονισμού των πολιτικών των κρατών μελών για την απασχόληση και την αγορά εργασίας. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή Απασχόλησης έχει ως αποστολή :

- α) να παρακολουθεί την κατάσταση της απασχόλησης και των πολιτικών για την απασχόληση στην Ένωση και στα κράτη μέλη,
- β) με την επιφύλαξη του άρθρου III-344, να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, μετά από σχετική αίτησή τους ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας, και να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου που αναφέρει το άρθρο III-206.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η Επιτροπή Απασχόλησης ζητεί τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στην Επιτροπή Απασχόλησης.

ΤΜΗΜΑ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ III-209

Η Ένωση και τα κράτη μέλη, έχοντας συνείδηση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα που διακηρύσσονται με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961 και τον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989, έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστεί δυνατή η εναρμόνισή τους μέσα σε πλαίσια προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο, την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων με στόχο υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Για τον σκοπό αυτόν, η Ένωση και τα κράτη μέλη ενεργούν έχοντας υπόψη την ποικιλία των εθνικών πρακτικών, ιδίως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και την ανάγκη να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Ένωσης.

Η Ένωση και τα κράτη μέλη φρονούν ότι η εξέλιξη αυτή θα προκύψει όχι μόνον από τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η οποία θα διευκολύνει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, αλλά και από τις διαδικασίες που θεσπίζει η το Σύνταγμα και από την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-210

1. Για την επίτευξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-209, η Ένωση υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς :

- α) βελτίωση ιδίως του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων,
- β) όροι εργασίας,
- γ) κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία των εργαζομένων,
- δ) προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας,
- ε) ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους,
- στ) εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένης της συνδιαχείρισης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 6,

- ζ) συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Ένωσης,
- η) ένταξη των προσώπων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας, με την επιφύλαξη του άρθρου III-283,
- θ) ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση κατά την εργασία,
- ι) καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού,
- ια) εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, με την επιφύλαξη του στοιχείου γ).

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν να βελτιώσουν τις γνώσεις, να αναπτύξουν την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, να προωθήσουν καινοτόμες λύσεις, και να αξιολογήσουν εμπειρίες, αποκλειόμενης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών,
- β) στους τομείς που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστες προδιαγραφές σταδιακής εφαρμογής, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών και των τεχνικών ρυθμίσεων σε κάθε κράτος μέλος. Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο αποφεύγει να επιβάλλει διοικητικούς, οικονομικούς και νομικούς περιορισμούς που να παρεμποδίζουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Σε κάθε περίπτωση, ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 2, στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 1, στοιχεία γ), δ), στ) και ζ), ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται από το Συμβούλιο που αποφασίζει ομόφωνα και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Συμβούλιο μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την εφαρμογή της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας στην παράγραφο 1, στοιχεία δ), στ) και ζ). Αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αναθέτουν στους κοινωνικούς εταίρους, εφόσον αυτοί το ζητήσουν από κοινού, την εφαρμογή των ευρωπαϊκών νόμων-πλαίσιο που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή των παραγράφων 2 και 3, ή, ενδεχομένως, την εφαρμογή των ευρωπαϊκών κανονισμών ή αποφάσεων θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο III-212.

Στην περίπτωση αυτή, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μεριμνά ώστε το αργότερο κατά την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο και κατά την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή ευρωπαϊκός κανονισμός ή ευρωπαϊκή απόφαση, οι κοινωνικοί εταίροι να έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα με συμφωνία μεταξύ τους, ενώ παράλληλα το κράτος μέλος έχει την υποχρέωση να θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις ώστε να είναι, ανά πάσα στιγμή, σε θέση να εξασφαλίζει τα αποτελέσματα που επιβάλλονται από τον εν λόγω νόμο-πλαίσιο, τον εν λόγω κανονισμό ή την εν λόγω απόφαση.

5. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι ή νόμοι-πλαίσιο που θεσπίζονται βάσει του παρόντος άρθρου :

- α) δεν θίγουν την αναγνωρισμένη ευχέρεια των κρατών μελών να καθορίζουν τις θεμελιώδεις αρχές του συστήματός τους κοινωνικής ασφάλισης και δεν πρέπει να επηρεάζουν αισθητά την οικονομική του ισορροπία,
- β) δεν εμποδίζουν την εκ μέρους των κρατών μελών διατήρηση ή θέσπιση αυστηρότερων προστατευτικών μέτρων συμβατών με το Σύνταγμα.

6. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα απεργίας ή στο δικαίωμα ανταπεργίας (λοκ άουτ).

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-211

1. Η Επιτροπή προωθεί τη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σε επίπεδο Ένωσης και θεσπίζει όλα τα μέτρα που είναι πρόσφορα για να διευκολύνεται ο διάλογος μεταξύ τους, μεριμνώντας ώστε η υποστήριξή της να παρέχεται ισόρροπα προς τα μέρη.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, η Επιτροπή, πριν υποβάλει προτάσεις στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, διαβουλεύεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τον ενδεχόμενο προσανατολισμό μιας δράσης της Ένωσης.

3. Εάν μετά από τη διαβούλευση της παραγράφου 2, η Επιτροπή εκτιμά ότι η συγκεκριμένη δράση της Ένωσης πρέπει να αναληφθεί, διαβουλεύεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το περιεχόμενο της μελετώμενης πρότασης. Οι κοινωνικοί εταίροι διατυπώνουν γνώμη ή, αναλόγως των περιπτώσεων, σύσταση, την οποία διαβιβάζουν στην Επιτροπή.

4. Κατά τις διαβουλεύσεις των παραγράφων 2 και 3, οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να πληροφορήσουν την Επιτροπή ότι επιθυμούν να κινήσουν τη διαδικασία του άρθρου ΙΙΙ-212, παράγραφος 1. Η διάρκεια της διαδικασίας αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει τους εννέα μήνες, εκτός εάν οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοί εταίροι και η Επιτροπή αποφασίσουν από κοινού την παράτασή της.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-212

1. Ο διάλογος μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο Ένωσης μπορεί να οδηγεί, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, στη σύναψη συμβατικών σχέσεων, ενδεχομένως και συμφωνιών.

2. Οι συμφωνίες που συνάπτονται σε επίπεδο Ένωσης εφαρμόζονται είτε σύμφωνα με τις διαδικασίες και πρακτικές των ενδιαφερόμενων κοινωνικών εταίρων και κρατών μελών, είτε, στους τομείς που εμπίπτουν στο άρθρο III-210, όταν το ζητούν από κοινού τα υπογράφοντα μέρη, με ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται σχετικά.

Εάν η εν λόγω συμφωνία περιέχει μία ή περισσότερες διατάξεις σχετικές με τομέα για τον οποίο απαιτείται ομοφωνία σύμφωνα με το άρθρο III-210, παράγραφος 3, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα.

ΑΡΘΡΟ III-213

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου III-209 και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, η Επιτροπή ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και διευκολύνει τον συντονισμό της δράσης τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής που εμπίπτουν στο παρόν τμήμα, ιδίως επί θεμάτων που έχουν σχέση με :

- α) την απασχόληση,
- β) το εργατικό δίκαιο και τους όρους εργασίας,
- γ) την επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση,
- δ) την κοινωνική ασφάλιση,
- ε) την προστασία από επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες,
- στ) την υγιεινή στον χώρο εργασίας,
- ζ) το συνδικαλιστικό δικαίωμα και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή δρα σε διαρκή συνεννόηση με τα κράτη μέλη, εκπονεί μελέτες, διατυπώνει γνώμες και διοργανώνει διαβουλεύσεις, τόσο για τα προβλήματα που ανακύπτουν σε εθνικό επίπεδο όσο και για τα προβλήματα που ενδιαφέρουν διεθνείς οργανισμούς, και ιδίως αναπτύσσει πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

Πριν διατυπώσει τις γνώμες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο, η Επιτροπή διαβουλεύεται με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-214

1. Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας.
2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ως «αμοιβή» νοούνται οι συνήθεις βασικοί ή κατώτατοι μισθοί ή αποδοχές και όλα τα άλλα οφέλη που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα, σε χρήμα ή σε είδος, από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, λόγω της σχέσης εργασίας.

Η ίση αμοιβή, χωρίς διακρίσεις φύλου, συνεπάγεται ότι :

- α) η αμοιβή η οποία παρέχεται για όμοια εργασία που αμείβεται κατ' αποκοπήν καθορίζεται με βάση την ίδια μονάδα μέτρησης,
- β) η αμοιβή η οποία παρέχεται για εργασία που αμείβεται με βάση τη χρονική διάρκεια είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας.

3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα με τα οποία εξασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ίσης αμοιβής για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4. Προκειμένου να εξασφαλιστεί εμπράκτως η πλήρης ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών στον επαγγελματικό βίο, η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν μέτρα που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα, τα οποία διευκολύνουν το λιγότερο εκπροσωπούμενο φύλο να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα ή προλαμβάνουν ή αντισταθμίζουν τυχόν μειονεκτήματα κατά την επαγγελματική σταδιοδρομία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-215

Τα κράτη μέλη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να διατηρήσουν την υπάρχουσα ισοτιμία των συστημάτων αδειών μετ' αποδοχών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-216

Η Επιτροπή καταρτίζει ετησίως έκθεση για την πρόοδο της επίτευξης των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-209, καθώς και για τη δημογραφική κατάσταση στην Ένωση. Διαβιβάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-217

Το Συμβούλιο εκδίδει, με απλή πλειοψηφία, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία δημιουργείται συμβουλευτική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας για την προώθηση της συνεργασίας σε θέματα κοινωνικής προστασίας μεταξύ των κρατών μελών και με την Επιτροπή. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας έχει ως έργο :

- α) να παρακολουθεί την κοινωνική κατάσταση και την εξέλιξη των πολιτικών κοινωνικής προστασίας στα κράτη μέλη και στην Ένωση,
- β) να διευκολύνει τις ανταλλαγές πληροφοριών, εμπειριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών και με την Επιτροπή,
- γ) με την επιφύλαξη του άρθρου III-344, να καταρτίζει εκθέσεις, να διατυπώνει γνώμες ή να αναλαμβάνει άλλες δραστηριότητες στους τομείς των αρμοδιοτήτων της, είτε κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, είτε εξ ίδιας πρωτοβουλίας.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας πραγματοποιεί τις δέουσες επαφές με τους κοινωνικούς εταίρους.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας.

ΑΡΘΡΟ III-218

Η ετήσια έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για την εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Ένωση.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να καλεί την Επιτροπή να καταρτίζει εκθέσεις επί ειδικών προβλημάτων που αφορούν την κοινωνική κατάσταση.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-219

1. Για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων στην εσωτερική αγορά και για τη συμβολή, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, ιδρύεται Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το οποίο έχει ως στόχο να προωθεί μέσα στην Ένωση τις δυνατότητες απασχόλησης και τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων και να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού.
2. Η Επιτροπή διοικεί το Ταμείο. Επικουρείται στο έργο της αυτό από ειδική επιτροπή η οποία προεδρεύεται από μέλος της Επιτροπής και αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών.
3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα μέτρα εφαρμογής σχετικά με το Ταμείο. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-220

Η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και συνεχίζει τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής.

Η Ένωση αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών, καθώς και των αγροτικών περιοχών.

Μεταξύ των εν λόγω περιοχών, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυννοριακές και ορεινές περιοχές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-221

Τα κράτη μέλη ασκούν και συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό, μεταξύ άλλων, να επιτύχουν τους στόχους του άρθρου ΙΙΙ-220. Η διαμόρφωση και η υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης καθώς και η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς συνδυάζονται με τους στόχους αυτούς και συμβάλλουν στην επίτευξή τους. Η Ένωση ενισχύει επίσης την επίτευξη των στόχων αυτών με τη δράση της μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήμα Προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υπαρχόντων χρηματοδοτικών μέσων.

Η Επιτροπή υποβάλλει ανά τριετία έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην υλοποίηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έχουν συμβάλει τα διάφορα μέσα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο. Η έκθεση αυτή συνοδεύεται, ενδεχομένως, από κατάλληλες προτάσεις.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει κάθε ειδικό μέτρο εκτός του πλαισίου των Ταμείων, με την επιφύλαξη των μέτρων που θεσπίζονται στο πλαίσιο των άλλων πολιτικών της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-222

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης συμβάλλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Ένωση, μέσω συμμετοχής στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους καθώς και στον αναπροσανατολισμό των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-223

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-224, ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των διαρθρωτικών Ταμείων, γεγονός που μπορεί να συνεπάγεται τη συνένωση των Ταμείων, τους γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται στα Ταμεία καθώς και τις διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους και ο συντονισμός των Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υπάρχοντα χρηματοδοτικά μέσα.

Με ευρωπαϊκό νόμο ιδρύεται Ταμείο Συνοχής το οποίο συμβάλλει στη χρηματοδότηση έργων περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών.

Σε κάθε περίπτωση, ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Οι πρώτες διατάξεις σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία και με το Ταμείο Συνοχής οι οποίες θα εκδοθούν μετά τις ισχύουσες κατά την ημερομηνία της υπογραφής της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης θεσπίζονται με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-224

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα μέτρα εφαρμογής σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - τμήμα «Προσανατολισμού», και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ισχύουν αντιστοίχως τα άρθρα ΙΙΙ-231 και ΙΙΙ-219 παράγραφος 3.

ΤΜΗΜΑ 4

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-225

Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική.

Ως «γεωργικά προϊόντα» νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία σχετίζονται άμεσα με τα προαναφερόμενα προϊόντα. Οι αναφορές στην κοινή γεωργική πολιτική ή τη γεωργία και η χρήση του όρου «γεωργικός» νοούνται ως συμπεριλαμβάνουσες την αλιεία, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του εν λόγω τομέα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-226

1. Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων.
2. Εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων ΙΙΙ-227 έως ΙΙΙ-232, οι κανόνες σχετικά με την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα.
3. Τα προϊόντα τα οποία απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι εμπίπτουν στα άρθρα ΙΙΙ-227 έως ΙΙΙ-232.
4. Η λειτουργία και η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από κοινή γεωργική πολιτική.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-227

1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι :
  - α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας αναπτύσσοντας την τεχνική πρόοδο και διασφαλίζοντας την ορθολογική ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής και την άριστη χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού,
  - β) να εξασφαλίζει κατά τον τρόπο αυτόν δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον αγροτικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία,
  - γ) να σταθεροποιεί τις αγορές,
  - δ) να εγγυάται την ασφάλεια εφοδιασμού,
  - ε) να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

2. Κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που τυχόν συνεπάγεται η εφαρμογή της, λαμβάνονται υπόψη :
  - α) ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της γεωργικής δραστηριότητας, που απορρέει από την κοινωνική δομή της γεωργίας και τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών,
  - β) η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής των καταλλήλων προσαρμογών,
  - γ) το γεγονός ότι στα κράτη μέλη η γεωργία αποτελεί τομέα στενά συνδεδεμένο με το σύνολο της οικονομίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-228

1. Για να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου ΙΙΙ-227, δημιουργείται κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών.

Ανάλογα με τα προϊόντα, η οργάνωση αυτή λαμβάνει μία από τις ακόλουθες μορφές :

- α) κοινοί κανόνες ανταγωνισμού,
- β) υποχρεωτικός συντονισμός των διαφόρων εθνικών οργανώσεων αγοράς,
- γ) οργάνωση της αγοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2. Η κοινή οργάνωση στις μορφές της παραγράφου 1 μπορεί να περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-227, ιδίως δε ρυθμίσεις των τιμών, ενισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία των διαφόρων προϊόντων, συστήματα αποθήκευσης και λογιστικής μεταφοράς και κοινούς μηχανισμούς σταθεροποίησης των εισαγωγών ή των εξαγωγών.

Η κοινή οργάνωση πρέπει να περιορίζεται στην επιδίωξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-227 και να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών στο εσωτερικό της Ένωσης.

Ενδεχομένη κοινή πολιτική τιμών πρέπει να βασίζεται επί κοινών κριτηρίων και επί ενιαίων μεθόδων υπολογισμού.

3. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της κοινής οργάνωσης που αναφέρει η παράγραφος 1, μπορούν να συσταθούν ένα ή περισσότερα γεωργικά ταμεία προσανατολισμού και εγγυήσεων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-229

Για να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου ΙΙΙ-227, είναι δυνατό ιδίως να προβλεφθούν στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής :

- α) ο αποτελεσματικός συντονισμός των προσπαθειών στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της έρευνας και της εκλαΐκευσης και διάδοσης των γεωργικών γνώσεων, ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει κοινή χρηματοδότηση σχεδίων ή οργανισμών,
- β) κοινά μέτρα για την προώθηση της κατανάλωσης ορισμένων προϊόντων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-230

1. Το τμήμα σχετικά με τους κανόνες του ανταγωνισμού εφαρμόζεται στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων μόνο κατά το μέτρο που ορίζεται στον ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-231, παράγραφος 2, λαμβανομένων υπόψη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-227.

2. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκό κανονισμό ή ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων :

- α) για την προστασία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που μειονεκτούν λόγω διαρθρωτικών ή φυσικών συνθηκών,
- β) στο πλαίσιο προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-231

1. Η Επιτροπή, υποβάλλει προτάσεις για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της υποκατάστασης των εθνικών οργανώσεων αγοράς από τις μορφές κοινής οργάνωσης του άρθρου ΙΙΙ-228, παράγραφος 1, καθώς και για την εφαρμογή των μέτρων που αφορά το παρόν τμήμα.

Κατά την εκπόνηση των προτάσεων αυτών λαμβάνεται υπόψη η αλληλεξάρτηση των γεωργικών ζητημάτων που αφορά το παρόν τμήμα.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο ορίζει την κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών που προβλέπεται στο άρθρο ΙΙΙ-228 παράγραφος 1, καθώς και τις άλλες διατάξεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της κοινής γεωργικής και αλιευτικής πολιτικής. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις σχετικά με τον καθορισμό των τιμών, των εισφορών, των ενισχύσεων και των ποσοτικών περιορισμών, καθώς και σχετικά με τον καθορισμό και την κατανομή των αλιευτικών δυνατοτήτων.

4. Η κοινή οργάνωση που προβλέπεται στο άρθρο ΙΙΙ-228, παράγραφος 1 μπορεί να υποκαταστήσει τις εθνικές οργανώσεις αγοράς, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 2 :

- α) εφόσον η κοινή οργάνωση προσφέρει στα κράτη μέλη που αντιτίθενται στο μέτρο αυτό και διαθέτουν δική τους εθνική οργάνωση για τη συγκεκριμένη παραγωγή ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερόμενων παραγωγών, λαμβανομένου υπόψη του ρυθμού των ενδεχόμενων προσαρμογών και των αναγκαίων εξειδικεύσεων, και
- β) εφόσον η οργάνωση αυτή εξασφαλίζει στις συναλλαγές στο εσωτερικό της Ένωσης όρους ανάλογους με τους ισχύοντες στην εθνική αγορά.

5. Εάν δημιουργηθεί κοινή οργάνωση για ορισμένες πρώτες ύλες, χωρίς να υπάρχει ακόμη κοινή οργάνωση για τα αντίστοιχα μεταποιημένα προϊόντα, οι εν λόγω πρώτες ύλες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τα μεταποιημένα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή σε τρίτες χώρες, μπορούν να εισάγονται από χώρες εκτός της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-232

Όταν, εντός κράτους μέλους, προϊόν αποτελεί αντικείμενο εθνικής οργάνωσης αγοράς ή οποιασδήποτε εσωτερικής ρύθμισης ισοδύναμου αποτελέσματος που επηρεάζει την ανταγωνιστική θέση ομοειδούς παραγωγής σε άλλο κράτος μέλος, τα κράτη μέλη επιβάλλουν εξισωτική εισφορά στο προϊόν αυτό κατά την εισαγωγή του από το κράτος μέλος όπου υπάρχει η οργάνωση ή η ρύθμιση, εκτός εάν το κράτος αυτό επιβάλλει εξισωτική εισφορά κατά την εξαγωγή.

Η Επιτροπή εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν το ύψος των εισφορών αυτών κατά το ποσό που απαιτείται για την αποκατάσταση της ισορροπίας. Μπορεί επίσης να επιτρέπει την εφαρμογή άλλων μέτρων, τους όρους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής των οποίων καθορίζει.

ΤΜΗΜΑ 5

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-233

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των εξής στόχων :

- α) τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- β) την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- γ) τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- δ) την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη την πολυμορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Θεμελιώνεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινές διατάξεις υποκείμενες σε διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Ένωσης.

3. Κατά τον σχεδιασμό της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της :

- α) τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- β) τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,
- γ) τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να συνεπάγονται η δράση ή η απουσία δράσης,
- δ) την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερόμενων τρίτων μερών.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-234

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τις δράσεις οι οποίες πρέπει να αναληφθούν για την πραγμάτωση των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-233. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-172, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσιο που θεσπίζουν :

- α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα,
- β) μέτρα που επηρεάζουν :

- i) τη χωροταξία,
  - ii) την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων, ή που αφορούν αμέσως ή εμμέσως τη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,
  - iii) τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων,
- γ) μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου να καταστήσει τη συνήθη νομοθετική διαδικασία εφαρμοστέα στους τομείς του πρώτου εδαφίου.

Σε κάθε περίπτωση, το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει προγράμματα γενικών δράσεων που καθορίζουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή στην παράγραφο 2, κατά περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Με την επιφύλαξη της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εάν μέτρο που βασίζεται στην παράγραφο 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει, υπό την κατάλληλη μορφή :

α) προσωρινές παρεκκλίσεις και/ή

β) οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής.

6. Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται βάσει του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι συμβατά με το Σύνταγμα. Κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 6

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-235

1. Προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντα των καταναλωτών και να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή, η Ένωση συμβάλλει στην προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και στην προαγωγή του δικαιώματός τους ενημέρωσης, εκπαίδευσης και οργάνωσής τους για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους.

2. Η Ένωση συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1 με :

α) μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογήν του άρθρου ΙΙΙ-172 στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς,

β) μέτρα που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών μελών και διασφαλίζουν την παρακολούθησή της.

3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα της παραγράφου 2, στοιχείο β). Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4. Οι πράξεις που θεσπίζονται κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 3 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερες προστατευτικές διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να συνάδουν με το Σύνταγμα. Κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 7

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-236

1. Οι στόχοι του Συντάγματος επιδιώκονται, όσον αφορά το αντικείμενο του παρόντος Τμήματος, στο πλαίσιο κοινής πολιτικής μεταφορών.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εφαρμόζει την παράγραφο 1, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιομορφία των μεταφορών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο εν λόγω νόμος ή νόμος-πλαίσιο καθορίζει :

α) κοινούς κανόνες εφαρμοστέους στις διεθνείς μεταφορές που εκτελούνται από ή προς την επικράτεια ενός κράτους μέλους ή που διέρχονται από την επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών μελών,

- β) τους όρους υπό τους οποίους γίνονται δεκτοί στις εθνικές μεταφορές ενός κράτους μέλους μεταφορείς μη εγκατεστημένοι σ' αυτό,
- γ) μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών,
- δ) κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο.

3. Κατά την έκδοση του ευρωπαϊκού νόμου ή του ευρωπαϊκού νόμου-πλασίου της παραγράφου 2, λαμβάνονται υπόψη οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η εφαρμογή του θα μπορούσε να έχει σοβαρές επιπτώσεις για το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, καθώς και για την εκμετάλλευση των εξοπλισμών μεταφορών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-237

Μέχρις ότου εκδοθεί ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του άρθρου ΙΙΙ-236, παράγραφος 2, και εκτός εάν εκδοθεί ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου που επιτρέπει παρέκκλιση, κανένα κράτος μέλος δεν δύναται να καταστήσει λιγότερο ευνοϊκές, ως προς το άμεσο ή έμμεσο τους αποτέλεσμα έναντι των μεταφορέων των άλλων κρατών μελών σε σχέση με τους εθνικούς μεταφορείς, τις διατάξεις που ίσχυαν στον τομέα των μεταφορών την 1η Ιανουαρίου 1958 ή, για τα προσχωρούντα κράτη, την ημερομηνία της προσχώρησής τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-238

Οι ενισχύσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών ή που αντιστοιχούν στην αντιστάθμιση ορισμένων επαχθών υποχρεώσεων συνυφασμένων με την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας, είναι συμβατές με το Σύνταγμα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-239

Κατά τη θέσπιση οποιουδήποτε μέτρου στο πλαίσιο του Συντάγματος σχετικά με τις τιμές και τους όρους μεταφοράς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική κατάσταση των μεταφορέων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-240

1. Όσον αφορά τις μεταφορές στο εσωτερικό της Ένωσης, απαγορεύονται οι διακρίσεις που συνίστανται στην εφαρμογή από ένα μεταφορέα, για τα αυτά εμπορεύματα και για τις αυτές σχέσεις μεταφοράς, διαφορετικών κομίστρων και όρων μεταφοράς, ανάλογα με το κράτος μέλος προέλευσης ή προορισμού των μεταφερομένων προϊόντων.
2. Η παράγραφος 1 δεν αποκλείει τη δυνατότητα έκδοσης άλλων ευρωπαϊκών νόμων ή νόμων-πλαίσιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου ΙΙΙ-236, παράγραφος 2.
3. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για την εφαρμογή της παραγράφου 1. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Συμβούλιο μπορεί ιδίως να εκδίδει τους απαραίτητους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις για να διευκολύνει τα θεσμικά όργανα να ελέγχουν την τήρηση του κανόνα της παραγράφου 1 και για να διασφαλίζει ότι οι χρησιμοποιούντες τα μεταφορικά μέσα επωφελούνται πλήρως από την εφαρμογή του.

4. Η Επιτροπή, εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, εξετάζει περιπτώσεις διακρίσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 και, αφού συμβουλευθεί κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκδίδει, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών κανονισμών και αποφάσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, τις απαραίτητες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-241

1. Απαγορεύεται η επιβολή από κράτος μέλος, στις μεταφορές που εκτελούνται στο εσωτερικό της Ένωσης, κομίστρων και όρων που συνεπάγονται καθ' οιονδήποτε τρόπο υποστήριξη ή προστασία προς το συμφέρον μίας ή περισσότερων συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή βιομηχανιών, εκτός εάν αυτό επιτραπεί με ευρωπαϊκή απόφαση της Επιτροπής.

2. Η Επιτροπή, εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, εξετάζει τα κόμιστρα και τους όρους που προβλέπει η παράγραφος 1, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη αφενός μεν τις απαιτήσεις της κατάλληλης περιφερειακής οικονομικής πολιτικής, τις ανάγκες των υπανάπτυκτων περιοχών και τα προβλήματα των περιοχών που θίγονται σοβαρά από πολιτικές περιστάσεις, αφετέρου δε τις επιπτώσεις των εν λόγω κομίστρων και όρων στον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς.

Η Επιτροπή, μετά από διαβούλευση με κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

3. Η απαγόρευση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 δεν εφαρμόζεται στα τιμολόγια που καθορίζονται για λόγους ανταγωνισμού.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-242

Οι φορολογικές επιβαρύνσεις ή τα τέλη, εκτός των κομίστρων, που εισπράττονται από τον μεταφορέα κατά τη διέλευση των συνόρων δεν πρέπει να υπερβαίνουν ένα εύλογο επίπεδο, με βάση τα πραγματικά έξοδα που συνεπάγεται η διέλευση αυτή.

Τα κράτη μέλη προσπαθούν να μειώσουν τα έξοδα αυτά.

Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου η Επιτροπή δύναται να απευθύνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-243

Οι διατάξεις του παρόντος τμήματος δεν αντιτίθενται στα μέτρα που λαμβάνονται από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εφόσον είναι αναγκαία για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκλήθηκαν από τη διαίρεση της Γερμανίας στην οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας που είχαν θιγεί από τη διαίρεση αυτή. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, δύναται να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την κατάργηση του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-244

Συνιστάται επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα, υπαγόμενη στην Επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες που ορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Η Επιτροπή τη συμβουλευέται σε θέματα μεταφορών, όταν το κρίνει χρήσιμο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-245

1. Το παρόν τμήμα εφαρμόζεται στις σιδηροδρομικές, οδικές και πλωτές μεταφορές.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει κατάλληλα μέτρα για τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 8

ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-246

1. Προκειμένου να συντελέσει στην υλοποίηση των στόχων των άρθρων ΙΙΙ-130 και ΙΙΙ-220 και να επιτρέψει στους πολίτες της Ένωσης, στους οικονομικούς φορείς καθώς και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης να επωφελούνται πλήρως από τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, η Ένωση συμβάλλει στη δημιουργία και την ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας.

2. Στο πλαίσιο συστήματος ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών, η δράση της Ένωσης αποσκοπεί στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, καθώς και της πρόσβασης στα δίκτυα αυτά. Ειδικότερα, λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να συνδεθούν οι νησιωτικές, οι περικόλειστες και οι περιφερειακές περιοχές με τις κεντρικές περιοχές της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-247

1. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου ΙΙΙ-246, η Ένωση :
  - α) καθορίζει σύνολο προσανατολισμών που καλύπτουν τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις γενικές γραμμές των μελετώμενων δράσεων στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων· με τους εν λόγω προσανατολισμούς προσδιορίζονται σχέδια κοινού ενδιαφέροντος,
  - β) εκτελεί κάθε δράση που αποδεικνύεται αναγκαία για να διασφαλισθεί η διαλειτουργικότητα των δικτύων, ιδίως στον τομέα της εναρμόνισης των τεχνικών προτύπων,
  - γ) μπορεί να υποστηρίζει σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που υποστηρίζονται από τα κράτη μέλη, τα οποία καθορίζονται στο πλαίσιο των προσανατολισμών του στοιχείου α), ιδίως με τη βοήθεια μελετών σκοπιμότητας, εγγυήσεων δανείων ή επιδοτήσεων επιτοκίου. Η Ένωση μπορεί επίσης να συμμετέχει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων στον τομέα της υποδομής μεταφορών, στα κράτη μέλη, μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Στις δράσεις της, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της τη δυνητική οικονομική βιωσιμότητα των σχεδίων.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο καθορίζει τους προσανατολισμούς και τα άλλα μέτρα της παραγράφου 1. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Οι προσανατολισμοί και τα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που αφορούν το έδαφος κράτους μέλους απαιτούν τη συμφωνία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

3. Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές που ακολουθούν σε εθνικό επίπεδο και που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην επίτευξη των στόχων του άρθρου III-246. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού.

4. Η Ένωση μπορεί να συνεργάζεται με τρίτες χώρες για την προώθηση σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος και για την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των δικτύων.

ΤΜΗΜΑ 9

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

ΑΡΘΡΟ III-248

1. Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο να ενισχύσει τις επιστημονικές και τεχνολογικές της βάσεις, με τη δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου έρευνας στον οποίο οι ερευνητές, οι επιστημονικές γνώσεις και οι τεχνολογίες κυκλοφορούν ελεύθερα, να διευκολύνει την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητάς της, συμπεριλαμβανομένης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της, καθώς και να προωθήσει τις ερευνητικές δράσεις που κρίνονται αναγκαίες βάσει άλλων κεφαλαίων του Συντάγματος.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, η Ένωση ενθαρρύνει σε ολόκληρη την επικράτειά της τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια στις προσπάθειές τους στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης υψηλής ποιότητας. Ενισχύει τις προσπάθειες για συνεργασία, φροντίζοντας, ιδιαίτερα, να δίνεται στους ερευνητές η ευκαιρία να συνεργάζονται ελεύθερα πέραν των συνόρων και στις επιχειρήσεις η ευκαιρία να εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που παρέχει η εσωτερική αγορά, ιδίως μέσω του ανοίγματος των εθνικών δημοσίων συμβάσεων, του καθορισμού κοινών προτύπων και της εξάλειψης των νομικών και φορολογικών εμποδίων στη συνεργασία αυτή.

3. Όλες οι δράσεις της Ένωσης στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων επίδειξης, αποφασίζονται και πραγματοποιούνται σύμφωνα με το παρόν τμήμα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-249

Κατά την επιδίωξη των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-248, η Ένωση αναλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις, οι οποίες συμπληρώνουν τις δράσεις που πραγματοποιούνται στα κράτη μέλη :

- α) εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης, προωθώντας τη συνεργασία με τις επιχειρήσεις, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια, καθώς και μεταξύ αυτών,
- β) προώθηση της συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επίδειξης της Ένωσης,
- γ) διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης,
- δ) προώθηση της κατάρτισης και της κινητικότητας των ερευνητών της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-250

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης ώστε να εξασφαλίζεται η αμοιβαία συνοχή μεταξύ των εθνικών πολιτικών και της πολιτικής της Ένωσης.

2. Η Επιτροπή, μπορεί να αναλαμβάνει σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού της παραγράφου 1, και ιδίως πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την περιοδική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-251

1. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το εν λόγω πρόγραμμα-πλαίσιο :

- α) ορίζει τους επιστημονικούς και τεχνολογικούς στόχους που πρέπει να πραγματοποιηθούν με τις δράσεις του άρθρου ΙΙΙ-249 και τις προτεραιότητες που συνδέονται με αυτούς,
- β) υποδεικνύει τις γενικές γραμμές των δράσεων αυτών,
- γ) ορίζει το μέγιστο συνολικό ποσό και τις λεπτομερείς διατάξεις για τη χρηματοδοτική συμμετοχή της Ένωσης στο πρόγραμμα-πλαίσιο, καθώς και τα αντίστοιχα μερίδια κάθε προβλεπόμενης δράσης.

2. Το πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο προσαρμόζεται ή συμπληρώνεται ανάλογα με την πορεία των πραγμάτων.

3. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου θεσπίζει τα ειδικά προγράμματα που θέτουν σε εφαρμογή το πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο εντός έκαστης δράσης. Σε κάθε ειδικό πρόγραμμα διευκρινίζονται οι λεπτομέρειες της υλοποίησής του, καθορίζεται η διάρκειά του και προβλέπονται τα σχετικά μέσα που κρίνονται αναγκαία. Το άθροισμα των ποσών που κρίνονται αναγκαία, τα οποία καθορίζονται με τα ειδικά προγράμματα, δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέγιστο συνολικό ποσό που ορίζεται για το εν λόγω πρόγραμμα-πλαίσιο και για κάθε επιμέρους δράση. Ο νόμος αυτός εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4. Ως συμπλήρωμα των δράσεων που προβλέπονται στο πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο, ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα μέτρα που απαιτούνται για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας. Ο νόμος αυτός εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-252

1. Για την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο καθορίζει :

- α) τους κανόνες συμμετοχής των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων,
- β) τους κανόνες που εφαρμόζονται στη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Ο εν λόγω νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να θεσπίζει συμπληρωματικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν μόνο ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία μεριμνούν για τη χρηματοδότησή τους, με την επιφύλαξη ενδεχόμενης συμμετοχής της Ένωσης.

Ο εν λόγω νόμος καθορίζει τους κανόνες που εφαρμόζονται στα συμπληρωματικά προγράμματα, ιδίως ως προς τη διάδοση των γνώσεων και την πρόσβαση άλλων κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και σε συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

3. Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να προβλέπει, σε συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, τη συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που αναλαμβάνονται από περισσότερα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις υποδομές που δημιουργούνται για την εκτέλεση των προγραμμάτων αυτών.

Ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4. Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, η Ένωση μπορεί να προβλέπει συνεργασία στον τομέα της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς.

Οι λεπτομέρειες της συνεργασίας αυτής μπορούν να αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-253

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων ή οποιασδήποτε άλλης υποδομής που είναι αναγκαία για την καλή εκτέλεση των προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-254

1. Προκειμένου να προωθηθεί η επιστημονική και τεχνική πρόοδος, η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και η εφαρμογή των πολιτικών της, η Ένωση καταστρώνει ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος. Για τον σκοπό αυτό, μπορεί να προωθεί κοινές πρωτοβουλίες, να υποστηρίζει την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη και να συντονίζει τις αναγκαίες προσπάθειες για την εξερεύνηση και τη χρησιμοποίηση του διαστήματος.
2. Προς επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα, τα οποία μπορούν να λάβουν τη μορφή ευρωπαϊκού διαστημικού προγράμματος.
3. Η Ένωση καθιερώνει κάθε ωφέλιμη σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-255

Στην αρχή κάθε έτους, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση, η οποία αφορά ιδίως τις δραστηριότητες του προηγούμενου έτους στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της διάδοσης των αποτελεσμάτων, καθώς και στο πρόγραμμα εργασίας του τρέχοντος έτους.

ΤΜΗΜΑ 10

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-256

1. Στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης να προστατευθεί και να βελτιωθεί το περιβάλλον, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας έχει ως στόχο :

- α) να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας,
- β) να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ένωσης, και
- γ) να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής άλλων διατάξεων του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο εν λόγω νόμος ή νόμος-πλαίσιο δεν θίγει το δικαίωμα κράτους μέλους να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή του μεταξύ διαφόρων ενεργειακών πόρων και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού, με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-234, παράγραφος 2, στοιχείο γ).

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος πλαίσιο του Συμβουλίου θεσπίζει τα μέτρα της εν λόγω παραγράφου, όταν πρόκειται για διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ III-257

1. Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών.
2. Εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα και αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και είναι δίκαιη έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών.

3. Η Ένωση καταβάλλει προσπάθεια για να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο ασφάλειας με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και, εάν χρειάζεται, την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών.

4. Η Ένωση διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ιδίως με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-258

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-259

Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν, προκειμένου για τις νομοθετικές προτάσεις και πρωτοβουλίες που υποβάλλονται στο πλαίσιο των τμημάτων 4 και 5 του παρόντος κεφαλαίου, για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-260

Με την επιφύλαξη των άρθρων ΙΙΙ-360 έως ΙΙΙ-362, το Συμβούλιο μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τον καθορισμό των πρακτικών ρυθμίσεων βάσει των οποίων τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με την Επιτροπή, προβαίνουν σε αντικειμενική και αμερόληπτη αξιολόγηση της εφαρμογής, από τις αρχές των κρατών μελών, των πολιτικών της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, με στόχο, ιδίως, τη διευκόλυνση της πλήρους εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα εθνικά κοινοβούλια τηρούνται ενήμερα για το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-261

Συνιστάται μόνιμη επιτροπή εντός του Συμβουλίου προκειμένου να διασφαλισθεί στο εσωτερικό της Ένωσης η προώθηση και η ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας. Η επιτροπή αυτή, με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-344, προάγει τον συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών. Οι αντιπρόσωποι των σχετικών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης μπορούν να συμμετέχουν στις εργασίες της. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα κοινοβούλια των κρατών μελών τηρούνται ενήμερα για τις εργασίες της επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-262

Το παρόν κεφάλαιο δεν θίγει την άσκηση των αρμοδιοτήτων που εμπίπτουν στα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-263

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για να εξασφαλίζει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών μελών στους τομείς που καλύπτονται από το παρόν κεφάλαιο καθώς και μεταξύ των εν λόγω υπηρεσιών και της Επιτροπής. Αποφασίζει ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-264, και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-264

Οι πράξεις οι οποίες προβλέπονται στα τμήματα 4 και 5, καθώς και οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί που προβλέπονται στο άρθρο ΙΙΙ-263 και οι οποίοι διασφαλίζουν τη διοικητική συνεργασία στους τομείς που καλύπτονται από τα τμήματα αυτά, θεσπίζονται :

- α) μετά από πρόταση της Επιτροπής, ή
- β) μετά από πρωτοβουλία του ενός τετάρτου των κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 2

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΛΕΓΧΟΥΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ, ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-265

1. Η Ένωση αναπτύσσει πολιτική με στόχο :

- α) να εξασφαλίζεται η απουσία οποιουδήποτε ελέγχου προσώπων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων,
- β) να εξασφαλίζεται ο έλεγχος των προσώπων και η αποτελεσματική εποπτεία της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων,
- γ) να δημιουργηθεί σταδιακά ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα που αφορούν :

- α) την κοινή πολιτική θεωρήσεων και άλλων τίτλων διαμονής βραχείας διάρκειας,
- β) τους ελέγχους στους οποίους υποβάλλονται τα πρόσωπα που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα,
- γ) τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα για σύντομο χρονικό διάστημα στην Ένωση,
- δ) οποιοδήποτε μέτρο που είναι αναγκαίο για τη σταδιακή δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων,
- ε) την απουσία ελέγχου προσώπων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά τον γεωγραφικό καθορισμό των συνόρων τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-266

1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας με στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οποιοδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, καθώς και με άλλες συναφείς συμβάσεις.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα όσον αφορά το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, στο οποίο περιλαμβάνονται :
  - α) ενιαίο καθεστώς ασύλου υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών, το οποίο ισχύει σε όλη την Ένωση,

  - β) ενιαίο καθεστώς επικουρικής προστασίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας, χωρίς να τους χορηγείται ευρωπαϊκό άσυλο,

  - γ) κοινό σύστημα για την προσωρινή προστασία των εκτοπισμένων προσώπων σε περιπτώσεις μαζικής εισροής,

  - δ) κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του ενιαίου καθεστώτος ασύλου ή επικουρικής προστασίας,

  - ε) κριτήρια και μηχανισμοί καθορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου ή επικουρικής προστασίας,

  - στ) προδιαγραφές σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής αιτούντων άσυλο ή επικουρικής προστασίας,

ζ) εταιρικές σχέσεις και συνεργασία με τρίτες χώρες για τη διαχείριση των ροών προσώπων που ζητούν άσυλο ή επικουρική ή προσωρινή προστασία.

3. Εφόσον ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επείγουσα κατάσταση, λόγω αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τη λήψη προσωρινών μέτρων υπέρ του εν λόγω κράτους μέλους ή των εν λόγω κρατών μελών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-267

1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίζει, σε όλα τα στάδια, την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και την ενισχυμένη πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων και την καταπολέμησή της.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα στους ακόλουθους τομείς :

α) προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής, καθώς και κανόνες για τη χορήγηση από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών διαμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αποσκοπούν στην επανένωση οικογενειών,

β) καθορισμός των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των όρων που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στα άλλα κράτη μέλη,

γ) λαθρομετανάστευση και παράνομη διαμονή, καθώς και απομάκρυνση και επαναπατρισμός των παρανόμως διαμενόντων,

δ) καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών.

3. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών που δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τους όρους εισόδου, παρουσίας ή διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους.

4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

5. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον όγκο των εισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών, προερχομένων από τρίτες χώρες, στο έδαφός τους με σκοπό την αναζήτηση μισθωτής ή μη μισθωτής εργασίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-268

Οι πολιτικές της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν τμήμα και η εφαρμογή τους διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο. Όποτε απαιτείται, οι πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται βάσει του παρόντος τμήματος περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

ΤΜΗΜΑ 3

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-269

1. Η Ένωση αναπτύσσει δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων. Η συνεργασία αυτή δύναται να περιλαμβάνει τη θέσπιση μέτρων προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει, ιδίως όταν αυτό είναι απαραίτητο για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, μέτρα με τα οποία διασφαλίζεται :
  - α) η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων και η εκτέλεσή τους,
  - β) η διασυνοριακή επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξώδικων πράξεων,
  - γ) η συμβατότητα των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη όσον αφορά την άρση των συγκρούσεων ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο και τη δικαιοδοσία,
  - δ) η συνεργασία κατά την αποδεικτική διαδικασία,
  - ε) η ουσιαστική πρόσβαση στη δικαιοσύνη,

- στ) η άρση των εμποδίων στην ομαλή διεξαγωγή αστικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη,
- ζ) η ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης των διαφορών,
- η) η υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και των άλλων λειτουργών και υπαλλήλων του τομέα απονομής της δικαιοσύνης.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, τα μέτρα που αφορούν το οικογενειακό δίκαιο τα οποία έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις θεσπίζονται με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το Συμβούλιο μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για τον καθορισμό των πτυχών του οικογενειακού δικαίου με διασυνοριακές επιπτώσεις που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο πράξεων που θεσπίζονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 4

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-270

1. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 και στο άρθρο ΙΙΙ-271.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για :

- α) τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών για να εξασφαλίζεται η αναγνώριση, σε ολόκληρη την Ένωση, όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών,
- β) την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ κρατών μελών,
- γ) την υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και των άλλων λειτουργών και υπαλλήλων του τομέα απονομής της δικαιοσύνης,
- δ) τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών ή άλλων ισοδύναμων αρχών των κρατών μελών κατά την άσκηση ποινικών διώξεων και την εκτέλεση των αποφάσεων.

2. Κατά τον βαθμό που είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις, ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες. Στους ελάχιστους αυτούς κανόνες συνεκτιμώνται οι διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών.

Οι ελάχιστοι αυτοί κανόνες αφορούν :

- α) το αμοιβαίως παραδεκτό των αποδείξεων μεταξύ των κρατών μελών,
- β) τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία,
- γ) τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας,

- δ) άλλα ειδικότερα στοιχεία της ποινικής διαδικασίας, τα οποία θα έχουν προηγουμένως προσδιοριστεί από το Συμβούλιο με την έκδοση ευρωπαϊκής απόφασης. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα την έκδοση της απόφασης αυτής αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η θέσπιση των ελάχιστων κανόνων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας των προσώπων.

3. Όταν ένα μέλος του Συμβουλίου εκτιμά ότι σχέδιο ευρωπαϊκού νόμου-πλαισίου προβλεπόμενο στην παράγραφο 2 θίγει θεμελιώδεις πτυχές του συστήματός του ποινικής δικαιοσύνης, μπορεί να ζητήσει να υποβληθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, αναστέλλεται η διαδικασία του άρθρου III-396. Αφού συζητήσει το ζήτημα και εντός τετραμήνου από την αναστολή αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:

- α) αναπέμπει το σχέδιο στο Συμβούλιο, θέτοντας τέρμα στην αναβολή της προβλεπόμενης στο άρθρο III-396 διαδικασίας, ή
- β) ζητά από την Επιτροπή ή από την ομάδα κρατών μελών από την οποία προέρχεται το σχέδιο, να υποβάλουν νέο σχέδιο· στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι δεν εκδίδεται η πράξη που είχε προταθεί αρχικά.

4. Εάν, εντός της περιόδου η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 3, δεν έχει αναληφθεί δράση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ή εάν, εντός 12 μηνών από την υποβολή νέου σχεδίου βάσει της παραγράφου 3, στοιχείο β), δεν έχει εκδοθεί ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο και το ένα τρίτο τουλάχιστον των κρατών μελών επιθυμούν να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία βάσει του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου-πλαισίου, τα εν λόγω κράτη μέλη ενημερώνουν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Στην περίπτωση αυτή, η έγκριση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας η οποία προβλέπεται στα άρθρα I-44, παράγραφος 2, και III-419, παράγραφος 1, θεωρείται ότι χορηγήθηκε και εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενισχυμένης συνεργασίας.

ΑΡΘΡΟ III-271

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτερας σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση.

Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής : τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ξέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα.

Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις που προσδιορίζουν κι άλλους τομείς εγκληματικότητας οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια της παρούσας παραγράφου. Αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Όταν η προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης σε τομέα στον οποίο εφαρμόζονται μέτρα εναρμόνισης, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα. Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο εκδίδεται με την ίδια διαδικασία που ακολουθείται για τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων εναρμόνισης, με την επιφύλαξη του άρθρου III-264.

3. Όταν ένα μέλος του Συμβουλίου εκτιμά ότι σχέδιο ευρωπαϊκού νόμου-πλαίσου που προβλέπεται στην παράγραφο 1 ή 2 θίγει θεμελιώδεις πτυχές του συστήματός τους ποινικής δικαιοσύνης, μπορεί να ζητήσει να υποβληθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον τυγχάνει εφαρμογής η διαδικασία του άρθρου III-396, η διαδικασία αυτή αναστέλλεται. Αφού συζητήσει το θέμα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, εντός τετραμήνου από την αναστολή αυτή :

- α) αναπέμπει το σχέδιο στο Συμβούλιο, θέτοντας τέρμα στην αναβολή της προβλεπόμενης στο άρθρο III-396 διαδικασίας, ή
- β) ζητά από την Επιτροπή ή από την ομάδα κρατών μελών από την οποία προέρχεται το σχέδιο , να υποβάλουν νέο σχέδιο· στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι δεν εκδίδεται η πράξη που είχε προταθεί αρχικά.

4. Εάν, εντός της περιόδου η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 3, δεν έχει αναληφθεί δράση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ή εάν, εντός 12 μηνών από την υποβολή νέου σχεδίου βάσει της παραγράφου 3, στοιχείο β), δεν έχει εκδοθεί ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο, και το ένα τρίτο τουλάχιστον των κρατών μελών επιθυμούν να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία βάσει του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου-πλαίσου, τα εν λόγω κράτη μέλη ενημερώνουν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Στην περίπτωση αυτή, η έγκριση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας η οποία προβλέπεται στα άρθρα I-44, παράγραφος 2, και III-419, παράγραφος 1, θεωρείται ότι χορηγήθηκε και εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ενισχυμένης συνεργασίας.

ΑΡΘΡΟ III-272

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, αποκλεισμένης της οποιασδήποτε προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-273

1. Αποστολή της Eurojust είναι η στήριξη και η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών για την έρευνα και τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή απαιτούν δίωξη σε κοινές βάσεις, βάσει επιχειρήσεων που διεξάγονται και πληροφοριών που παρέχονται από τις αρχές των κρατών μελών και την Ευρωπόλ.

Συναφώς, ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Eurojust. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν :

- α) την έναρξη ποινικών ερευνών καθώς και την εισήγηση για την κίνηση ποινικών διώξεων που διεξάγονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, και ειδικότερα των διώξεων που αφορούν αδικήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης,
- β) τον συντονισμό των ερευνών και των διώξεων του στοιχείου α),
- γ) την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας, μεταξύ άλλων με την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας και με στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο.

Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει επίσης τις πρακτικές ρυθμίσεις για τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust.

2. Στο πλαίσιο των διώξεων της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-274, οι επίσημες διαδικαστικές πράξεις διενεργούνται από τους αρμόδιους εθνικούς υπαλλήλους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-274

1. Για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου μπορεί να συσταθεί Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εκ της Eurojust. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια για την καταζήτηση, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Ευρωπόλ, των δραστών αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως τα συμφέροντα αυτά ορίζονται στον ευρωπαϊκό νόμο της παραγράφου 1, καθώς και των συνεργών τους. Ασκεί δε ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων των κρατών μελών την ποινική δίωξη των αδικημάτων αυτών.
3. Ο ευρωπαϊκός νόμος της παραγράφου 1 καθορίζει το καθεστώς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τους όρους άσκησης των καθηκόντων της, τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητές της καθώς και τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν το παραδεκτό των αποδείξεων, και τους κανόνες που ισχύουν για τον δικαστικό έλεγχο των διαδικαστικών της πράξεων κατά την άσκηση των καθηκόντων της.
4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται, ταυτόχρονα ή σε μεταγενέστερο στάδιο, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την τροποποίηση της παραγράφου 1, προκειμένου να επεκτείνει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, και για την κατ' επέκταση τροποποίηση της παραγράφου 2 όσον αφορά τους δράστες σοβαρών εγκλημάτων με επιπτώσεις σε πολλά κράτη μέλη καθώς και τους συνεργούς τους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 5

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-275

1. Η Ένωση αναπτύσσει αστυνομική συνεργασία στην οποία συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών και τελωνειακών αρχών και άλλων αρχών επιβολής του νόμου ειδικευμένων στον τομέα της πρόληψης ή της εξακρίβωσης αξιόποινων πράξεων ή της διερεύνησής τους.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα που αφορούν :
  - α) τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών,
  - β) την παροχή υποστήριξης για την κατάρτιση προσωπικού, καθώς και τη συνεργασία όσον αφορά τις ανταλλαγές προσωπικού, τον εξοπλισμό και την εγκληματολογική έρευνα,
  - γ) τις κοινές τεχνικές έρευνας όσον αφορά την εξακρίβωση σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος.
3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου μπορεί να θεσπίζει μέτρα για την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών του παρόντος άρθρου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-276

1. Αποστολή της Ευρωπόλ είναι να υποστηρίζει και να ενισχύει τη δράση των αστυνομικών αρχών και των άλλων αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, καθώς και την αμοιβαία συνεργασία τους στην πρόληψη και καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, της τρομοκρατίας και των μορφών εγκληματικότητας που θίγουν ένα κοινό συμφέρον το οποίο αποτελεί αντικείμενο πολιτικής της Ένωσης.
2. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Ευρωπόλ. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν :
  - α) τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών που διαβιβάζονται ιδίως από τις αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών, ή οργανισμών,
  - β) τον συντονισμό, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή ερευνών και επιχειρησιακών δράσεων, από κοινού με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή στο πλαίσιο κοινών ομάδων ερευνών, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Eurojust.

Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει επίσης τους όρους ελέγχου των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων.

3. Όλες οι επιχειρησιακές δράσεις της Ευρωπόλ πρέπει να διεξάγονται σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους μέλους ή των κρατών μελών στο έδαφος του οποίου ή των οποίων διεξάγονται. Η εφαρμογή μέτρων καταναγκαστικού χαρακτήρα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-277

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου καθορίζει τις προϋποθέσεις και τα όρια εντός των οποίων οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών των άρθρων ΙΙΙ-270 και ΙΙΙ-275 μπορούν να αναλαμβάνουν δράση στο έδαφος άλλου κράτους μέλους σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους αυτού. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ Η ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ Ή ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-278

1. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου.

Η δράση της Ένωσης, η οποία συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές, αποβλέπει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας καθώς και στην πρόληψη των ανθρώπινων ασθενειών και παθήσεων και στην αποτροπή των πηγών κινδύνου για τη σωματική και ψυχική υγεία. Η δράση αυτή καλύπτει επίσης :

- α) την καταπολέμηση των σοβαρών ασθενειών που μαστίζουν την ανθρωπότητα, ευνοώντας τη διερεύνηση των αιτίων τους, της μετάδοσης και της πρόληψής τους, καθώς και την ενημέρωση και τη διαπαιδαγώγηση στον τομέα της υγείας,
- β) την επαγρύπνηση για τις σοβαρές διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας, την κήρυξη συναγερμού σε περίπτωση των εν λόγω απειλών και την καταπολέμησή τους.

Η Ένωση συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για τη μείωση της βλάβης που προκαλούν στην υγεία τα ναρκωτικά, με δράσεις στις οποίες περιλαμβάνονται επίσης η ενημέρωση και η πρόληψη.

2. Η Ένωση ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στους τομείς του παρόντος άρθρου και, εν ανάγκη, στηρίζει τη δράση τους. Ενθαρρύνει ιδίως τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών με σκοπό τη βελτίωση της συμπληρωματικότητας των υγειονομικών τους υπηρεσιών στις παραμεθόριες περιοχές.

Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε επαφή με την Επιτροπή, τις πολιτικές και τα προγράμματά τους στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, κάθε ωφέλιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού, ιδίως δε πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των στοιχείων που είναι αναγκαία για την περιοδική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας υγείας.

4. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο I-12, παράγραφος 5, και το άρθρο I-17, στοιχείο α) και σύμφωνα με το άρθρο I-14, παράγραφος 2, στοιχείο ια), ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο συμβάλλει στην πραγμάτωση των στόχων του παρόντος άρθρου, θεσπίζοντας τα ακόλουθα μέτρα για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων όσον αφορά την ασφάλεια :

- α) μέτρα με υψηλές προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας για τα όργανα και τις ουσίες ανθρώπινης προέλευσης, το αίμα και τα παράγωγά του. Τα εν λόγω μέτρα δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερα προστατευτικά μέτρα,
- β) μέτρα στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα με άμεσο στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας,
- γ) μέτρα για τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας για τα φάρμακα και τα μηχανήματα που προορίζονται για ιατρική χρήση,
- δ) μέτρα σχετικά με την επαγρύπνηση, την κήρυξη συναγερμού και την καταπολέμηση των σοβαρών διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας.

Ο εν λόγω νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

5. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί επίσης να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της προστασίας και της βελτίωσης της υγείας του ανθρώπου και ιδίως μέτρα καταπολέμησης των σοβαρών ασθενειών με διασυνοριακή διάσταση, καθώς και μέτρα που έχουν ως άμεσο στόχο τους την προστασία της δημόσιας υγείας από το κάπνισμα και την κατάχρηση οινοπνευματωδών, ενώ αποκλείεται οποιαδήποτε εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

6. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να διατυπώνει επίσης συστάσεις.

7. Η δράση της Ένωσης αναπτύσσεται χωρίς να θίγονται οι ευθύνες των κρατών μελών όσον αφορά τη διαμόρφωση της πολιτικής τους στον τομέα της υγείας, καθώς και την οργάνωση και την παροχή υγειονομικών υπηρεσιών και ιατρικής περίθαλψης. Στις ευθύνες των κρατών μελών εμπίπτει η διαχείριση των υγειονομικών υπηρεσιών και της ιατρικής περίθαλψης, καθώς και η κατανομή των πόρων που διατίθενται για τις υπηρεσίες αυτές. Τα μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 4, στοιχείο α), δεν θίγουν τις εθνικές διατάξεις που διέπουν τις δωρεές οργάνων και αίματος ή την ιατρική χρήση τους.

ΤΜΗΜΑ 2

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-279

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της Ένωσης.

Για τον σκοπό αυτό, στο πλαίσιο συστήματος ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών, η δράση τους αποσκοπεί :

- α) να επιταχύνει την προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές,
- β) να προαγάγει ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στο σύνολο της Ένωσης, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

- γ) να προαγάγει περιβάλλον που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων,
- δ) να βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

2. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους και με την Επιτροπή και, εφόσον χρειάζεται, συντονίζουν τις δράσεις τους. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε ωφέλιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού, ιδίως δε πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των στοιχείων που είναι αναγκαία για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

3. Η Ένωση συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της παραγράφου 1 μέσω των πολιτικών και δράσεων που αναλαμβάνει βάσει άλλων διατάξεων του Συντάγματος. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει συγκεκριμένα μέτρα υποστήριξης των δράσεων που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παραγράφου 1, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το παρόν τμήμα δεν αποτελεί βάση για την εκ μέρους της Ένωσης εισαγωγή οποιουδήποτε μέτρου που θα μπορούσε να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού ή που περιλαμβάνει φορολογικές διατάξεις ή διατάξεις σχετικές με τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων.

ΤΜΗΜΑ 3

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-280

1. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.
2. Η δράση της Ένωσης αποσκοπεί να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, εάν αυτό είναι αναγκαίο, να υποστηρίζει και να συμπληρώνει τη δράση τους στους εξής τομείς :
  - α) βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
  - β) διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
  - γ) μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
  - δ) καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, περιλαμβανομένης της δημιουργίας στον οπτικοακουστικό τομέα.
3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα, ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.
4. Όταν αναλαμβάνει δράσεις βάσει άλλων διατάξεων του Συντάγματος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στον σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.

5. Προκειμένου να προωθηθεί η πραγμάτωση των στόχων του παρόντος άρθρου :
- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, αποκλειομένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών,
  - β) το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει συστάσεις.

ΤΜΗΜΑ 4

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-281

1. Η Ένωση συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στον τομέα του τουρισμού, ιδίως με την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της Ένωσης στον τομέα αυτό.

Προς τούτο, η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

- α) να ενθαρρύνει τη δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στον εν λόγω τομέα,
- β) να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών, ιδίως με την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει ειδικά μέτρα για τη συμπλήρωση των δράσεων τις οποίες διεξάγουν τα κράτη μέλη προκειμένου να πραγματοποιήσουν τους στόχους του παρόντος άρθρου, αποκλεισμένης της οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 5

ΠΑΙΔΕΙΑ, ΝΕΟΛΑΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-282

1. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, εάν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους. Σέβεται πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία.

Η Ένωση συμβάλλει στην προώθηση των ευρωπαϊκών επιδιώξεων στον χώρο του αθλητισμού, λαμβάνοντας υπόψη παράλληλα τις ιδιαιτερότητές του, τις δομές του που βασίζονται στον εθελοντισμό καθώς και τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό του ρόλο.

Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

α) να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών,

- β) να ευνοεί την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, μεταξύ άλλων μέσω της ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και περιόδων σπουδών,
  - γ) να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων,
  - δ) να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών,
  - ε) να ευνοεί την ανάπτυξη των ανταλλαγών νέων ανθρώπων καθώς και οργανωτών κοινωνικομορφωτικών δραστηριοτήτων και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό βίο της Ευρώπης,
  - στ) να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εκπαίδευσης εξ αποστάσεως,
  - ζ) να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση του αθλητισμού, προάγοντας την ορθή διεξαγωγή και τον ανοιχτό χαρακτήρα των αθλητικών αναμετρήσεων και τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων για τον αθλητισμό φορέων, καθώς και προστατεύοντας τη σωματική και ηθική ακεραιότητα των αθλητών, ιδίως των νέων αθλητών.
2. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα παιδείας και αθλητισμού, ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.
3. Προκειμένου να προωθηθεί η υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου :
- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, αποκλειομένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή,

β) το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει συστάσεις.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-283

1. Η Ένωση εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

- α) να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, ιδίως μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού,
- β) να βελτιώνει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και τη συνεχή επιμόρφωση , ώστε να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη και επανένταξη στην αγορά της εργασίας,
- γ) να διευκολύνει την πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και να ενισχύει την κινητικότητα των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων, ιδίως των νέων,
- δ) να τονώνει τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στον τομέα της κατάρτισης,
- ε) να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης των κρατών μελών.

2. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

3. Προκειμένου να προωθηθεί η υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου :
- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα, αποκλειομένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή,
  - β) το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις.

ΤΜΗΜΑ 6

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-284

1. Η Ένωση ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών προκειμένου να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης των φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών και προστασίας από αυτές.

Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

- α) να υποστηρίζει και να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο όσον αφορά την πρόληψη των κινδύνων, την προετοιμασία των φορέων πολιτικής προστασίας στα κράτη μέλη και την επέμβαση σε περιπτώσεις φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών στο εσωτερικό της Ένωσης,

- β) να προωθεί την ταχεία και αποτελεσματική επιχειρησιακή συνεργασία στο εσωτερικό της Ένωσης μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών πολιτικής προστασίας,
- γ) να ευνοεί τη συνοχή των δράσεων που αναλαμβάνονται σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να επιτευχθούν οι στόχοι της παραγράφου 1, αποκλειομένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 7

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ III-285

1. Η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από τα κράτη μέλη, που είναι ουσιώδους σημασίας για την καλή λειτουργία της Ένωσης, αντιμετωπίζεται ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος.
2. Η Ένωση μπορεί να υποστηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών για τη βελτίωση της διοικητικής τους ικανότητας να εφαρμόζουν τη νομοθεσία της Ένωσης. Η υποστήριξη αυτή μπορεί να περιλαμβάνει ιδίως τη διευκόλυνση των ανταλλαγών πληροφοριών και δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και την υποστήριξη προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να προσφύγει στην υποστηρικτική αυτή δράση. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα αναγκαία για τον σκοπό αυτό μέτρα, αποκλειομένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, ούτε τις προνομίες και τα καθήκοντα της Επιτροπής. Δεν θίγει επίσης άλλες διατάξεις του Συντάγματος που προβλέπουν διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ αυτών και της Ένωσης.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΩΝ

ΑΡΘΡΟ III-286

1. Οι μη ευρωπαϊκές χώρες και εδάφη που διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με τη Δανία, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι συνδεδεμένες με την Ένωση. Οι χώρες και τα εδάφη αυτά, που εφεξής καλούνται «χώρες και εδάφη», απαριθμούνται στο Παράρτημα II.

Ο παρών τίτλος ισχύει για τη Γροιλανδία, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του Πρωτοκόλλου σχετικά με το ιδιαίτερο καθεστώς που εφαρμόζεται στη Γροιλανδία.

2. Σκοπός της σύνδεσης είναι η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των χωρών και εδαφών και η δημιουργία στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ αυτών και της Ένωσης.

Η σύνδεση οφείλει κατά κύριο λόγο να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των κατοίκων των εν λόγω χωρών και εδαφών και να προάγει την ευημερία τους, ώστε να οδηγηθούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη που επιδιώκουν.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-287

Η σύνδεση έχει τους εξής σκοπούς :

- α) τα κράτη μέλη εφαρμόζουν στις εμπορικές τους συναλλαγές με τις χώρες και εδάφη το καθεστώς που διέπει τις μεταξύ τους σχέσεις δυνάμει του Συντάγματος,
- β) κάθε χώρα ή έδαφος εφαρμόζει στις εμπορικές του συναλλαγές με τα κράτη μέλη και τις άλλες χώρες και εδάφη το καθεστώς που εφαρμόζει έναντι του ευρωπαϊκού κράτους με το οποίο διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις,
- γ) τα κράτη μέλη συμβάλλουν στις επενδύσεις που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη των εν λόγω χωρών και εδαφών,
- δ) η συμμετοχή σε διαγωνισμούς και προμήθειες, για επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, είναι ελεύθερη επί ίσοις όροις για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια ενός εκ των κρατών μελών ή των χωρών και εδαφών,
- ε) στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των χωρών και εδαφών, το δικαίωμα εγκατάστασης υπηκόων και εταιρειών ρυθμίζεται χωρίς διακρίσεις και σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου ΙΙΙ, κεφάλαιο Ι, τμήμα 2, υποτμήμα 2, που αφορά την ελευθερία εγκατάστασης, και κατ'εφαρμογή των διαδικασιών που προβλέπονται με το ανωτέρω υποτμήμα, με την επιφύλαξη των πράξεων που θεσπίζονται βάσει του άρθρου ΙΙΙ-291.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-288

1. Απαγορεύονται οι δασμοί κατά την εισαγωγή στα κράτη μέλη των εμπορευμάτων που προέρχονται από τις χώρες και εδάφη, σύμφωνα με την απαγόρευση των δασμών μεταξύ κρατών μελών, όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα.
  2. Οι εισαγωγικοί δασμοί κάθε χώρας και εδάφους επί προϊόντων των κρατών μελών και των άλλων χωρών και εδαφών απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-151, παράγραφος 4.
  3. Οι χώρες και εδάφη δύνανται, πάντως, να επιβάλλουν δασμούς που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ανάπτυξης και της εκβιομηχάνισης τους ή δασμούς ταμειευτικού χαρακτήρα που έχουν ως σκοπό τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού τους.
- Οι δασμοί που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο δεν μπορούν να υπερβαίνουν τους ισχύοντες για τις εισαγωγές των προϊόντων των προερχομένων από το κράτος μέλος με το οποίο κάθε χώρα ή έδαφος διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις.
4. Η παράγραφος 2 δεν έχει εφαρμογή επί των χωρών και εδαφών που, λόγω ιδιαίτερων διεθνών υποχρεώσεων, εφαρμόζουν ήδη δασμολόγιο χωρίς διακρίσεις.
  5. Η θέσπιση ή η τροποποίηση δασμών για εμπορεύματα που εισάγονται στις χώρες και εδάφη δεν επιτρέπεται να οδηγεί, νομικά ή πραγματικά, σε άμεση ή έμμεση διάκριση μεταξύ των εισαγωγών των προερχομένων από τα διάφορα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-289

Εάν, κατά την εφαρμογή του άρθρου ΙΙΙ-288, παράγραφος 1, το ύψος των δασμών που επιβάλλονται επί των εμπορευμάτων που προέρχονται από τρίτη χώρα κατά την εισαγωγή τους εντός χώρας ή εδάφους είναι ικανό να προκαλέσει εκτροπές του εμπορίου εις βάρος κράτους μέλους, το κράτος αυτό δύναται να ζητήσει από την Επιτροπή να προτείνει στα άλλα κράτη μέλη να λάβουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-290

Με την επιφύλαξη των διατάξεων που διέπουν τη δημόσια υγεία, τη δημόσια ασφάλεια και τη δημόσια τάξη, η ελευθερία κυκλοφορίας των εργαζομένων των χωρών και εδαφών εντός των κρατών μελών και των εργαζομένων των κρατών μελών εντός των χωρών και εδαφών διέπεται από πράξεις που θεσπίζονται βάσει του άρθρου ΙΙΙ-291.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-291

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ομόφωνα, με βάση την πείρα που συσσωρεύθηκε στο πλαίσιο της σύνδεσης των χωρών και εδαφών με την Ένωση, ευρωπαϊκούς νόμους, νόμους-πλαίσιο, κανονισμούς και αποφάσεις σχετικά με τις λεπτομερείς ρυθμίσεις και τη διαδικασία σύνδεσης των χωρών και εδαφών με την Ένωση. Οι νόμοι και νόμοι-πλαίσιο εκδίδονται μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΡΘΡΟ III-292

1. Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της : τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και το σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.

Η Ένωση προσπαθεί να αναπτύσσει σχέσεις και να δημιουργεί εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς, περιφερειακούς ή παγκόσμιους οργανισμούς που συμμερίζονται τις αρχές του πρώτου εδαφίου. Προωθεί πολυμερείς λύσεις σε κοινά προβλήματα, ιδίως στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις και εργάζεται για την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας σε όλους τους τομείς των διεθνών σχέσεων, με στόχο :

α) τη διαφύλαξη των αξιών της, των θεμελιωδών της συμφερόντων, της ασφάλειας, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητάς της,

- β) την εδραίωση και στήριξη της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αρχών του διεθνούς δικαίου,
- γ) τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της τελικής πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη του Παρισιού, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τα εξωτερικά σύνορα,
- δ) την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της βιώσιμης ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας,
- ε) την προώθηση της ενσωμάτωσης όλων των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, μεταξύ άλλων και μέσω της σταδιακής κατάργησης των περιορισμών του διεθνούς εμπορίου,
- στ) τη συμβολή στην ανάπτυξη διεθνών μέτρων για τη διαφύλαξη και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη διαχείριση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, με στόχο τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης,
- ζ) την παροχή συνδρομής σε πληθυσμούς, χώρες και περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, και
- η) την προώθηση διεθνούς συστήματος που θεμελιώνεται στην ενισχυμένη πολυμερή συνεργασία και τη χρηστή παγκόσμια διακυβέρνηση.

3. Η Ένωση τηρεί τις αρχές και επιδιώκει τους στόχους των παραγράφων 1 και 2 κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της εξωτερικής δράσης της στους διάφορους τομείς που καλύπτονται από τον παρόντα Τίτλο, καθώς και κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή των εξωτερικών πτυχών των άλλων πολιτικών της.

Η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων της εξωτερικής της δράσης και μεταξύ αυτών και των άλλων πολιτικών της. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή, επικουρούμενοι από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, εξασφαλίζουν αυτή τη συνοχή και συνεργάζονται για τον σκοπό αυτό.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-293

1. Βάσει των αρχών και των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-292, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ένωσης.

Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ως προς τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ένωσης αφορούν την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας καθώς και άλλους τομείς που εμπίπτουν στην εξωτερική δράση της Ένωσης. Μπορούν να αφορούν τις σχέσεις της Ένωσης με μια χώρα ή μια περιοχή, ή να έχουν θεματική προσέγγιση. Προσδιορίζουν τη διάρκειά τους και τα μέσα που θα πρέπει να παράσχουν η Ένωση και τα κράτη μέλη.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από σύσταση του Συμβουλίου η οποία εγκρίνεται από αυτό σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται για κάθε τομέα. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εφαρμόζονται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα διαδικασίες.

2. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, όσον αφορά τα θέματα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, και η Επιτροπή, όσον αφορά τους άλλους τομείς εξωτερικής δράσης, μπορούν να υποβάλλουν στο Συμβούλιο κοινές προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ι

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-294

1. Η Ένωση, στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής της δράσης, καθορίζει και εφαρμόζει κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας η οποία καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, με πνεύμα πίστης και αμοιβαίας αλληλεγγύης.

Τα κράτη μέλη εργάζονται από κοινού για την ενίσχυση και ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής τους αλληλεγγύης. Απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως συνεκτικής δύναμης στις διεθνείς σχέσεις.

Το Συμβούλιο και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης μεριμνούν για την τήρηση αυτών των αρχών.

3. Η Ένωση ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας :

α) καθορίζοντας τους γενικούς της προσανατολισμούς,

- β) εκδίδοντας ευρωπαϊκές αποφάσεις που καθορίζουν :
- i) τις δράσεις που αναλαμβάνονται από την Ένωση,
  - ii) τις θέσεις που λαμβάνει η Ένωση,
  - iii) τους λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή των ευρωπαϊκών αποφάσεων των σημείων i) και ii),
- γ) και ενισχύοντας τη συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών κατά την άσκηση της πολιτικής τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-295

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που έχουν συνέπειες για την άμυνα.

Εάν αυτό επιβάλλεται από τις διεθνείς εξελίξεις, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τον καθορισμό των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών της πολιτικής της Ένωσης ως προς τις εξελίξεις αυτές.

2. Το Συμβούλιο εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις για τον καθορισμό και την εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, βάσει των γενικών προσανατολισμών και στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-296

1. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών, συμβάλλει με τις προτάσεις του στη διαμόρφωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και διασφαλίζει την εφαρμογή των ευρωπαϊκών αποφάσεων που εκδίδουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο.
2. Ο Υπουργός Εξωτερικών εκπροσωπεί την Ένωση για ζητήματα που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Διεξάγει τον πολιτικό διάλογο με τρίτους εξ ονόματος της Ένωσης και εκφράζει τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις.
3. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης επικουρείται από ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης. Η υπηρεσία αυτή συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών και απαρτίζεται από υπαλλήλους των αρμοδίων διευθύνσεων της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου και της Επιτροπής καθώς και αποσπασμένο προσωπικό των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών. Η οργάνωση και η λειτουργία της ευρωπαϊκής υπηρεσίας εξωτερικής δράσης καθορίζονται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης αφού λάβει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την έγκριση της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-297

1. Όταν μια διεθνής κατάσταση απαιτεί επιχειρησιακή δράση εκ μέρους της Ένωσης, το Συμβούλιο εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις. Οι αποφάσεις αυτές προσδιορίζουν τους στόχους, το περιεχόμενό τους και τα μέσα που πρέπει να τεθούν στη διάθεση της Ένωσης, καθώς και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της δράσης και, εφόσον είναι απαραίτητο, τη διάρκειά της.

Σε περίπτωση αλλαγής των περιστάσεων με σαφή επίπτωση στο ζήτημα το οποίο αποτελεί αντικείμενο της εν λόγω ευρωπαϊκής απόφασης, το Συμβούλιο επανεξετάζει τις αρχές και τους στόχους της απόφασης αυτής και εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

2. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις της παραγράφου 1 δεσμεύουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις θέσεις που υιοθετούν και κατά τη διεξαγωγή της δράσης τους.

3. Κάθε εθνική θέση ή δράση η οποία σχεδιάζεται κατ' εφαρμογή ευρωπαϊκής απόφασης βάσει της παραγράφου 1 γνωστοποιείται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εντός προθεσμίας η οποία επιτρέπει, εάν είναι αναγκαίο, προηγούμενη συνεννόηση στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Η υποχρέωση της προηγούμενης ενημέρωσης δεν εφαρμόζεται στα μέτρα που αποτελούν απλή μεταφορά της εν λόγω απόφασης σε εθνικό επίπεδο.

4. Σε περίπτωση επιτακτικής ανάγκης που συνδέεται με μεταβολή της κατάστασης και ελλείπει αναθεώρησης της ευρωπαϊκής απόφασης της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν επείγοντως τα μέτρα που επιβάλλονται, λαμβάνοντας υπόψη τους γενικούς στόχους της εν λόγω απόφασης. Το κράτος μέλος που λαμβάνει τα εν λόγω μέτρα ενημερώνει αμέσως το Συμβούλιο για τα ληφθέντα μέτρα.

5. Σε περίπτωση σοβαρών δυσχερειών σε κράτος μέλος κατά την εφαρμογή ευρωπαϊκής απόφασης που προβλέπεται στο παρόν άρθρο, το εν λόγω κράτος μέλος προσφεύγει στο Συμβούλιο το οποίο τις συζητά και αναζητεί τις κατάλληλες λύσεις. Οι λύσεις αυτές δεν μπορούν να αντιβαίνουν προς τους στόχους της δράσης ούτε να βλάπτουν την αποτελεσματικότητά της.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-298

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν τη θέση της Ένωσης επί συγκεκριμένου ζητήματος γεωγραφικής ή θεματικής φύσεως. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εθνικές τους πολιτικές να συνάδουν με τις θέσεις της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-299

1. Κάθε κράτος μέλος, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ή ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης με την υποστήριξη της Επιτροπής μπορεί να προσφεύγει στο Συμβούλιο για κάθε θέμα που αφορά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και να του υποβάλλει, αντίστοιχα, πρωτοβουλίες ή προτάσεις.
2. Στις περιπτώσεις που απαιτείται ταχεία λήψη απόφασης, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συγκαλεί, είτε αυτεπαγγέλτως είτε μετά από σχετική αίτηση κράτους μέλους, έκτακτη σύνοδο του Συμβουλίου, εντός προθεσμίας σαράντα οκτώ ωρών ή, σε περίπτωση απόλυτης ανάγκης, εντός βραχυτέρου διαστήματος.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-300

1. Οι αναφερόμενες στο παρόν κεφάλαιο ευρωπαϊκές αποφάσεις εκδίδονται ομόφωνα από το Συμβούλιο.

Κάθε μέλος του Συμβουλίου που απέχει κατά την ψηφοφορία δύναται να συνοδεύσει την αποχή του με τυπική δήλωση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν υποχρεούται να εφαρμόσει την ευρωπαϊκή απόφαση, αλλά αποδέχεται ότι αυτή δεσμεύει την Ένωση. Εκφράζοντας πνεύμα αμοιβαίας αλληλεγγύης, το μεν εν λόγω κράτος μέλος απέχει από οποιαδήποτε δράση, η οποία ενδέχεται να αντιτίθεται ή να εμποδίζει τη δράση της Ένωσης που βασίζεται στην εν λόγω απόφαση, τα δε λοιπά κράτη μέλη σέβονται την θέση του. Εάν τα μέλη του Συμβουλίου που συνόδευσαν την αποχή τους με τη δήλωση αυτή αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών και ο πληθυσμός τους συγκεντρώνει τουλάχιστον το ένα τρίτο του πληθυσμού της Ένωσης, η απόφαση δεν εκδίδεται.

2. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις της παραγράφου 1, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία :

- α) όταν εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει δράση ή θέση της Ένωσης βάσει ευρωπαϊκής απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που αφορά τα στρατηγικά συμφέροντα και στόχους της Ένωσης, όπως προβλέπεται στο άρθρο III-293, παράγραφος 1,
- β) όταν εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει δράση ή θέση της Ένωσης μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, που διατυπώθηκε κατόπιν συγκεκριμένου αιτήματος που του υπέβαλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή με πρωτοβουλία του Υπουργού,
- γ) όταν εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την εφαρμογή ευρωπαϊκής απόφασης που καθορίζει δράση ή θέση της Ένωσης,
- δ) όταν εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για τον διορισμό ειδικού εντεταλμένου σύμφωνα με το άρθρο III-302.

Εάν μέλος του Συμβουλίου δηλώσει ότι, για ζωτικούς και δεδηλωμένους λόγους εθνικής πολιτικής, προτίθεται να αντιταχθεί στην έκδοση ευρωπαϊκής απόφασης η οποία χρήζει ειδικής πλειοψηφίας, δεν διεξάγεται ψηφοφορία. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης αναζητεί, σε στενή διαβούλευση με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, λύση που να είναι αποδεκτή για το εν λόγω κράτος-μέλος. Εάν δεν το επιτύχει, το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να ζητήσει την παραπομπή του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να ληφθεί ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση.

3. Σύμφωνα με το άρθρο I-40, παράγραφος 7, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί ομόφωνα να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση που ορίζει ότι το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία σε περιπτώσεις άλλες από τις αναφερόμενες στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

4. Οι παράγραφοι 2 και 3 δεν ισχύουν για αποφάσεις με στρατιωτικές συνέπειες ή με συνέπειες στον τομέα της άμυνας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-301

1. Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο έχει καθορίσει κοινή προσέγγιση της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου Ι-40, παράγραφος 5, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης και οι Υπουργοί Εξωτερικών των κρατών μελών συντονίζουν τις δραστηριότητές τους στο πλαίσιο του Συμβουλίου.

2. Οι διπλωματικές αποστολές των κρατών μελών και οι αντιπροσωπείες της Ένωσης σε τρίτες χώρες και σε διεθνείς οργανισμούς συνεργάζονται μεταξύ τους και συμβάλλουν στη διαμόρφωση και στην υλοποίηση της κοινής προσέγγισης της παραγράφου 1.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-302

Το Συμβούλιο μπορεί να διορίζει, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ειδικό εντεταλμένο στον οποίο αναθέτει εντολή που συνδέεται με ιδιαίτερα πολιτικά ζητήματα. Ο ειδικός εντεταλμένος ασκεί την εντολή του υπό την εξουσία του Υπουργού.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-303

Η Ένωση δύναται να συνάπτει συμφωνίες με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς στους τομείς που εμπίπτουν στο παρόν κεφάλαιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-304

1. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ζητά τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το ενημερώνει, σύμφωνα με το άρθρο Ι-40, παράγραφος 8, και το άρθρο Ι-41, παράγραφος 8. Μεριμνά ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι ειδικοί εντεταλμένοι μπορούν να συμμετέχουν στην ενημέρωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να απευθύνει ερωτήσεις ή να διατυπώνει συστάσεις προς το Συμβούλιο και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Διεξάγει δύο φορές κατ' έτος συζήτηση για την πρόοδο που σημειώνεται στην εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-305

1. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών και στις διεθνείς διασκέψεις. Υποστηρίζουν τις θέσεις της Ένωσης εντός των εν λόγω οργανισμών και διασκέψεων. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης μεριμνά για την οργάνωση του συντονισμού αυτού.

Στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις όπου δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν υποστηρίζουν τις θέσεις της Ένωσης.

2. Σύμφωνα με το άρθρο Ι-16, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη που εκπροσωπούνται σε διεθνείς οργανισμούς ή διεθνείς διασκέψεις όπου δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη ενημερώνουν τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν καθώς και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης για κάθε ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος.

Τα κράτη μέλη που είναι επίσης μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών συνεννοούνται μεταξύ τους και ενημερώνουν πλήρως τα άλλα κράτη μέλη καθώς και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Τα κράτη μέλη που είναι μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας θα υπερασπίζονται, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, τις θέσεις και τα συμφέροντα της Ένωσης, με την επιφύλαξη των ευθυνών που υπέχουν από τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Όταν η Ένωση έχει καθορίσει θέση ως προς συγκεκριμένο θέμα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τα κράτη μέλη που είναι μέλη του ζητούν να κληθεί ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης για να παρουσιάσει τη θέση της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-306

Οι διπλωματικές και προξενικές αποστολές των κρατών μελών και οι αντιπροσωπείες της Ένωσης σε τρίτες χώρες και σε διεθνείς διασκέψεις, καθώς και οι αντιπροσωπείες τους σε διεθνείς οργανισμούς, συνεργάζονται προκειμένου να εξασφαλίζεται η τήρηση και η εφαρμογή των ευρωπαϊκών αποφάσεων που καθορίζουν θέσεις και δράσεις της Ένωσης, οι οποίες εκδίδονται βάσει του παρόντος κεφαλαίου. Εντείνουν τη συνεργασία τους ανταλλάσσοντας πληροφορίες και προβαίνοντας σε κοινές αξιολογήσεις.

Συμβάλλουν στην εφαρμογή του δικαιώματος προστασίας των ευρωπαϊών πολιτών στο έδαφος τρίτων χωρών, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο γ), καθώς και στην εφαρμογή των μέτρων που θεσπίζονται βάσει του άρθρου ΙΙΙ-127.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-307

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-344, Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας παρακολουθεί τη διεθνή κατάσταση στους τομείς που εμπíπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και συμβάλλει στον καθορισμό των πολιτικών διατυπώνοντας γνώμες απευθυνόμενες στο Συμβούλιο, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου, του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ή εξ ίδιας πρωτοβουλίας. Η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας εποπτεύει επίσης την εφαρμογή των συμφωνημένων πολιτικών, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

2. Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου, η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας ασκεί, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων του άρθρου ΙΙΙ-309.

Το Συμβούλιο μπορεί, για τους σκοπούς μιας επιχείρησης διαχείρισης κρίσεως και καθ' όλη τη διάρκειά της, όπως καθορίζονται από το Συμβούλιο, να εξουσιοδοτεί την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα για τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της επιχείρησης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-308

Η εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας δεν θίγει την εφαρμογή των διαδικασιών και το αντίστοιχο εύρος των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων που προβλέπονται στο Σύνταγμα για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τις οποίες αναφέρουν τα άρθρα Ι-13 έως Ι-15, και το άρθρο Ι-17.

Ομοίως, η εφαρμογή των πολιτικών που αναφέρουν τα άρθρα αυτά δεν θίγει την εφαρμογή των διαδικασιών και το αντίστοιχο εύρος των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων που προβλέπονται στο Σύνταγμα για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης βάσει του παρόντος κεφαλαίου.

ΤΜΗΜΑ 2

ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-309

1. Οι αποστολές του άρθρου Ι-41, παράγραφος 1, κατά τις οποίες η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέσων, περιλαμβάνουν τις κοινές δράσεις αποπλισμού, τις ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, τις αποστολές με στόχο την παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, τις αποστολές πρόληψης των συγκρούσεων και διατήρησης της ειρήνης, τις αποστολές μαχίμων δυνάμεων που αναλαμβάνονται για τη διαχείριση των κρίσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται οι αποστολές αποκατάστασης της ειρήνης και οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά το πέρας των συγκρούσεων. Όλες οι αποστολές αυτές μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων με τη στήριξη τρίτων χωρών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο έδαφός τους.

2. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με τις αποστολές της παραγράφου 1, ορίζοντας το στόχο και την εμβέλειά τους καθώς και τις πρακτικές ρυθμίσεις εφαρμογής τους. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, υπό την εξουσία του Συμβουλίου και σε στενή και διαρκή επαφή με την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας, μεριμνά για τον συντονισμό των στρατιωτικών και μη στρατιωτικών πτυχών των αποστολών αυτών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-310

1. Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών αποφάσεων που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-309, το Συμβούλιο μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολής σε ομάδα κρατών μελών που το επιθυμούν και διαθέτουν τις αναγκαίες ικανότητες για την εν λόγω αποστολή. Τα εν λόγω κράτη μέλη, σε συνεργασία με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, συμφωνούν μεταξύ τους ως προς τη διαχείριση της αποστολής.

2. Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην πραγματοποίηση της αποστολής ενημερώνουν τακτικά το Συμβούλιο για την πορεία της αποστολής, με δική τους πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους μέλους. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη απευθύνονται αμέσως στο Συμβούλιο εάν η πραγματοποίηση της αποστολής επιφέρει σημαντικές συνέπειες ή απαιτεί τροποποίηση του στόχου, του περιεχομένου ή των κανόνων εφαρμογής που καθορίζονται στις ευρωπαϊκές αποφάσεις της παραγράφου 1. Στις περιπτώσεις αυτές, το Συμβούλιο εκδίδει τις απαιτούμενες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-311

1. Ο Οργανισμός στον τομέα της ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων, της έρευνας, των προμηθειών και των εξοπλισμών (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας), ο οποίος συνιστάται βάσει του άρθρου Ι-41, παράγραφος 3 και τίθεται υπό την εποπτεία του Συμβουλίου, έχει ως αποστολή :
- α) να συμβάλλει στον καθορισμό των στόχων ως προς τις στρατιωτικές δυνατότητες των κρατών μελών και να αξιολογεί την τήρηση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις δυνατότητες,
  - β) να προωθεί την εναρμόνιση των επιχειρησιακών αναγκών και την καθιέρωση αποτελεσματικών και συμβατών μεθόδων προμηθειών,
  - γ) να υποβάλλει προτάσεις για πολυμερή σχέδια προς εκπλήρωση των στόχων από άποψη στρατιωτικών δυνατοτήτων και να εξασφαλίζει τον συντονισμό των προγραμμάτων που εκτελούν τα κράτη μέλη, καθώς και τη διαχείριση ειδικών προγραμμάτων συνεργασίας,
  - δ) να στηρίζει την έρευνα στον τομέα της αμυντικής τεχνολογίας, να συντονίζει και να σχεδιάζει κοινές ερευνητικές δραστηριότητες και μελέτες σχετικά με τεχνικές λύσεις ανταποκρινόμενες στις μελλοντικές επιχειρησιακές ανάγκες,

ε) να συμβάλλει στον προσδιορισμό και ενδεχομένως να εφαρμόζει κάθε μέτρο που είναι πρόσφορο για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα και για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των στρατιωτικών δαπανών.

2. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας είναι ανοιχτός σε κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε αυτόν. Το Συμβούλιο εκδίδει με ειδική πλειοψηφία ευρωπαϊκή απόφαση καθορισμού του καταστατικού, της έδρας και των κανόνων λειτουργίας του Οργανισμού. Στην απόφαση αυτή λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός πραγματικής συμμετοχής στις δραστηριότητες του Οργανισμού. Συγκροτούνται ειδικές ομάδες στο εσωτερικό του Οργανισμού, απαρτιζόμενες από τα κράτη μέλη που εκτελούν κοινά σχέδια. Ο Οργανισμός εκτελεί τα καθήκοντά του σε συνεργασία με την Επιτροπή αναλόγως των αναγκών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-312

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να συμμετάσχουν στη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία που ορίζεται στο άρθρο Ι-41, παράγραφος 6, τα οποία πληρούν τα κριτήρια και αναλαμβάνουν τις δεσμεύσεις στον τομέα των στρατιωτικών δυνατοτήτων που περιέχονται στο Πρωτόκολλο για τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία, γνωστοποιούν την πρόθεσή τους στο Συμβούλιο και στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.

2. Εντός τριών μηνών από τη γνωστοποίηση της παραγράφου 1, το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την καθιέρωση της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας και για την κατάρτιση του καταλόγου των συμμετεχόντων κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.

3. Το κράτος μέλος που θα θελήσει σε μεταγενέστερο στάδιο να συμμετάσχει στη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο και στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση η οποία επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του συγκεκριμένου κράτους μέλους, το οποίο πληροί τα κριτήρια και αναλαμβάνει τις δεσμεύσεις των άρθρων 1 και 2 του πρωτοκόλλου που αναφέρει η παράγραφος 1. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Στη ψηφοφορία λαμβάνουν μέρος μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν συμμετέχοντα κράτη μέλη τα οποία συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65% του πληθυσμού των εν λόγω κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

4. Εάν συμμετέχον κράτος μέλος δεν πληροί πλέον τα κριτήρια ή δεν μπορεί πλέον να τηρήσει τις δεσμεύσεις των άρθρων 1 και 2 του Πρωτοκόλλου που αναφέρει η παράγραφος 1, το Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την αναστολή της συμμετοχής του κράτους αυτού.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, αποκλεισμένου του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, λαμβάνουν μέρος στη ψηφοφορία.

Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55% των μελών του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν συμμετέχοντα κράτη μέλη, εφόσον το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 65% τουλάχιστον του πληθυσμού των εν λόγω κρατών μελών.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο αριθμό μελών του Συμβουλίου που συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 35% του πληθυσμού των συμμετεχόντων κρατών μελών, συν ένα μέλος, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

5. Εάν συμμετέχον κράτος μέλος επιθυμεί να αποχωρήσει από τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία, γνωστοποιεί την απόφασή του στο Συμβούλιο, το οποίο σημειώνει το γεγονός ότι η συμμετοχή του συγκεκριμένου κράτους μέλους λήγει.

6. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις και οι συστάσεις του Συμβουλίου στο πλαίσιο της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας, εκτός από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 2 έως 5, εκδίδονται με ομοφωνία. Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, η ομοφωνία υπολογίζεται μόνο με βάση τις ψήφους των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 3

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-313

1. Οι διοικητικές δαπάνες τις οποίες συνεπάγεται για τα θεσμικά όργανα η εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

2. Οι λειτουργικές δαπάνες τις οποίες συνεπάγεται η εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου βαρύνουν επίσης τον προϋπολογισμό της Ένωσης, πλην των δαπανών που οφείλονται σε επιχειρήσεις που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες για την άμυνα και των περιπτώσεων όπου το Συμβούλιο λαμβάνει διαφορετική απόφαση.

Στις περιπτώσεις που οι δαπάνες δεν καταλογίζονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης, βαρύνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την κλείδα Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, εκτός εάν το Συμβούλιο λάβει διαφορετική απόφαση. Όσον αφορά τις δαπάνες που οφείλονται σε ενέργειες που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα, τα κράτη μέλη οι αντιπρόσωποι των οποίων στο Συμβούλιο προέβησαν σε τυπική δήλωση βάσει του άρθρου III-201, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, δεν υποχρεούνται να συμβάλουν στη χρηματοδότησή τους.

3. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία ορίζονται ειδικές διαδικασίες προκειμένου να εξασφαλισθεί η ταχεία πρόσβαση στις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Ένωσης που προορίζονται για την επείγουσα χρηματοδότηση πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και ιδίως των προπαρασκευαστικών ενεργειών εν όψει αποστολής κατά την έννοια του άρθρου I-41 παράγραφος 1 και του άρθρου III-309. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι προπαρασκευαστικές ενέργειες ενόψει αποστολής κατά την έννοια του άρθρου I-41, παράγραφος 1, και του άρθρου III-309, που δεν καταλογίζονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης χρηματοδοτούνται από ταμείο εκκίνησης, το οποίο δημιουργείται από συνεισφορές των κρατών μελών.

Το Συμβούλιο εκδίδει με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ευρωπαϊκές αποφάσεις που θεσπίζουν :

- α) τις πρακτικές ρυθμίσεις της σύστασης και χρηματοδότησης του ταμείου εκκίνησης, ιδίως τα χρηματοδοτικά ποσά που χορηγούνται στο ταμείο,
- β) τις πρακτικές ρυθμίσεις διαχείρισης του ταμείου εκκίνησης,
- γ) τις πρακτικές ρυθμίσεις του δημοσιονομικού ελέγχου.

Όταν η σχεδιαζόμενη αποστολή σύμφωνα με το άρθρο I-41, παράγραφος 1, και το άρθρο III-309 δεν μπορεί να καταλογισθεί στον προϋπολογισμό της Ένωσης, το Συμβούλιο εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης να χρησιμοποιήσει το ταμείο εκκίνησης. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υποβάλλει έκθεση στο Συμβούλιο σχετικά με την εκτέλεση της εντολής αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ III-314

Με τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης σύμφωνα με το άρθρο III-151, η Ένωση συμβάλλει, για το κοινό συμφέρον, στην αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, στην προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στις διεθνείς συναλλαγές και στις άμεσες ξένες επενδύσεις, καθώς και στον περιορισμό των τελωνειακών και άλλων φραγμών.

ΑΡΘΡΟ III-315

1. Η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών, τη σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών σχετικά με τις ανταλλαγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών, και τις εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας, τις άμεσες ξένες επενδύσεις, την ενοποίηση των μέτρων ελευθέρωσης, την πολιτική των εξαγωγών και τα μέτρα εμπορικής άμυνας, στα οποία περιλαμβάνονται τα μέτρα που λαμβάνονται σε περιπτώσεις ντάμπινγκ και επιδοτήσεων. Η κοινή εμπορική πολιτική ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης.

2. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα μέτρα για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής της κοινής εμπορικής πολιτικής.

3. Εάν πρέπει να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις και να συναφθούν συμφωνίες με ένα ή περισσότερα κράτη ή με διεθνείς οργανισμούς, εφαρμόζεται το άρθρο III-325, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Η Επιτροπή υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο, το οποίο την εξουσιοδοτεί να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις. Εναπόκειται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή να μεριμνούν ώστε οι υπό διαπραγμάτευση συμφωνίες να συνάδουν με τις πολιτικές και τους εσωτερικούς κανόνες της Ένωσης.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές διεξάγονται από την Επιτροπή σε συνεννόηση με ειδική επιτροπή που ορίζεται από το Συμβούλιο για να την επικουρεί στο έργο αυτό και στο πλαίσιο των οδηγιών που μπορεί να της απευθύνει το Συμβούλιο. Η Επιτροπή υποβάλλει τακτικά έκθεση στην ειδική επιτροπή καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

4. Για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη των συμφωνιών της παραγράφου 3, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη συμφωνίας στους τομείς του εμπορίου υπηρεσιών και των εμπορικών πτυχών της διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και των άμεσων ξένων επενδύσεων, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα όταν η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει διατάξεις για τις οποίες απαιτείται ομοφωνία για τη θέσπιση εσωτερικών κανόνων.

Το Συμβούλιο αποφασίζει επίσης ομόφωνα για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη συμφωνιών :

α) στον τομέα του εμπορίου των πολιτιστικών και οπτικοακουστικών υπηρεσιών, όταν υπάρχει κίνδυνος οι συμφωνίες αυτές να θίξουν την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία της Ένωσης,

β) στον τομέα του εμπορίου κοινωνικών, εκπαιδευτικών και υγειονομικών υπηρεσιών, όταν υπάρχει κίνδυνος οι συμφωνίες αυτές να επιφέρουν σοβαρή διατάραξη της οργάνωσης των υπηρεσιών αυτών σε εθνικό επίπεδο και να θιγούν οι ευθύνες των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή τους.

5. Η διαπραγμάτευση και σύναψη διεθνών συμφωνιών στον τομέα των μεταφορών υπόκεινται στις διατάξεις του Τίτλου III, κεφάλαιο III, τμήμα 7, και του άρθρου III-325.

6. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που απονέμει το παρόν άρθρο στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής δεν θίγει την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ Ένωσης και κρατών μελών, ούτε συνεπάγεται εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών κατά το μέτρο που το Σύνταγμα αποκλείει την εναρμόνιση αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ 1

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΡΘΡΟ III-316

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη και οι αντίστοιχες πολιτικές των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.

Κύριος στόχος της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα αυτό είναι ο περιορισμός και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας. Η Ένωση λαμβάνει υπόψη τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες.

2. Η Ένωση και τα κράτη μέλη σέβονται τις υποχρεώσεις και λαμβάνουν υπόψη τους στόχους που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και των άλλων αρμόδιων διεθνών οργανισμών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-317

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη, τα οποία μπορούν να αφορούν πολυετή προγράμματα συνεργασίας με αναπτυσσόμενες χώρες ή προγράμματα με θεματική προσέγγιση.

2. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς κάθε συμφωνία που είναι λυσιτελής για την επίτευξη των στόχων των άρθρων ΙΙΙ-292 και ΙΙΙ-316.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν συμφωνίες.

3. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συμβάλλει, υπό τους όρους που προβλέπονται στο καταστατικό της, στην εφαρμογή των μέτρων της παραγράφου 1.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-318

1. Για να προάγουν τη συμπληρωματικότητα και την αποτελεσματικότητα των δράσεών τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συντονίζουν τις πολιτικές τους στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη και συνεννοούνται για τα προγράμματα παροχής βοήθειας, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και διεθνών διασκέψεων. Η Ένωση και τα κράτη μέλη μπορούν να αναλαμβάνουν κοινές δράσεις. Όταν χρειάζεται, τα κράτη μέλη συμβάλλουν στην εφαρμογή των προγραμμάτων παροχής βοήθειας της Ένωσης.
2. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε ωφέλιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού που προβλέπεται στην παράγραφο 1.
3. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τρίτες χώρες και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

ΤΜΗΜΑ 2

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-319

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, και ιδίως των άρθρων ΙΙΙ-316 έως ΙΙΙ-318, η Ένωση αναλαμβάνει δράσεις οικονομικής, χρηματοοικονομικής και τεχνικής συνεργασίας, στις οποίες περιλαμβάνονται επίσης δράσεις συνδρομής στον χρηματοοικονομικό τομέα, με άλλες τρίτες χώρες πλην των αναπτυσσομένων. Οι δράσεις αυτές είναι συνεπείς προς την αναπτυξιακή πολιτική της Ένωσης και διεξάγονται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής της δράσης. Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παραγράφου 1.

3. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Οι λεπτομερείς κανόνες της συνεργασίας της Ένωσης μπορούν να αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν συμφωνίες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-320

Όταν η κατάσταση σε τρίτη χώρα επιβάλλει την επείγουσα παροχή χρηματοοικονομικής συνδρομής από την Ένωση, το Συμβούλιο εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

ΤΜΗΜΑ 3

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-321

1. Οι δράσεις της Ένωσης στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας διεξάγονται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Οι εν λόγω δράσεις αποσκοπούν, κατά περίπτωση, να παρέχουν εγκαίρως συνδρομή και βοήθεια στους πληθυσμούς τρίτων χωρών που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές και να τους προστατεύουν ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες που προκύπτουν από τις διάφορες αυτές καταστάσεις. Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.
2. Οι δράσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης διεξάγονται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τις αρχές της αμεροληψίας, της ουδετερότητας και της αποφυγής διακρίσεων.
3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής των δράσεων ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης.
4. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς κάθε συμφωνία που είναι λυσιτελής για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1 και του άρθρου ΙΙΙ-292.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν συμφωνίες.

5. Προκειμένου να δημιουργηθεί πλαίσιο για την κοινή συνεισφορά των νέων της Ευρώπης στις δράσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης, συγκροτείται Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει το νομικό καθεστώς και τους λεπτομερείς κανόνες για τη λειτουργία του Σώματος αυτού.

6. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε πρωτοβουλία που είναι ωφέλιμη για την προαγωγή του συντονισμού των δράσεων της Ένωσης με τις δράσεις των κρατών μελών, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της συμπληρωματικότητας των μηχανισμών παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης και των κρατών μελών.

7. Η Ένωση μεριμνά ώστε οι δράσεις της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας να είναι συντονισμένες και συνεπείς με τις δράσεις των διεθνών οργανώσεων και οργανισμών, ιδίως όσων αποτελούν μέρος του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΑΡΘΡΟ III-322

1. Όταν ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο II, προβλέπει τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από κοινή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης και της Επιτροπής, εκδίδει τους αναγκαίους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις. Ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Όταν ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο II το προβλέπει, το Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει, με τη διαδικασία της παραγράφου 1, περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή μη κρατικών οντοτήτων.
3. Οι πράξεις του παρόντος άρθρου περιέχουν τις απαιτούμενες διατάξεις περί νομικών εγγυήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

ΑΡΘΡΟ III-323

1. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνία με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς όταν το προβλέπει το Σύνταγμα ή όταν η σύναψη συμφωνίας είναι αναγκαία για την επίτευξη στο πλαίσιο των πολιτικών της Ένωσης ενός εκ των στόχων που καθορίζονται από το Σύνταγμα, ή προβλέπεται σε νομικά δεσμευτική πράξη της Ένωσης ή ακόμη ενδέχεται να θίξει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει το περιεχόμενό τους.
2. Οι συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση δεσμεύουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-324

Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνία σύνδεσης με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς για τη δημιουργία σύνδεσης, η οποία συνεπάγεται αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, κοινές δράσεις και ειδικές διαδικασίες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-325

1. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του άρθρου ΙΙΙ-315, για τη διαπραγμάτευση και σύναψη των συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών ή διεθνών οργανισμών ακολουθείται η εξής διαδικασία.
2. Το Συμβούλιο εγκρίνει την έναρξη διαπραγματεύσεων, εκδίδει οδηγίες διαπραγμάτευσης, επιτρέπει την υπογραφή και συνάπτει τις συμφωνίες.
3. Η Επιτροπή, ή ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης όταν η σχεδιαζόμενη συμφωνία αφορά αποκλειστικά ή κυρίως την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας, υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο, το οποίο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει την έναρξη διαπραγματεύσεων και ορίζει, ανάλογα με το αντικείμενο της σχεδιαζόμενης συμφωνίας, τον διαπραγματευτή ή τον επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας της Ένωσης.
4. Το Συμβούλιο μπορεί να απευθύνει οδηγίες στον διαπραγματευτή και να ορίζει ειδική επιτροπή, σε διαβούλευση με την οποία πρέπει να διεξάγονται οι διαπραγματεύσεις.
5. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του διαπραγματευτή, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει την υπογραφή της συμφωνίας και, ενδεχομένως, την προσωρινή της εφαρμογή προτού τεθεί σε ισχύ.

6. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του διαπραγματευτή, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας.

Με εξαίρεση τις συμφωνίες που αφορούν αποκλειστικά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας :

- α) μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις εξής περιπτώσεις :
- i) συμφωνίες σύνδεσης,
  - ii) προσχώρηση της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών,
  - iii) συμφωνίες που δημιουργούν ειδικό θεσμικό πλαίσιο θεσπίζοντας διαδικασίες συνεργασίας,
  - iv) συμφωνίες που έχουν σημαντικές δημοσιονομικές επιπτώσεις για την Ένωση,
  - v) συμφωνίες που καλύπτουν τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η συνήθης νομοθετική διαδικασία ή η ειδική νομοθετική διαδικασία όταν απαιτείται η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σε επείγουσες περιπτώσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να συμφωνούν προθεσμία για την έγκριση.

- β) μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις υπόλοιπες περιπτώσεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατυπώνει τη γνώμη του εντός προθεσμίας που μπορεί να ορίσει το Συμβούλιο ανάλογα με το επείγον του ζητήματος. Ελλείψει γνώμης εντός της προθεσμίας αυτής, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει.

7. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 5, 6 και 9, το Συμβούλιο μπορεί, κατά τη σύναψη συμφωνίας, να εξουσιοδοτεί τον διαπραγματευτή να εγκρίνει εξ ονόματος της Ένωσης τις τροποποιήσεις της συμφωνίας, εφόσον προβλέπεται από τη συμφωνία ότι οι τροποποιήσεις αυτές πρέπει να εγκρίνονται με απλοποιημένη διαδικασία ή μέσω οργάνου που συνιστάται με την εν λόγω συμφωνία. Το Συμβούλιο μπορεί να εξαρτά την εξουσιοδότηση αυτή από ορισμένους ειδικούς όρους.

8. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, όταν η συμφωνία αφορά τομέα για τον οποίο απαιτείται ομοφωνία για τη θέσπιση πράξης της Ένωσης καθώς και προκειμένου περί συμφωνιών σύνδεσης και των συμφωνιών του άρθρου III-319 με τα κράτη που είναι υποψήφια για προσχώρηση.

9. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την αναστολή της εφαρμογής μιας συμφωνίας και τον καθορισμό των θέσεων που θα πρέπει να ληφθούν εξ ονόματος της Ένωσης σε όργανο που συνιστάται από δεδομένη συμφωνία, όταν το εν λόγω όργανο καλείται να θεσπίσει πράξεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα, με εξαίρεση τις πράξεις που συμπληρώνουν ή τροποποιούν το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνίας.

10. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται αμέσως και πλήρως σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

11. Ένα κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει εάν η σχεδιαζόμενη συμφωνία είναι συμβατή με το Σύνταγμα. Εάν η γνώμη του Δικαστηρίου είναι αρνητική, η σχεδιαζόμενη συμφωνία μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο εφόσον τροποποιηθεί, ή εάν αναθεωρηθεί το Σύνταγμα.

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο ΙΙΙ-325, το Συμβούλιο, είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είτε μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με σκοπό να επιτύχει συναίνεση συμβατή με το στόχο της σταθερότητας των τιμών, μπορεί να συνάπτει τυπικές συμφωνίες για σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρώ έναντι νομισμάτων τρίτων κρατών. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 3.

Το Συμβούλιο, είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είτε μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με σκοπό να επιτύχει συναίνεση συμβατή με τον στόχο της σταθερότητας των τιμών, μπορεί να εγκρίνει, να προσαρμόζει ή να εγκαταλείπει τις κεντρικές ισοτιμίες του ευρώ εντός του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την έγκριση, την προσαρμογή ή την εγκατάλειψη της κεντρικής ισοτιμίας του ευρώ.

2. Εφόσον δεν υπάρχει σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι ενός ή περισσότερων νομισμάτων τρίτων χωρών κατά την έννοια της παραγράφου 1, το Συμβούλιο μπορεί, αποφασίζοντας είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, είτε μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, να διατυπώνει γενικούς προσανατολισμούς για την πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι των νομισμάτων αυτών. Οι εν λόγω γενικοί προσανατολισμοί δεν θίγουν τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, ήτοι τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

3. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο ΙΙΙ-325, όταν η Ένωση πρέπει να διαπραγματευθεί συμφωνίες για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εγκρίνει τις διαδικασίες διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων και σύναψης των συμφωνιών αυτών. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι η Ένωση εκφράζει ενιαία θέση. Η Επιτροπή συμπράττει πλήρως στις διαπραγματεύσεις.

4. Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων και των συμφωνιών της Ένωσης στο πεδίο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να διαπραγματεύονται στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν συμφωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ III-327

1. Η Ένωση καθιερώνει κάθε πρόσφορη μορφή συνεργασίας με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους οργανισμούς τους, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

Η Ένωση διατηρεί επίσης τις πλέον πρόσφορες σχέσεις με άλλους διεθνείς οργανισμούς.

2. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης και η Επιτροπή είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-328

1. Οι αντιπροσωπεΐες της Ένωσης στις τρίτες χώρες και στους διεθνείς οργανισμούς εκπροσωπούν την Ένωση.
2. Οι αντιπροσωπεΐες της Ένωσης τίθενται υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης. Ενεργούν σε στενή συνεργασία με τις διπλωματικές και προξενικές αποστολές των κρατών μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-329

1. Σε περίπτωση που κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, τα υπόλοιπα κράτη μέλη του παρέχουν βοήθεια κατόπιν αιτήματος των πολιτικών του αρχών. Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη συντονίζονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου.
2. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής από την Ένωση της ρήτρας αλληλεγγύης που προβλέπεται στο άρθρο I-43 καθορίζονται με ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται από το Συμβούλιο, μετά από κοινή πρόταση της Επιτροπής και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης. Εάν η απόφαση αυτή έχει επιπτώσεις στον τομέα της άμυνας, το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-300, παράγραφος 1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται ενήμερο.

Στο πλαίσιο της παρούσας παραγράφου και με την επιφύλαξη του άρθρου ΠΙ-344, το Συμβούλιο επικουρείται από την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας, με τη στήριξη των δομών που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, και από την επιτροπή του άρθρου ΠΙ-261, οι οποίες υποβάλλουν στο Συμβούλιο, όποτε χρειάζεται, κοινές γνώμες.

3. Προκειμένου η Ένωση και τα κράτη μέλη να είναι σε θέση να ενεργούν αποτελεσματικά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποιεί τακτική αξιολόγηση των απειλών τις οποίες αντιμετωπίζει η Ένωση.

ΤΙΤΛΟΣ VI

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Υποτμήμα 1

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΑΡΘΡΟ III-330

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση και καθολική ψηφοφορία, κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με αρχές κοινές σε όλα τα κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα κατόπιν πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία εγκρίνεται από την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Ο εν λόγω ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή του από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

2. Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θεσπίζει το καθεστώς και τους γενικούς όρους που διέπουν την άσκηση των καθηκόντων των μελών του. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού λάβει τη γνώμη της Επιτροπής και την έγκριση του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για κάθε κανόνα ή όρο σχετικά με το φορολογικό καθεστώς των μελών ή των πρώην μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-331

Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει το καθεστώς των πολιτικών κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο του άρθρου Ι-46, παράγραφος 4, και ιδίως τους κανόνες για τη χρηματοδότησή τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-332

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, να ζητά από την Επιτροπή να υποβάλλει τις προσηκουσες προτάσεις για ζητήματα που εκτιμά ότι απαιτούν την εκπόνηση πράξεων της Ένωσης για την εφαρμογή του Συντάγματος. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, γνωστοποιεί τους σχετικούς λόγους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-333

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, εφόσον το ζητήσει το ένα τέταρτο του όλου αριθμού των μελών του, να συγκροτεί προσωρινή εξεταστική επιτροπή για να εξετάσει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων που απονέμονται βάσει του Συντάγματος σε άλλα θεσμικά ή μη θεσμικά όργανα, τις καταγγελίες παραβάσεων ή κακοδιοίκησης κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, εκτός εάν οι καταγγελίες εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίου και για όσο χρονικό διάστημα δεν έχει ολοκληρωθεί η δικαστική διαδικασία.

Η προσωρινή εξεταστική επιτροπή παύει να υφίσταται από τη στιγμή που καταθέτει την έκθεσή της.

Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει τις λεπτομέρειες άσκησης του δικαιώματος εξέτασης των πραγμάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού λάβει την έγκριση του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-334

Σύμφωνα με το άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο δ), κάθε πολίτης της Ένωσης, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούται να υποβάλλει, ατομικά ή από κοινού με άλλα πρόσωπα, αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για θέμα που εμπίπτει στους τομείς δραστηριοτήτων της Ένωσης και το αφορά άμεσα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-335

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή. Σύμφωνα με το άρθρο Ι-10, παράγραφος 2, στοιχείο δ), και το άρθρο Ι-49, ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής είναι αρμόδιος να δέχεται τις καταγγελίες κάθε πολίτη της Ένωσης ή κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης, με εξαίρεση το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών του καθηκόντων.

Στο πλαίσιο των καθηκόντων του, ο Διαμεσολαβητής διεξάγει τις έρευνες που κρίνει δικαιολογημένες, είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε βάσει των καταγγελιών που του έχουν υποβληθεί απευθείας ή μέσω μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός εάν για τις καταγγελίες έχει ή είχε κινηθεί δικαστική διαδικασία. Εάν ο Διαμεσολαβητής διαπιστώσει περίπτωση κακοδιοίκησης, υποβάλλει το θέμα στο συγκεκριμένο θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό που αποτελεί το αντικείμενο των ερευνών, το οποίο διαθέτει προθεσμία τριών μηνών για να του εκθέσει τη γνώμη του. Ο Διαμεσολαβητής διαβιβάζει εν συνεχεία έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και προς το οικείο θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό. Ο καταγγέλλων ενημερώνεται για το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών.

Ο Διαμεσολαβητής συντάσσει ετήσια έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τα αποτελέσματα των ερευνών του.

2. Ο Διαμεσολαβητής εκλέγεται μετά από κάθε εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου. Ο επαναδιορισμός του επιτρέπεται.

Το Δικαστήριο μπορεί εφόσον το ζητήσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να απαλλάξει τον Διαμεσολαβητή από τα καθήκοντά του, εάν παύσει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα.

3. Ο Διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, δεν επιζητεί ούτε δέχεται υποδείξεις από κανένα θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό. Ο Διαμεσολαβητής δεν επιτρέπεται, κατά τη διάρκεια των καθηκόντων του, να ασκεί καμία άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη.

4. Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει το καθεστώς και τους γενικούς όρους άσκησης των καθηκόντων του Διαμεσολαβητή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού λάβει τη γνώμη της Επιτροπής και την έγκριση του Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-336

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέρχεται σε ετήσια σύνοδο αυτοδικαίως τη δεύτερη Τρίτη του Μαρτίου.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να συνέλθει σε έκτακτη περίοδο συνόδου, εάν το ζητήσει η πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-337

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν τον λόγο ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπό τους όρους που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου.

2. Η Επιτροπή μπορεί να μετέχει σε όλες τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και να ζητά να λάβει τον λόγο. Απαντά προφορικώς ή γραπτώς στις ερωτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή των μελών του.

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητεί σε δημόσια συνεδρίαση την ετήσια γενική έκθεση που του υποβάλλει η Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-338

Εκτός αντιθέτων διατάξεων του Συντάγματος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των ψηφισάντων. Ο εσωτερικός του κανονισμός ορίζει την απαρτία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-339

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεσπίζει τον εσωτερικό του κανονισμό αποφασίζοντας με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του.

Τα πρακτικά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δημοσιεύονται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σύνταγμα και στον εσωτερικό του κανονισμό.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-340

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αποφασίσει επί προτάσεως μομφής κατά της Επιτροπής για θέματα διαχείρισης πριν παρέλθουν τρεις τουλάχιστον ημέρες από την υποβολή της, και μόνο με δημόσια ψηφοφορία.

Εάν η πρόταση μομφής γίνει δεκτή με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων, τα μέλη της Επιτροπής υποβάλλουν συλλογικά παραίτηση και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υποβάλλει παραίτηση από την Επιτροπή. Μέχρις ότου αντικατασταθούν, σύμφωνα με τα άρθρα I-26 και I-27, εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντά τους και να διεκπεραιώνουν τις τρέχουσες υποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή, η θητεία των μελών της Επιτροπής που διορίζονται σε αντικατάστασή τους λήγει την ημερομηνία που θα είχε λήξει η θητεία των μελών της Επιτροπής που υποχρεώθηκαν να υποβάλουν συλλογικά παραίτηση.

Υποτμήμα 2

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-341

1. Σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μπορεί να αντιπροσωπεύσει ένα μόνο από τα λοιπά μέλη.

Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποφασίζει στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία.

2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί να κληθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς ακρόαση.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία για διαδικαστικά θέματα καθώς και για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού.

4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικουρείται από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου.

Υποτμήμα 3

Το Συμβούλιο των Υπουργών

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-342

Το Συμβούλιο συγκαλείται από τον Πρόεδρό του, είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε μετά από αίτημα ενός των μελών του ή της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-343

1. Σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Συμβουλίου μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα μόνο από τα λοιπά μέλη.
2. Στις περιπτώσεις όπου απαιτείται απλή πλειοψηφία, το Συμβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του.
3. Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Συμβούλιο να αποφασίζει στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-344

1. Επιτροπή που απαρτίζεται από τους Μόνιμους Αντιπροσώπους των κρατών μελών έχει την ευθύνη της προετοιμασίας των εργασιών του Συμβουλίου και της εκτέλεσης των εντολών που της αναθέτει το Συμβούλιο. Η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων μπορεί να λαμβάνει διαδικαστικές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου.

2. Το Συμβούλιο επικουρείται από Γενική Γραμματεία, υπό την ευθύνη Γενικού Γραμματέα ο οποίος διορίζεται από το Συμβούλιο.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία σχετικά με την οργάνωση της Γενικής Γραμματείας.

3. Το Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία επί διαδικαστικών θεμάτων, καθώς και για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-345

Το Συμβούλιο μπορεί, με απλή πλειοψηφία, να ζητά από την Επιτροπή να διεξάγει τις κατά την άποψή του πρόσφορες έρευνες για την πραγμάτωση των κοινών στόχων και να του υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, γνωστοποιεί τους σχετικούς λόγους στο Συμβούλιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-346

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις που καθορίζουν το νομικό καθεστώς των επιτροπών που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Αποφασίζει με απλή πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή.

Υποτμήμα 4

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-347

Τα μέλη της Επιτροπής απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους. Τα κράτη μέλη σέβονται την ανεξαρτησία τους και δεν επιδιώκουν να τα επηρεάζουν κατά την εκτέλεση του έργου τους.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν επιτρέπεται κατά την διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη. Κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη αυτής τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους, ιδίως δε τις υποχρεώσεις εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά τη λήξη της θητείας τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων. Σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων αυτών, το Δικαστήριο, εφόσον το ζητήσει το Συμβούλιο που αποφασίζει με απλή πλειοψηφία ή η Επιτροπή, δύναται, κατά περίπτωση, να απαλλάξει από τα καθήκοντά του το συγκεκριμένο μέλος, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου ΙΙΙ-349, ή να αποφασίσει την έκπτωσή του από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλα αντ' αυτού ωφελήματα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-348

1. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις τακτικής ανανέωσης και θανάτου, τα καθήκοντα εκάστου μέλους της Επιτροπής λήγουν κατόπιν παραίτησης ή απαλλαγής από αυτά.

2. Το μέλος της Επιτροπής που παραιτήθηκε, απαλλάχθηκε από τα καθήκοντά του ή αποβίωσε, αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας του από νέο μέλος της αυτής υπηρετικότητας το οποίο διορίζεται από το Συμβούλιο, με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου I-27, παράγραφος 4.

Το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφασή του μετά από πρόταση του Προέδρου της Επιτροπής, δύναται να αποφασίσει ότι δεν είναι αναγκαία η αντικατάσταση του μέλους αυτού, ιδίως όταν είναι σύντομο το εναπομένον διάστημα της θητείας του.

3. Σε περίπτωση παραίτησης, απαλλαγής ή θανάτου, ο Πρόεδρος αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας του, σύμφωνα με το άρθρο I-27, παράγραφος 1.

4. Σε περίπτωση παραίτησης, απαλλαγής ή θανάτου, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας του σύμφωνα με το άρθρο I-28, παράγραφος 1.

5. Σε περίπτωση παραίτησης του συνόλου των μελών της Επιτροπής, τα εν λόγω μέρη εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντά τους και να διεκπεραιώνουν τις τρέχουσες υποθέσεις έως ότου αντικατασταθούν για το υπόλοιπο της θητείας τους, σύμφωνα με τα άρθρα I-26 και I-27.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-349

Εάν μέλος της Επιτροπής δεν πληροί πλέον τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα, μπορεί να απαλλάσσεται των καθηκόντων του από το Δικαστήριο, εφόσον το ζητήσει το Συμβούλιο το οποίο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία ή η Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-350

Με την επιφύλαξη του άρθρου Ι-28 παράγραφος 4, οι αρμοδιότητες της Επιτροπής διαρθρώνονται και κατανέμονται μεταξύ των μελών της από τον Πρόεδρό της, σύμφωνα με το άρθρο Ι-27, παράγραφος 3. Ο Πρόεδρος μπορεί να προβαίνει σε ανακατανομή των αρμοδιοτήτων αυτών κατά τη διάρκεια της θητείας. Τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται από τον Πρόεδρο υπό την εποπτεία του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-351

Η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών της. Ο εσωτερικός της κανονισμός ορίζει την απαρτία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-352

1. Η Επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό για να διασφαλίσει τη λειτουργία της και τη λειτουργία των υπηρεσιών της. Η Επιτροπή δημοσιεύει τον κανονισμό αυτό.
2. Η Επιτροπή δημοσιεύει ετησίως, ένα μήνα πριν από την έναρξη της συνόδου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, γενική έκθεση σχετικά με τη δραστηριότητα της Ένωσης.

Υποτμήμα 5

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-353

Το Δικαστήριο συνέρχεται σε τμήματα, ως τμήμα μείζονος συνθέσεως ή σε ολομέλεια σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-354

Το Δικαστήριο επικουρείται από οκτώ γενικούς εισαγγελείς. Μετά από αίτημα του Δικαστηρίου, το Συμβούλιο μπορεί, αποφασίζοντας ομόφωνα, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την αύξηση του αριθμού των γενικών εισαγγελέων.

Ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημόσια, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτούν την παρέμβασή του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-355

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τον διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους, διορίζονται δε με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου ΙΙΙ-357.

Κάθε τρία έτη γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι δικαστές επιλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

Το Δικαστήριο θεσπίζει τον κανονισμό διαδικασίας του. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-356

Ο αριθμός των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου καθορίζεται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Οργανισμός είναι δυνατόν να προβλέπει ότι το Γενικό Δικαστήριο επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς.

Τα μέλη του Γενικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και διαθέτουν τις απαιτούμενες ικανότητες για την άσκηση υψηλών δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου ΙΙΙ-357.

Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση των μελών του Γενικού Δικαστηρίου.

Οι δικαστές επιλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Γενικού Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

Το Γενικό Δικαστήριο θεσπίζει τον κανονισμό διαδικασίας του σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

Εκτός εάν ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει άλλως, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν το Δικαστήριο έχουν εφαρμογή στο Γενικό Δικαστήριο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-357

Συνιστάται επιτροπή που γνωμοδοτεί σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων για την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή και του γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, πριν από τη διενέργεια των διορισμών από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών σύμφωνα με τα άρθρα ΙΙΙ-355 και ΙΙΙ-356.

Η επιτροπή αποτελείται από επτά προσωπικότητες που επιλέγονται μεταξύ των πρώην μελών του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, των μελών των εθνικών ανώτατων δικαστηρίων και νομομαθών αναγνωρισμένου κύρους, ένας εκ των οποίων προτείνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που θεσπίζει τους κανόνες λειτουργίας της επιτροπής αυτής, καθώς και ευρωπαϊκή απόφαση που διορίζει τα μέλη της. Αποφασίζει κατόπιν πρωτοβουλίας του Προέδρου του Δικαστηρίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-358

1. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται σε πρώτον βαθμό επί των προσφυγών των άρθρων ΙΙΙ-365, ΙΙΙ-367, ΙΙΙ-370, ΙΙΙ-372 και ΙΙΙ-374, με εξαίρεση τις προσφυγές που έχουν ανατεθεί σε ειδικευμένο δικαστήριο που συγκροτείται κατ'εφαρμογή του άρθρου ΙΙΙ-359 και τις προσφυγές που ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιφυλάσσει στο Δικαστήριο. Ο Οργανισμός μπορεί να προβλέπει ότι το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο και για άλλες κατηγορίες προσφυγών.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο βάσει της παρούσας παραγράφου υπόκεινται σε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, η οποία περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, υπό τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό.

2. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των ειδικευμένων δικαστηρίων.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο βάσει της παρούσας παραγράφου μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, υπό τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

3. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, τα οποία του υποβάλλονται βάσει του άρθρου III-269, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όταν το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η υπόθεση συνεπάγεται την έκδοση απόφασης επί θέματος αρχής, η οποία μπορεί να θίξει την ενότητα ή τη συνοχή του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτής.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο επί προδικαστικών θεμάτων μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Δικαστήριο, υπό τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ III-359

1. Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να προβλέπει τη σύσταση ειδικευμένων δικαστηρίων υπαγόμενων στο Γενικό Δικαστήριο, αρμόδιων να εκδικάζουν σε πρώτο βαθμό ορισμένες κατηγορίες προσφυγών οι οποίες ασκούνται σε συγκεκριμένους τομείς. Εκδίδεται είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο, είτε μετά από αίτημα του Δικαστηρίου και διαβούλευση με την Επιτροπή.

2. Ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία ειδικευμένου δικαστηρίου καθορίζει τους κανόνες σχετικά με τη σύνθεση του εν λόγω δικαστηρίου και προσδιορίζει το εύρος της δικαιοδοσίας του.

3. Οι αποφάσεις των ειδικευμένων δικαστηρίων υπόκεινται σε αναίρεση, η οποία περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, ή, εάν το προβλέπει ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία του ειδικευμένου δικαστηρίου, σε έφεση, η οποία μπορεί να αφορά και πραγματικά περιστατικά, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.
4. Τα μέλη των ειδικευμένων δικαστηρίων επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και διαθέτουν τις απαιτούμενες ικανότητες για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα.
5. Τα ειδικευμένα δικαστήρια θεσπίζουν τον κανονισμό διαδικασίας τους σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.
6. Εκτός εάν ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία του ειδικευμένου δικαστηρίου ορίζει άλλως, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι διατάξεις του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εφαρμογή στα ειδικευμένα δικαστήρια. Ο τίτλος I και το άρθρο 64 του Οργανισμού έχουν σε κάθε περίπτωση εφαρμογή στα ειδικευμένα δικαστήρια.

ΑΡΘΡΟ III-360

Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι ένα κράτος μέλος παρέβη υποχρέωσή του εκ του Συντάγματος, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παράσχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

Εάν το συγκεκριμένο κράτος δεν συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-361

Κάθε κράτος μέλος μπορεί να προσφεύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν κρίνει ότι άλλο κράτος μέλος παρέβη υποχρέωσή που υπέχει από το Σύνταγμα.

Προτού ένα κράτος μέλος ασκήσει προσφυγή κατά άλλου κράτους μέλους επικαλούμενο παράβαση υποχρέωσης εκ του Συντάγματος, οφείλει να υποβάλει το ζήτημα στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του ζητήματος, αφού προηγουμένως παράσχει τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα κράτη να υποβάλουν κατ' αντιδικία σε γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις.

Εάν η Επιτροπή δεν διατυπώσει γνώμη εντός τριών μηνών από την υποβολή του ζητήματος, η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου και χωρίς τη γνώμη της Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-362

1. Εάν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώσει ότι κράτος μέλος παρέβη υποχρέωσή του εκ του Συντάγματος, το κράτος αυτό οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.
2. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης της παραγράφου 1, μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού παράσχει στο κράτος αυτό τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Προσδιορίζει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλει το κράτος μέλος και το οποίο η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Η διαδικασία αυτή δεν θίγει το άρθρο III-361.

3. Όταν η Επιτροπή υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφυγή βάσει του άρθρου III-360, θεωρώντας ότι το συγκεκριμένο κράτος παρέβη την υποχρέωσή του να ανακοινώσει τα μέτρα μεταφοράς ενός ευρωπαϊκού νόμου-πλαίσιο στο εθνικό δίκαιο, μπορεί, εάν το κρίνει πρόσφορο, να υποδείξει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής προς καταβολή από το εν λόγω κράτος και που η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει την παράβαση, δύναται να επιβάλει στο συγκεκριμένο κράτος μέλος την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής έως του ορίου του ποσού το οποίο υπέδειξε η Επιτροπή. Η υποχρέωση καταβολής τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία που προσδιορίζει το Δικαστήριο με την απόφασή του.

ΑΡΘΡΟ III-363

Ευρωπαϊκοί νόμοι ή κανονισμοί του Συμβουλίου μπορούν να απονέμουν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλήρη αρμοδιότητα για τις κυρώσεις που προβλέπουν.

ΑΡΘΡΟ III-364

Με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να απονέμει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην έκταση που αυτός καθορίζει, την αρμοδιότητα να αποφαινεται επί διαφορών σχετικών με την εφαρμογή των πράξεων οι οποίες εκδίδονται βάσει του Συντάγματος και δημιουργούν ευρωπαϊκούς τίτλους διανοητικής ιδιοκτησίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-365

1. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελέγχει τη νομιμότητα των ευρωπαϊκών νόμων και νόμων-πλαίσιο, των πράξεων του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός των συστάσεων και γνωμών, καθώς και των πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων. Ελέγχει επίσης τη νομιμότητα των πράξεων των λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης που παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, λόγω αναρμοδιότητας, παράβασης ουσιώδους τύπου, παράβασης του Συντάγματος ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή του, ή λόγω κατάχρησης εξουσίας.
3. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο, υπό τις προϋποθέσεις των παραγράφων 1 και 2, να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Επιτροπή των Περιφερειών, με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων τους.
4. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις των παραγράφων 1 και 2, να ασκεί προσφυγή κατά των πράξεων των οποίων είναι αποδέκτης ή που το αφορούν άμεσα και ατομικά, καθώς και κατά των κανονιστικών πράξεων που το αφορούν άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα.
5. Οι πράξεις για τη δημιουργία οργάνων και οργανισμών της Ένωσης μπορούν να προβλέπουν ειδικές προϋποθέσεις και πρακτικές ρυθμίσεις όσον αφορά τις προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά πράξεων των οργάνων ή οργανισμών αυτών που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι των εν λόγω προσώπων.

6. Οι προσφυγές που προβλέπονται στο παρόν άρθρο ασκούνται εντός δύο μηνών υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξης, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσίευσης ή κοινοποίησης, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-366

Εάν η προσφυγή είναι βάσιμη, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κηρύσσει την προσβαλλομένη πράξη άκυρη.

Ωστόσο, το Δικαστήριο προσδιορίζει, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, τα αποτελέσματα της ακυρωθείσας πράξης που θεωρούνται οριστικά.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-367

Εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, η Επιτροπή ή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατά παράβαση του Συντάγματος, παραλείπουν να αποφασίσουν, τα κράτη μέλη και τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης δύνανται να ασκούν προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ζητούν τη διαπίστωση της παράβασης αυτής. Το παρόν άρθρο έχει, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, εφαρμογή στα λοιπά όργανα και στους οργανισμούς της Ένωσης που παραλείπουν να αποφασίσουν.

Η προσφυγή αυτή είναι παραδεκτή μόνον εάν το θεσμικό ή άλλο όργανο ή ο οργανισμός έχει κληθεί προηγουμένως να ενεργήσει. Εάν το θεσμικό ή άλλο όργανο ή ο οργανισμός δεν λάβει θέση εντός δύο μηνών από τη συγκεκριμένη πρόσκληση, η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί εντός νέας προθεσμίας δύο μηνών.

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, υπό τις προϋποθέσεις του πρώτου και δεύτερου εδαφίου, μπορεί να προσφεύγει στο Δικαστήριο κατά θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης που παρέλειψε να του απευθύνει πράξη, εκτός από σύσταση ή γνώμη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-368

Το θεσμικό ή άλλο όργανο ή ο οργανισμός η πράξη του οποίου κηρύχθηκε άκυρη ή η παράλειψη του οποίου κηρύχθηκε αντίθετη προς το Σύνταγμα οφείλει να λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η υποχρέωση αυτή δεν θίγει τις υποχρεώσεις που μπορούν να προκύψουν από την εφαρμογή του άρθρου ΙΙΙ-431, δεύτερο εδάφιο.

ΑΡΘΡΟ 369

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαινείται προδικαστικώς επί:

- α) της ερμηνείας του Συντάγματος,
- β) του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης,

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, μπορεί, εάν κρίνει ότι απαιτείται απόφαση επί του ζητήματος αυτού για την έκδοση της δικής του απόφασης, να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επ' αυτού.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.

Όταν ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους η οποία αφορά πρόσωπο υπό κράτηση, το Δικαστήριο αποφαινεται το συντομότερο δυνατόν.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-370

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο επί των διαφορών αποζημίωσης του άρθρου ΙΙΙ-431, δεύτερο και τρίτο εδάφιο.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-371

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται για τη νομιμότητα πράξης που εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Ι-59 μόνο μετά από αίτημα του κράτους μέλους που αποτέλεσε αντικείμενο διαπίστωσης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου και μόνο όσον αφορά την τήρηση των διαδικαστικών επιταγών του άρθρου αυτού.

Το αίτημα αυτό πρέπει να υποβάλλεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την εν λόγω διαπίστωση. Το Δικαστήριο αποφαινεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-372

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαινείται επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ένωσης και το καθεστώς που ισχύει για το λοιπό προσωπικό της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-373

Εντός των ορίων των κατωτέρω διατάξεων, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο επί των διαφορών που αφορούν :

- α) την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κρατών μελών που απορρέουν από το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας διαθέτει εν προκειμένω τις εξουσίες που διαθέτει η Επιτροπή βάσει του άρθρου ΙΙΙ-360,
- β) τις πράξεις του Συμβουλίου των Διοικητών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας δύνανται να ασκούν σχετικώς προσφυγή, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου ΙΙΙ-365,
- γ) τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Κατά των πράξεων αυτών δύνανται να προσφεύγουν, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-365, μόνο κράτη μέλη ή η Επιτροπή και μόνο λόγω παράβασης των τύπων που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 2, και παράγραφοι 5, 6 και 7, του καταστατικού της Τράπεζας,

δ) την εκτέλεση εκ μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Συμβούλιο των Διοικητών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διαθέτει, για τον σκοπό αυτόν, έναντι των εθνικών κεντρικών τραπεζών τις εξουσίες που διαθέτει η Επιτροπή βάσει του άρθρου III-360 έναντι των κρατών μελών. Εάν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώσει ότι εθνική κεντρική τράπεζα παρέβη υποχρέωσή της εκ του Συντάγματος, η τράπεζα αυτή οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.

ΑΡΘΡΟ III-374

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να αποφαινεται δυνάμει ρήτρας διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, η οποία συνάπτεται από την Ένωση ή για λογαριασμό της.

ΑΡΘΡΟ III-375

1. Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων που απονέμονται στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Σύνταγμα, οι διαφορές στις οποίες η Ένωση είναι διάδικος δεν εξαιρούνται εκ του λόγου αυτού από την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων.
2. Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μη ρυθμίζουν διαφορές σχετικές με την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Συντάγματος κατά τρόπο διάφορο του προβλεπομένου από το Σύνταγμα.
3. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών μελών, συναφούς με το αντικείμενο του Συντάγματος, εάν η διαφορά αυτή του υποβληθεί δυνάμει συμβάσεως διαιτησίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-376

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τα άρθρα Ι-40 και Ι-41, τις διατάξεις του Τίτλου V, κεφάλαιο ΙΙ, που αφορούν την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και το άρθρο ΙΙΙ-293 κατά το μέτρο που αφορά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

Το Δικαστήριο, πάντως, είναι αρμόδιο να ελέγχει την τήρηση του άρθρου ΙΙΙ-308 και να αποφαινεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου ΙΙΙ-365, παράγραφος 4, και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των ευρωπαϊκών αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του Τίτλου V, κεφάλαιο ΙΙ.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-377

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ως προς τις διατάξεις των τμημάτων 4 και 5 του Τίτλου ΙΙΙ, κεφάλαιο ΙV, σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι αρμόδιο να ελέγχει το κύρος ή την αναλογικότητα επιχειρησιακών δράσεων της αστυνομίας ή άλλων υπηρεσιών επιβολής του νόμου ενός κράτους μέλους, ούτε να αποφαινεται για την άσκηση των ευθυνών που φέρουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-378

Παρά τη λήξη της προθεσμίας του άρθρου ΙΙΙ-365, παράγραφος 6, κάθε διάδικος μπορεί, επ' ευκαιρία διαφοράς που θέτει υπό αμφισβήτηση πράξη γενικής ισχύος που έχει εκδοθεί από θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό της Ένωσης, να επικαλείται το ανεφάρμοστο της πράξης αυτής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έναν από τους λόγους του άρθρου ΙΙΙ-365, παράγραφος 2.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-379

1. Οι προσφυγές στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο πάντως μπορεί, εάν κρίνει ότι οι περιστάσεις το επιβάλλουν, να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλομένης πράξης.
2. Στις υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιόν του, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να διατάσσει τα αναγκαία προσωρινά μέτρα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-380

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εκτελεστές κατά τους όρους του άρθρου ΙΙΙ-401.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-381

Ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζεται με ιδιαίτερο Πρωτόκολλο.

Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να τροποποιεί τις διατάξεις του Οργανισμού, εξαιρέσει του τίτλου Ι και του άρθρου 64 του Οργανισμού. Εκδίδεται είτε μετά από αίτημα του Δικαστηρίου και διαβούλευση με την Επιτροπή, είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο.

Υποτήμα 6

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-382

1. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας απαρτίζεται από τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών για τα οποία δεν ισχύει παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-197.

2. Η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη.

Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής πείρας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν συστάσεως του Συμβουλίου και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Μόνον υπήκοοι των κρατών μελών μπορούν να είναι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-383

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και ένα μέλος της Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να υποβάλλει αιτήματα προς εξέταση από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

2. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καλείται να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου όταν εξετάζονται θέματα σχετικά με τους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να προβαίνει βάσει αυτής σε γενική συζήτηση, και στο Συμβούλιο.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή με δική τους πρωτοβουλία, να εμφανίζονται ενώπιον των αρμοδίων οργάνων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Υποτήμα 7

Το Ελεγκτικό Συνέδριο

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-384

1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των δαπανών της Ένωσης. Ελέγχει επίσης τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των δαπανών κάθε οργάνου ή οργανισμού ιδρυόμενου από την Ένωση, καθ' όσον η ιδρυτική πράξη του οργάνου ή οργανισμού αυτού δεν αποκλείει τον εν λόγω έλεγχο.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγχειρίζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δήλωση που βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, η οποία δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δήλωση αυτή είναι δυνατόν να συμπληρώνεται από ειδικές εκτιμήσεις για κάθε σημαντικό τομέα δραστηριοτήτων της Ένωσης.

2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα των εσόδων και των δαπανών και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, το Ελεγκτικό Συνέδριο αναφέρει ειδικότερα οποιαδήποτε παρατυπία.

Ο έλεγχος των εσόδων διενεργείται βάσει των ποσών που βεβαιώνονται ως οφειλόμενα και των ποσών που πράγματι καταβάλλονται στην Ένωση.

Ο έλεγχος των δαπανών διενεργείται βάσει των αναληφθεισών υποχρεώσεων και των πραγματοποιηθεισών πληρωμών.

Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να διενεργούνται προ του κλεισίματος των λογαριασμών του σχετικού οικονομικού έτους.

3. Ο έλεγχος πραγματοποιείται βάσει εγγράφων και, εν ανάγκη, επιτόπου στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, καθώς και στις εγκαταστάσεις κάθε οργάνου ή οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή δαπάνες για λογαριασμό της Ένωσης και στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό. Ο έλεγχος στα κράτη μέλη ασκείται σε συνεργασία με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, εάν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες. Το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα των κρατών μελών συνεργάζονται με πνεύμα εμπιστοσύνης, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους. Τα όργανα αυτά ή οι υπηρεσίες αυτές γνωστοποιούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εάν προτίθενται να συμμετάσχουν στον έλεγχο.

Τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, κάθε όργανο ή οργανισμός που διαχειρίζεται έσοδα ή δαπάνες για λογαριασμό της Ένωσης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό καθώς και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα ή, εάν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, οι αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, διαβιβάζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά από αίτησή του, κάθε αναγκαίο έγγραφο ή πληροφορία για την εκπλήρωση της αποστολής του.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη διαχείριση των εσόδων και δαπανών της Ένωσης, το δικαίωμα πρόσβασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε πληροφορίες που κατέχει η Τράπεζα διέπεται από συμφωνία μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Τράπεζας και της Επιτροπής. Ωστόσο, ελλείψει συμφωνίας, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο των εσόδων και δαπανών της Ένωσης που διαχειρίζεται η Τράπεζα.

4. Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο εκάστου οικονομικού έτους. Η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις των οργάνων αυτών στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί εξ άλλου να υποβάλλει οποτεδήποτε τις παρατηρήσεις της, ιδίως υπό μορφή ειδικών εκθέσεων επί συγκεκριμένων θεμάτων, και να γνωμοδοτεί κατόπιν αιτήματος ενός από τα άλλα θεσμικά όργανα.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγκρίνει τις ετήσιες ή ειδικές εκθέσεις ή τις γνωμοδοτήσεις του με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του. Μπορεί, ωστόσο, να συνιστά στους κόλπους του τμήματα προκειμένου να εγκρίνουν ορισμένες κατηγορίες εκθέσεων ή γνωμοδοτήσεων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στον εσωτερικό του κανονισμό.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο επικουρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά τον έλεγχο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο θεσπίζει τον εσωτερικό του κανονισμό. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-385

1. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που υπηρετούν ή έχουν υπηρετήσει στα κράτη τους σε όργανα εξωτερικού ελέγχου ή διαθέτουν ειδικά προσόντα για το λειτούργημα αυτό. Οφείλουν να παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας.

2. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου διορίζονται για περίοδο έξι ετών. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις κάθε κράτους μέλους. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρό τους, για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

3. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλον οργανισμό. Απέχουν από κάθε ενέργεια ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους.

4. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν επιτρέπεται, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μή. Αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση, κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη αυτής, τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους, και ιδίως τις υποχρεώσεις εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά την αποχώρησή τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων.

5. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις τακτικής ανανέωσης και θανάτου, τα καθήκοντα εκάστου μέλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου λήγουν είτε με παραίτηση, είτε με απαλλαγή από αυτά η οποία κηρύσσεται από το Δικαστήριο σύμφωνα με την παράγραφο 6.

Το απερχόμενο μέλος αντικαθίσταται για το υπόλοιπο της θητείας του.

Εκτός από την περίπτωση της απαλλαγής από τα καθήκοντά τους, τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου παραμένουν εν υπηρεσία μέχρις ότου αντικατασταθούν.

6. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι δυνατόν να απαλλάσσονται των καθηκόντων τους ή να κηρύσσονται έκπτωτα από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλα αντ' αυτού ωφελήματα μόνον εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει, κατόπιν αιτήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ότι έπαυσαν να ανταποκρίνονται προς τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ή να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από τη θέση τους.

ΤΜΗΜΑ 2

ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Υποτμήμα 1

Η Επιτροπή των Περιφερειών

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-386

Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών δεν υπερβαίνει τα τριακόσια πενήντα. Το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Επιτροπής των Περιφερειών.

Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και ισάριθμοι αναπληρωτές, διορίζονται για πέντε έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Δεν μπορούν να είναι ταυτόχρονα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση στην οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών και των αναπληρωτών τους, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Κατά τη λήξη της θητείας που ορίζεται στο άρθρο 32, παράγραφος 2, βάσει του οποίου έχουν προταθεί, η θητεία των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών λήγει αυτομάτως και τα μέλη αντικαθίστανται, με την ίδια διαδικασία, για το υπόλοιπο της θητείας με την ίδια διαδικασία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-387

Η Επιτροπή των Περιφερειών διορίζει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για δύομισι έτη.

Η Επιτροπή των Περιφερειών συγκαλείται από τον Πρόεδρό της κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου ή της Επιτροπής. Μπορεί επίσης να συνεδριάζει με δική της πρωτοβουλία.

Θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-388

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις που τούτο κρίνεται σκόπιμο από το ένα από τα εν λόγω θεσμικά όργανα, ιδίως εφόσον πρόκειται για διασυνοριακή συνεργασία.

Εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Επιτροπή των Περιφερειών προθεσμία ενός τουλάχιστον μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον Πρόεδρό της. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Όταν ζητείται γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, η Επιτροπή των Περιφερειών ενημερώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή για την εν λόγω αίτηση γνώμης. Η Επιτροπή των Περιφερειών μπορεί, εφόσον θεωρεί ότι διακυβεύονται συγκεκριμένα περιφερειακά συμφέροντα, να εκφέρει γνώμη σχετικά με το θέμα. Μπορεί επίσης να εκφέρει γνώμη και με δική της πρωτοβουλία.

Η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεών της διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Υποτήμα 2

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-389

Ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν υπερβαίνει τα τριακόσια πενήντα. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-390

Τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής διορίζονται για πέντε έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί.

Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση στην οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή. Μπορεί να ζητά τη γνώμη ευρωπαϊκών οργανώσεων αντιπροσωπευτικών των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-391

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για δύομισι έτη.

Συγκαλείται από τον Πρόεδρό της μετά από αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου ή της Επιτροπής. Μπορεί επίσης να συνεδριάζει με δική της πρωτοβουλία.

Θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-392

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπει το Σύνταγμα. Μπορούν να ζητούν τη γνώμη της σε όλες τις περιπτώσεις που το κρίνουν σκόπιμο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μπορεί επίσης να διατυπώνει γνώμη με δική της πρωτοβουλία.

Εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προθεσμία τουλάχιστον ενός μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον Πρόεδρό της. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεών της διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 3

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-393

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει νομική προσωπικότητα.

Μέλη της είναι τα κράτη μέλη.

Το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων αποτελεί αντικείμενο πρωτοκόλλου.

Με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου μπορεί να τροποποιηθεί το καταστατικό της Τράπεζας. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, είτε μετά από αίτημα της Τράπεζας και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-394

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει ως αποστολή να συμβάλλει στην ισόρροπη και απρόσκοπτη ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για το συμφέρον της Ένωσης προσφεύγοντας στην κεφαλαιαγορά και στους ιδίους πόρους της. Για τον σκοπό αυτό, χωρίς να επιδιώκει κέρδος, διευκολύνει, ιδίως με την παροχή δανείων και εγγυήσεων δανείων, τη χρηματοδότηση των κατωτέρω σχεδίων, σε όλους τους τομείς της οικονομίας :

- α) σχεδίων που αποβλέπουν στην αξιοποίηση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών,
- β) σχεδίων που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό ή στη μετατροπή επιχειρήσεων ή στη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων που συνεπάγεται η εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και που, λόγω της έκτασης ή της φύσης τους, δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος χρηματοδοτικά μέσα,
- γ) σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος για περισσότερα κράτη μέλη που, λόγω της έκτασης ή της φύσης τους, δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος χρηματοδοτικά μέσα.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, κατά την εκτέλεση της αποστολής της, διευκολύνει τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-395

1. Όταν, βάσει του Συντάγματος, το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να τροποποιεί την πρόταση αυτή μόνον ομόφωνα, πλην των περιπτώσεων των άρθρων Ι-65, Ι-56, του άρθρου ΙΙΙ-396 παράγραφοι 10 και 13, του άρθρου ΙΙΙ-404 και του άρθρου ΙΙΙ-405, παράγραφος 2.
2. Ενόσω το Συμβούλιο δεν έχει αποφασίσει, η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει την πρότασή της καθ' όλη τη διάρκεια των διαδικασιών που οδηγούν στη θέσπιση πράξης της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-396

1. Όταν, βάσει του Συντάγματος, ευρωπαϊκοί νόμοι ή νόμοι-πλαίσιο εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, εφαρμόζονται οι εξής διατάξεις.
2. Η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Πρώτη ανάγνωση

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο.
4. Εάν το Συμβούλιο εγκρίνει τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκδίδεται η σχετική πράξη με τη διατύπωση που αποδίδει τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

5. Εάν το Συμβούλιο δεν εγκρίνει τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

6. Το Συμβούλιο ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους λόγους που το οδήγησαν να καθορίσει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση. Η Επιτροπή ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέση της.

Δεύτερη ανάγνωση

7. Εάν, εντός τριών μηνών από τη διαβίβαση της θέσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο :

- α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση ή δεν διατυπώσει γνώμη, η σχετική πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε με τη διατύπωση που αποδίδει τη θέση του Συμβουλίου,
- β) απορρίψει με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του τη θέση του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση, η σχετική πράξη θεωρείται ότι δεν εκδόθηκε,
- γ) προτείνει, με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, τροπολογίες επί της θέσης του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση, το ούτως τροποποιημένο κείμενο διαβιβάζεται στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, η οποία γνωμοδοτεί για τις τροπολογίες αυτές.

8. Εάν, εντός τριών μηνών από την παραλαβή των τροπολογιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία :

- α) εγκρίνει όλες τις εν λόγω τροπολογίες, η σχετική πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε,
- β) δεν εγκρίνει όλες τις τροπολογίες, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συγκαλεί την επιτροπή συνδιαλλαγής εντός έξι εβδομάδων.

9. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για τις τροπολογίες για τις οποίες η Επιτροπή έχει εκφέρει αρνητική γνώμη.

Συνδιαλλαγή

10. Η επιτροπή συνδιαλλαγής, που αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους και από ισάριθμους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ως αποστολή την επίτευξη συμφωνίας επί κοινού σχεδίου, με την ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου ή των αντιπροσώπων τους και με την πλειοψηφία των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εντός έξι εβδομάδων από τη σύγκλησή της, βάσει των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σε δεύτερη ανάγνωση.

11. Η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες της επιτροπής συνδιαλλαγής και αναλαμβάνει όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες με σκοπό την προσέγγιση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

12. Εάν, εντός έξι εβδομάδων από τη σύγκλησή της, η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν εγκρίνει κοινό σχέδιο, θεωρείται ότι η προτεινόμενη πράξη δεν εκδόθηκε.

Τρίτη ανάγνωση

13. Εάν, εντός της προθεσμίας αυτής, η επιτροπή συνδιαλλαγής εγκρίνει κοινό σχέδιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διαθέτουν έκαστο προθεσμία έξι εβδομάδων από την έγκριση αυτή για να εκδώσουν την οικεία πράξη σύμφωνα με το εν λόγω σχέδιο, με την πλειοψηφία των ψηφισάντων όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με ειδική πλειοψηφία όσον αφορά το Συμβούλιο. Σε αντίθετη περίπτωση, θεωρείται ότι η προτεινόμενη πράξη δεν εκδόθηκε.

14. Οι προθεσμίες των τριών μηνών και των έξι εβδομάδων που αναφέρει το παρόν άρθρο παρατείνονται αντίστοιχα κατά ένα μήνα ή κατά δύο εβδομάδες το πολύ με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

Ειδικές διατάξεις

15. Όταν, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο Σύνταγμα, νόμος ή νόμος-πλαίσιο υπόκειται στη συνήθη νομοθετική διαδικασία μετά από πρωτοβουλία ομάδας κρατών μελών, σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή αίτημα του Δικαστηρίου ή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, η παράγραφος 2, η παράγραφος 6, δεύτερη πρόταση, και η παράγραφος 9 δεν έχουν εφαρμογή.

Στις περιπτώσεις αυτές, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διαβιβάζουν στην Επιτροπή το σχέδιο πράξης και τις θέσεις τους σε πρώτη και δεύτερη ανάγνωση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο μπορούν να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διατυπώνει γνώμη με δική της πρωτοβουλία. Μπορεί, επίσης εάν το θεωρεί αναγκαίο, να συμμετέχει στην επιτροπή συνδιαλλαγής υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 11.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-397

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή προβαίνουν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις και οργανώνουν, βάσει κοινής συμφωνίας, τις πρακτικές λεπτομέρειες της συνεργασίας τους. Για τον σκοπό αυτό μπορούν, τηρουμένων των διατάξεων του Συντάγματος, να συνάπτουν διοργανικές συμφωνίες οι οποίες ενδέχεται να έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-398

1. Κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης στηρίζονται σε ευρωπαϊκή διοίκηση ανοιχτή, αποτελεσματική και ανεξάρτητη.

2. Τηρουμένου του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης και του καθεστώτος που θεσπίζονται βάσει του άρθρου III-427, ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις συναφείς διατάξεις.

ΑΡΘΡΟ III-399

1. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης εξασφαλίζουν τη διαφάνεια των εργασιών τους και προβλέπουν, κατ' εφαρμογή του άρθρου I-50, στους εσωτερικούς τους κανονισμούς διατάξεις σχετικές με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων υπόκεινται στο άρθρο I-50, παράγραφος 3, και στο παρόν άρθρο μόνον κατά την άσκηση των διοικητικών τους καθηκόντων.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξασφαλίζουν τη δημοσίευση των εγγράφων που αφορούν τις νομοθετικές διαδικασίες σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ευρωπαϊκό νόμο που προβλέπεται στο άρθρο I-50, παράγραφος 4.

ΑΡΘΡΟ III-400

1. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που καθορίζουν :

- α) τις αποδοχές, αποζημιώσεις και συντάξεις του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Προέδρου της Επιτροπής, του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, των μελών της Επιτροπής, των Προέδρων, των μελών και των Γραμματέων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου,
- β) τους όρους εργασίας, ιδίως τις αποδοχών, αποζημιώσεις και συντάξεις, του Προέδρου και των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου,

γ) κάθε αποζημίωση που καταβάλλεται αντί αμοιβής στα πρόσωπα των στοιχείων α) και β).

2. Το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που καθορίζουν τις αποζημιώσεις των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-401

Οι πράξεις του Συμβουλίου, της Επιτροπής ή της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας οι οποίες επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση σε πρόσωπα πλην των κρατών μελών αποτελούν εκτελεστό τίτλο.

Την αναγκαστική εκτέλεση διέπουν οι κανόνες της πολιτικής δικονομίας που ισχύουν στο κράτος μέλος όπου λαμβάνει χώρα η εκτέλεση. Για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου απαιτείται μόνον έλεγχος της γνησιότητας του τίτλου από την εθνική αρχή την οποία ορίζει προς τούτο η κυβέρνηση εκάστου κράτους μέλους, ενημερώνοντας σχετικά την Επιτροπή και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφού, μετά από αίτηση του επισπεύδοντος, ολοκληρωθούν οι διαδικασίες αυτές, ο επισπεύδων δικαιούται να επιδιώξει την αναγκαστική εκτέλεση απευθυνόμενος στην αρμόδια αρχή σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Η αναγκαστική εκτέλεση αναστέλλεται μόνον με απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν τούτοις, αρμόδια να ελέγχουν το σύννομο των πράξεων εκτέλεσης είναι τα εθνικά δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Ι

ΠΟΛΥΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-402

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θεσπίζεται για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών σύμφωνα με το άρθρο Ι-55.
2. Το δημοσιονομικό πλαίσιο καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων για αναλήψεις υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών και του ετήσιου ανώτατου ορίου των πιστώσεων για πληρωμές. Οι κατηγορίες δαπανών, που είναι περιορισμένες σε αριθμό, αντιστοιχούν στους κύριους τομείς δραστηριοτήτων της Ένωσης.
3. Το δημοσιονομικό πλαίσιο προβλέπει οποιαδήποτε άλλη διάταξη χρήσιμη για την ομαλή διεξαγωγή της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού.
4. Όταν ο ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου με τον οποίο καθορίζεται νέο δημοσιονομικό πλαίσιο δεν έχει εκδοθεί κατά τη λήξη του προηγούμενου δημοσιονομικού πλαισίου, τα ανώτατα όρια και οι λοιπές διατάξεις που αντιστοιχούν στο τελευταίο έτος του εν λόγω πλαισίου παρατείνονται έως την έκδοση του νόμου.
5. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας που οδηγεί στη θέσπιση του δημοσιονομικού πλαισίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο για να διευκολύνουν την αίσια διεκπεραίωση της διαδικασίας.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΤΗΣΙΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-403

Το οικονομικό έτος αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-404

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις :

1. Κάθε θεσμικό όργανο καταρτίζει, προ της 1ης Ιουλίου, κατάσταση των προβλεπομένων δαπανών του για το επόμενο οικονομικό έτος. Η Επιτροπή συγκεντρώνει τις καταστάσεις αυτές σε σχέδιο προϋπολογισμού, το οποίο είναι δυνατόν να περιέχει αποκλίνουσες προβλέψεις.

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει πρόβλεψη των εσόδων και των δαπανών.

2. Η Επιτροπή καταθέτει πρόταση που περιέχει το σχέδιο προϋπολογισμού στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το αργότερο την 1η Σεπτεμβρίου του έτους που προηγείται του έτους της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει το σχέδιο προϋπολογισμού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, έως τη σύγκληση της επιτροπής συνδιαλλαγής της παραγράφου 5.

3. Το Συμβούλιο καθορίζει τη θέση του σχετικά με το σχέδιο προϋπολογισμού και τη διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το αργότερο την 1η Οκτωβρίου του έτους που προηγείται του έτους της εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους λόγους οι οποίοι το οδήγησαν στον καθορισμό της θέσης του.

4. Εάν, εντός σαράντα δύο ημερών από τη διαβίβαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο :
- α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου, εκδίδεται ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό,
  - β) δεν αποφασίσει, ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό θεωρείται εκδοθείς,
  - γ) εγκρίνει τροπολογίες με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, το σχέδιο, όπως τροποποιήθηκε, διαβιβάζεται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κατόπιν συμφωνίας με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου, συγκαλεί αμέσως την επιτροπή συνδιαλλαγής. Ωστόσο, εάν εντός δέκα ημερών από την διαβίβαση του σχεδίου, το Συμβούλιο γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ότι εγκρίνει όλες τις τροπολογίες του, η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν συνέρχεται.

5. Η επιτροπή συνδιαλλαγής, η οποία αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους και από ισάριθμους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ως αποστολή την επίτευξη συμφωνίας επί κοινού σχεδίου, με την ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου ή των αντιπροσώπων τους και με την πλειοψηφία των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εντός 21 ημερών από τη σύγκλησή της, βάσει των θέσεων του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες της επιτροπής συνδιαλλαγής και αναλαμβάνει όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες με σκοπό την προσέγγιση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

6. Εάν, εντός της προθεσμίας των 21 ημερών που ορίζεται στην παράγραφο 5, η επιτροπή συνδιαλλαγής συμφωνήσει επί κοινού σχεδίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διαθέτουν προθεσμία 14 ημερών έκαστο από την ημερομηνία της συμφωνίας αυτής για να εγκρίνουν το κοινό σχέδιο.

7. Εάν, εντός της προθεσμίας των 14 ημερών της παραγράφου 6 :

- α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εγκρίνουν αμφότερα το κοινό σχέδιο ή δεν λάβουν απόφαση, ή ένα από τα δύο αυτά θεσμικά όργανα εγκρίνει το κοινό σχέδιο ενώ το άλλο δεν λάβει απόφαση, ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό θεωρείται ότι έχει εκδοθεί οριστικά σύμφωνα με το κοινό σχέδιο, ή
- β) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζοντας με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, και το Συμβούλιο απορρίψουν αμφότερα το κοινό σχέδιο, ή εάν ένα από τα δύο αυτά θεσμικά όργανα απορρίψει το κοινό σχέδιο ενώ το άλλο δεν λάβει απόφαση, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή, ή
- γ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζοντας με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του, απορρίψει το κοινό σχέδιο ενώ το Συμβούλιο το εγκρίνει, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή, ή
- δ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει το κοινό σχέδιο ενώ το Συμβούλιο το απορρίψει, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του και των τριών πέμπτων των ψηφισάντων, εντός 14 ημερών από την απόρριψη του σχεδίου από το Συμβούλιο, να αποφασίσει να επιβεβαιώσει όλες ή μερικές από τις τροπολογίες της παραγράφου 4 στοιχείο γ). Εφόσον δεν επιβεβαιωθεί μια τροπολογία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ισχύει η θέση που συμφωνήθηκε στην επιτροπή συνδιαλλαγής ως προς τη γραμμή του προϋπολογισμού για την οποία υποβλήθηκε η τροπολογία. Ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό θεωρείται ως οριστικά εκδοθείς επί αυτής της βάσεως.
8. Εάν, εντός της προθεσμίας των 21 ημερών που ορίζεται στην παράγραφο 5, η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν συμφωνήσει επί κοινού σχεδίου, υποβάλλεται νέο σχέδιο προϋπολογισμού από την Επιτροπή.

9. Όταν περατωθεί η διαδικασία του παρόντος άρθρου, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διαπιστώνει ότι ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό έχει οριστικώς εγκριθεί.

10. Κάθε θεσμικό όργανο ασκεί τις εξουσίες που του αναθέτει το παρόν άρθρο τηρώντας τις διατάξεις του Συντάγματος και των πράξεων που θεσπίζονται βάσει αυτού, ιδίως όσον αφορά τους ίδιους πόρους της Ένωσης και την ισοσκελίση εσόδων και δαπανών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-405

1. Εάν, στην αρχή ενός οικονομικού έτους, ο ευρωπαϊκός νόμος που θεσπίζει τον προϋπολογισμό δεν έχει οριστικά εγκριθεί, οι δαπάνες μπορούν να πραγματοποιούνται μηνιαίως κατά κεφάλαιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ευρωπαϊκού νόμου του άρθρου ΙΙΙ-412, εντός των ορίων του ενός δωδεκάτου των πιστώσεων που είχαν εγγραφεί στο σχετικό κεφάλαιο του προϋπολογισμού του προηγούμενου οικονομικού έτους, χωρίς να υπερβαίνουν το ένα δωδέκατο των πιστώσεων που προβλέπονται στο ίδιο κεφάλαιο του σχεδίου προϋπολογισμού.

2. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής και με την επιφύλαξη της τήρησης των άλλων όρων που ορίζονται στην πρώτη παράγραφο, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την έγκριση των δαπανών που υπερβαίνουν το ένα δωδέκατο, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που προβλέπει το άρθρο ΙΙΙ-412. Το Συμβούλιο διαβιβάζει αμέσως την απόφαση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η προαναφερόμενη ευρωπαϊκή απόφαση προβλέπει τα αναγκαία μέτρα σχετικά με τους πόρους για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς νόμους που αναφέρει το άρθρο Ι-54, παράγραφοι 3 και 4.

Τίθεται σε ισχύ τριάντα ημέρες από την έκδοσή της εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αποφασίσει, εντός της προθεσμίας αυτής, με την πλειοψηφία των μελών του, να μειώσει τις σχετικές δαπάνες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-406

Με εξαίρεση τις πιστώσεις οι οποίες αφορούν δαπάνες προσωπικού, οι πιστώσεις οι οποίες παραμένουν αχρησιμοποίητες στο τέλος του οικονομικού έτους είναι δυνατόν να μεταφερθούν μόνο στο επόμενο οικονομικό έτος, κατά τους όρους που καθορίζονται στον-ευρωπαϊκό νόμο του άρθρου ΙΙΙ-412.

Οι πιστώσεις εξειδικεύονται κατά κεφάλαια στα οποία ομαδοποιούνται οι δαπάνες ανάλογα με τη φύση ή τον προορισμό τους και υποδιαιρούνται, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο του άρθρου ΙΙΙ-412.

Οι δαπάνες :

- του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
- του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου,
- της Επιτροπής, καθώς και
- του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερων τμημάτων του προϋπολογισμού, με την επιφύλαξη ειδικού καθεστώτος για ορισμένες κοινές δαπάνες.

ΤΜΗΜΑ 3

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-407

Η Επιτροπή εκτελεί τον προϋπολογισμό σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο του άρθρου ΙΙΙ-412, με δική της ευθύνη και εντός των ορίων των πιστώσεων που εγκρίθηκαν, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Επιτροπή προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αυτή αρχή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος του άρθρου ΙΙΙ-412 ορίζει τις υποχρεώσεις ελέγχου των κρατών μελών κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού καθώς και τις απορρέουσες ευθύνες. Ο νόμος αυτός ορίζει τις ευθύνες κάθε θεσμικού οργάνου και τον ειδικό τρόπο κατά τον οποίο κάθε όργανο συμμετέχει στην εκτέλεση των ιδίων δαπανών του.

Η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις του ευρωπαϊκού νόμου του άρθρου ΙΙΙ-412, σε μεταφορές πιστώσεων εντός του προϋπολογισμού είτε από κεφάλαιο σε κεφάλαιο είτε από υποδιαίρεση σε υποδιαίρεση.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-408

Η Επιτροπή καταθέτει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τους λογαριασμούς του διαρρέυσαντος οικονομικού έτους που αφορούν την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης δημοσιονομικό ισολογισμό με το ενεργητικό και το παθητικό της Ένωσης.

Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση αξιολόγησης των οικονομικών της Ένωσης βασιζόμενη στα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί ιδίως όσον αφορά τις επισημάνσεις στις οποίες προέβησαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο βάσει του άρθρου III-409.

ΑΡΘΡΟ III-409

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από σύσταση του Συμβουλίου, απαλλάσσει την Επιτροπή ως προς την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Για τον σκοπό αυτό, εξετάζει, ύστερα από το Συμβούλιο, τους λογαριασμούς, τον δημοσιονομικό ισολογισμό και την έκθεση αξιολόγησης του άρθρου III-408, την ετήσια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μαζί με τις απαντήσεις των υπό έλεγχο θεσμικών οργάνων στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τη δήλωση αξιοπιστίας του άρθρου III-384, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, καθώς και τις συναφείς ειδικές εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
2. Προτού απαλλάξει την Επιτροπή, ή για οποιονδήποτε άλλο σκοπό που εντάσσεται στο πλαίσιο της άσκησης των λειτουργιών της σε θέματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει να ακούσει την Επιτροπή σχετικά με την εκτέλεση των δαπανών ή τη λειτουργία των συστημάτων δημοσιονομικού ελέγχου. Η Επιτροπή διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ύστερα από αίτησή του, κάθε αναγκαία πληροφορία.
3. Η Επιτροπή καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι παρατηρήσεις που συνοδεύουν τις αποφάσεις απαλλαγής και οι άλλες παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εκτέλεση των δαπανών, καθώς και τα σχόλια που συνοδεύουν τις συστάσεις απαλλαγής που διατυπώνει το Συμβούλιο.
4. Κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση για τα μέτρα που έχουν ληφθεί με βάση τις παρατηρήσεις και τα σχόλια, και ιδίως σχετικά με τις οδηγίες που έχουν δοθεί στις υπηρεσίες οι οποίες έχουν αναλάβει την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Οι εκθέσεις αυτές διαβιβάζονται επίσης στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-410

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και ο ετήσιος προϋπολογισμός καταρτίζονται σε ευρώ.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-411

Η Επιτροπή δύναται, εφόσον πληροφορηθεί σχετικά τις αρμόδιες αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, να μεταφέρει στο νόμισμα κράτους μέλους τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχει στο νόμισμα άλλου κράτους μέλους, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για τη χρησιμοποίησή τους για τους σκοπούς για τους οποίους προορίζονται από το Σύνταγμα. Η Επιτροπή αποφεύγει, κατά το δυνατό, να προβαίνει στις μεταφορές αυτές, εάν κατέχει στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα ή ρευστοποιήσιμα στο νόμισμα που χρειάζεται.

Η Επιτροπή επικοινωνεί με κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μέσω της αρχής την οποία αυτό ορίζει. Κατά την εκτέλεση των δημοσιονομικών πράξεων, προσφεύγει στην εκδοτική τράπεζα του ενδιαφερομένου κράτους μέλους ή σε άλλον οικονομικό οργανισμό εξουσιοδοτημένον από αυτό.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-412

1. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει :

- α) τους δημοσιονομικούς κανόνες που καθορίζουν ιδίως τις πρακτικές λεπτομέρειες κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού και παρουσίασης και ελέγχου των λογαριασμών,

β) τους κανόνες που οργανώνουν τον έλεγχο της ευθύνης των δημοσιονομικών φορέων, και ιδίως των διατακτών και των υπολόγων.

Ο εν λόγω νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο.

2. Το Συμβούλιο εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκό κανονισμό που καθορίζει τις πρακτικές λεπτομέρειες και τη διαδικασία σύμφωνα με τα οποία τα έσοδα του προϋπολογισμού που προβλέπονται στο καθεστώς περί ιδίων πόρων της Ένωσης τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση, κατά περίπτωση, των ταμειακών αναγκών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

3. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 σε όλες τις περιπτώσεις του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-413

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή μεριμνούν ώστε να είναι διαθέσιμα τα αναγκαία δημοσιονομικά μέσα που επιτρέπουν στην Ένωση να πληροί τις νομικές της υποχρεώσεις έναντι τρίτων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-414

Στο πλαίσιο των διαδικασιών του προϋπολογισμού του παρόντος κεφαλαίου, πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία της Επιτροπής τακτικές συναντήσεις μεταξύ των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Οι Πρόεδροι λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση του συντονισμού και της προσέγγισης των θέσεων των θεσμικών οργάνων των οποίων προεδρεύουν για να διευκολύνουν την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου.

ΤΜΗΜΑ 5

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-415

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οποιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης λαμβάνοντας, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, μέτρα τα οποία έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα και προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.
2. Για να καταπολεμήσουν την απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα ίδια μέτρα με τα μέτρα που θεσπίζουν για την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος των δικών τους οικονομικών συμφερόντων.
3. Με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων του Συντάγματος, τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης κατά της απάτης. Για τον σκοπό αυτό, διοργανώνουν μαζί με την Επιτροπή στενή και τακτική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών.
4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα στους τομείς της πρόληψης και της καταπολέμησης της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με σκοπό την παροχή αποτελεσματικής και ισοδύναμης προστασίας στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο.
5. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, υποβάλλει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση για τα μέτρα που θεσπίστηκαν κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-416

Οι ενισχυμένες συνεργασίες σέβονται το Σύνταγμα και το δίκαιο της Ένωσης.

Οι εν λόγω συνεργασίες δεν θίγουν την εσωτερική αγορά ούτε την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Δεν συνιστούν διάκριση ή φραγμό στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ούτε προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-417

Οι ενισχυμένες συνεργασίες σέβονται τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν σε αυτές. Τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη δεν παρεμποδίζουν την εφαρμογή των ενισχυμένων συνεργασιών από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-418

1. Κατά την καθιέρωσή τους, οι ενισχυμένες συνεργασίες είναι ανοιχτές σε όλα τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της τήρησης των ενδεχόμενων προϋποθέσεων συμμετοχής που ορίζει η ευρωπαϊκή απόφαση εξουσιοδότησης. Παραμένουν επίσης ανοικτές ανά πάσα στιγμή, με την επιφύλαξη της τήρησης, επί πλέον των εν λόγω προϋποθέσεων, των πράξεων που έχουν ήδη θεσπιστεί στο πλαίσιο αυτά.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία φροντίζουν να προωθούν τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων κρατών μελών.

2. Η Επιτροπή και, ενδεχομένως, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, ενημερώνουν τακτικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, για την εξέλιξη των ενισχυμένων συνεργασιών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-419

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία σε κάποιον από τους τομείς που αναφέρει το Σύνταγμα, εκτός των τομέων αποκλειστικών αρμοδιοτήτων και της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, απευθύνουν αίτηση στην Επιτροπή καθορίζοντας το πεδίο εφαρμογής και τους επιδιωκόμενους στόχους της προτεινόμενης ενισχυμένης συνεργασίας. Η Επιτροπή δύναται να υποβάλει στο Συμβούλιο σχετική πρόταση. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, ανακοινώνει τους σχετικούς λόγους στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Η εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας παρέχεται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου το οποίο αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Η αίτηση των κρατών μελών που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας απευθύνεται στο Συμβούλιο. Διαβιβάζεται στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος δίνει τη γνώμη του ως προς τη συμβατότητα της σχεδιαζόμενης ενισχυμένης συνεργασίας με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, καθώς και στην Επιτροπή, η οποία δίνει τη γνώμη της ιδίως ως προς τη συμβατότητα της προτεινόμενης ενισχυμένης συνεργασίας με τις άλλες πολιτικές της Ένωσης. Διαβιβάζεται επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς ενημέρωση.

Η εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-420

1. Κάθε κράτος μέλος το οποίο επιθυμεί να συμμετάσχει σε υπό εξέλιξη ενισχυμένη συνεργασία σε έναν από τους τομείς που προβλέπονται στο άρθρο ΙΙΙ-419, παράγραφος 1, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή, εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία παραλαβής της γνωστοποίησης, επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του εν λόγω κράτους μέλους. Διαπιστώνει κατά περίπτωση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις συμμετοχής και θεσπίζει τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν ήδη θεσπιστεί στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας.

Εάν, ωστόσο η Επιτροπή κρίνει ότι οι προϋποθέσεις συμμετοχής δεν πληρούνται, επισημαίνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων αυτών και καθορίζει προθεσμία για την επανεξέταση της αίτησης. Κατά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, επανεξετάζει την αίτηση σύμφωνα με τη διαδικασία του δευτέρου εδαφίου. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι οι προϋποθέσεις συμμετοχής εξακολουθούν να μην πληρούνται, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να υποβάλει το θέμα στο Συμβούλιο, το οποίο αποφαινεται ως προς την αίτηση. Το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με το άρθρο Ι-43, παράγραφος 3. Μπορεί επίσης να θεσπίσει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, τα μεταβατικά μέτρα που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο.

2. Κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε υπό εξέλιξη ενισχυμένη συνεργασία στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο, στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και στην Επιτροπή.

Το Συμβούλιο επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του εν λόγω κράτους μέλους, μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και αφού διαπιστώσει, όπου απαιτείται, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις συμμετοχής. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, μπορεί επίσης να θεσπίσει τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν ήδη εκδοθεί στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας. Ωστόσο, εάν το Συμβούλιο κρίνει ότι οι προϋποθέσεις συμμετοχής δεν πληρούνται, επισημαίνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων και τάσσει προθεσμία για την επανεξέταση της αίτησης συμμετοχής.

Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα και σύμφωνα με το άρθρο I-44, παράγραφος 3.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-421

Οι δαπάνες που απορρέουν από την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας, πέραν των διοικητικών εξόδων των θεσμικών οργάνων, βαρύνουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εκτός εάν το Συμβούλιο με ομοφωνία όλων των μελών του και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίσει άλλως.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-422

1. Όταν διάταξη του Συντάγματος, η οποία ενδέχεται να εφαρμοστεί στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας, προβλέπει ότι το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στο άρθρο I-44, παράγραφος 3, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση που προβλέπει ειδική πλειοψηφία.
2. Όταν διάταξη του Συντάγματος, η οποία ενδέχεται να εφαρμοστεί στο πλαίσιο μιας ενισχυμένης συνεργασίας, προβλέπει ότι το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσιο σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στο άρθρο I-44, παράγραφος 3, μπορεί να ορίσει ότι θα αποφασίσει με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται επί αποφάσεων που έχουν στρατιωτικές επιπτώσεις ή επιπτώσεις στον τομέα της άμυνας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-423

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή εξασφαλίζουν τη συνοχή των δράσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας, καθώς και τη συνοχή των δράσεων αυτών με τις πολιτικές της Ένωσης, και συνεργάζονται προς τον σκοπό αυτόν.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-424

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Γουαδελούπης, της Γαλλικής Γουιάνας, της Μαρτινίκας, της Ρεϊνιόν, των Αζορών, της Μαδέρας και των Καναρίων Νήσων, η οποία επιδεινώνεται από τη μεγάλη απόσταση, τον νησιωτικό τους χαρακτήρα, τη μικρή έκταση, τη δύσκολη μορφολογία και το δυσμενές κλίμα, και την οικονομική εξάρτηση από μικρό αριθμό προϊόντων, που αποτελούν προβλήματα μόνιμα και σωρευτικά τα οποία αναχαιτίζουν σημαντικά την ανάπτυξή τους, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς νόμους, νόμους-πλαίσιο, κανονισμούς και αποφάσεις που αποσκοπούν ιδίως στον καθορισμό των προϋποθέσεων εφαρμογής του Συντάγματος στις περιοχές αυτές, συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτικών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι πράξεις που αναφέρει το πρώτο εδάφιο αφορούν ιδίως την τελωνειακή και εμπορική πολιτική, τη φορολογική πολιτική, τις ελεύθερες ζώνες, τη γεωργική και την αλιευτική πολιτική, τους όρους προμήθειας πρώτων υλών και βασικών καταναλωτικών αγαθών, τις κρατικές ενισχύσεις και τις προϋποθέσεις πρόσβασης στα διαρθρωτικά ταμεία και στα οριζόντια προγράμματα της Ένωσης.

Το Συμβούλιο θεσπίζει τις πράξεις του πρώτου εδαφίου λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς των εξόχως απόκεντρων περιοχών, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η ακεραιότητα και η συνοχή της έννομης τάξης της Ένωσης, μεταξύ άλλων στους τομείς της εσωτερικής αγοράς και των κοινών πολιτικών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-425

Το Σύνταγμα δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-426

Η Ένωση έχει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη δυνατή νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες στα νομικά πρόσωπα. Επιτρέπεται ιδίως να αποκτά ή να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να έχει ικανότητα διαδίκου. Προς τον σκοπό αυτό, η Ένωση αντιπροσωπεύεται από την Επιτροπή. Ωστόσο, αντιπροσωπεύεται από το κάθε θεσμικό όργανο, δυνάμει της διοικητικής αυτονομίας του, για τα θέματα που αφορούν την αντίστοιχη λειτουργία του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-427

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ένωσης και το καθεστώς που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με τα οικεία θεσμικά όργανα.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-428

Η Επιτροπή, για να εκπληρώσει τα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί, μπορεί να συλλέγει κάθε πληροφορία και να προβαίνει σε όλους τους αναγκαίους ελέγχους εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει ευρωπαϊκός κανονισμός ή ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται από το Συμβούλιο με απλή πλειοψηφία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-429

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 5 του Πρωτοκόλλου σχετικά με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την εκπόνηση στατιστικών, εφόσον τούτο απαιτείται για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της Ένωσης.

2. Η εκπόνηση των στατιστικών χαρακτηρίζεται από αμεροληψία, αξιοπιστία, αντικειμενικότητα, επιστημονική ανεξαρτησία, υψηλή σχέση αποτελεσματικότητας/κόστους και τήρηση του στατιστικού απορρήτου. Δεν πρέπει να επιφέρει υπέρογκες επιβαρύνσεις στους οικονομικούς φορείς.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-430

Τα μέλη των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, τα μέλη των επιτροπών, καθώς και οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης οφείλουν, ακόμα και μετά τη λήξη της υπηρεσιακής τους σχέσης, να μη διαδίδουν πληροφορίες που αποτελούν εκ φύσεως επαγγελματικά απόρρητα, ιδίως πληροφορίες σχετικές με επιχειρήσεις, τις εμπορικές τους σχέσεις και τα κοστολογικά τους στοιχεία.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-431

Η συμβατική ευθύνη της Ένωσης διέπεται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στην οικεία σύμβαση.

Στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Ένωση υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν τα θεσμικά όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Κατά παρέκκλιση από το δεύτερο εδάφιο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποχρεούται να αποκαθιστά, σύμφωνα με τις γενικές αρχές δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, τις ζημίες που προξενεί η ίδια ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η προσωπική ευθύνη των υπαλλήλων έναντι της Ένωσης διέπεται από τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης ή του καθεστώτος που εφαρμόζεται σε αυτούς.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-432

Η έδρα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης ορίζεται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-433

Το Συμβούλιο εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκό κανονισμό που καθορίζει το γλωσσικό καθεστώς των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-434

Η Ένωση απολαύει, στην επικράτεια των κρατών μελών, των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την εκπλήρωση της αποστολής της, υπό τους όρους που καθορίζονται στο Πρωτόκολλο περί των προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το αυτό ισχύει για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-435

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν προ της 1ης Ιανουαρίου 1958 ή, για τα κράτη που προσχωρούν, προ της ημερομηνίας της προσχώρησής τους, μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών αφενός και ενός ή περισσότερων τρίτων χωρών αφετέρου, δεν θίγονται από το Σύνταγμα.

Κατά το μέτρο που οι συμβάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με το Σύνταγμα, το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη κάνουν χρήση όλων των πρόσφορων μέτρων για να άρουν τα διαπιστωθέντα ασυμβίβαστα. Εν ανάγκη, τα κράτη μέλη παρέχουν προς τον σκοπό αυτό αμοιβαίως τη συνδρομή τους και υιοθετούν, κατά περίπτωση, κοινή στάση.

Κατά την εφαρμογή των συμβάσεων της πρώτης παραγράφου, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι τα πλεονεκτήματα που παραχωρεί κάθε κράτος μέλος με το Σύνταγμα αποτελούν συστατικό στοιχείο της Ένωσης και επομένως είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη σύσταση θεσμικών οργάνων, προικισμένων με αρμοδιότητες δυνάμει του Συντάγματος, καθώς και με την παραχώρηση όμοιων πλεονεκτημάτων από όλα τα άλλα κράτη μέλη.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-436

1. Το Σύνταγμα δεν αντιτίθεται προς τους εξής κανόνες :
  - α) κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες, τη διάδοση των οποίων θεωρεί αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του,
  - β) κάθε κράτος μέλος μπορεί να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται ειδικά για στρατιωτικούς σκοπούς.

2. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση για την τροποποίηση του πίνακα της 15ης Απριλίου 1958, ο οποίος αφορά τα προϊόντα για τα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1, στοιχείο β).

ΜΕΡΟΣ IV

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ IV-437

Κατάργηση των προηγούμενων Συνθηκών

1. Η παρούσα Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης καταργεί τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και, υπό τους όρους που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τις πράξεις και τις συνθήκες που συμπλήρωσαν ή τροποποίησαν τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις πράξεις και συνθήκες που τις συμπλήρωσαν ή τις τροποποίησαν με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.
2. Οι Συνθήκες Προσχώρησης :
  - α) του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας,
  - β) της Ελληνικής Δημοκρατίας,
  - γ) του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας,
  - δ) της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, και

- ε) της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας

καταργούνται.

Ωστόσο :

- οι διατάξεις των Συνθηκών που αναφέρουν τα στοιχεία α) έως δ) οι οποίες περιλαμβάνονται ή αναφέρονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τις Συνθήκες και Πράξεις προσχώρησης του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, και της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας παραμένουν σε ισχύ και τα έννομα αποτελέσματά τους διατηρούνται σύμφωνα με αυτό το Πρωτόκολλο,
- οι διατάξεις της Συνθήκης που αναφέρει το στοιχείο ε) οι οποίες περιλαμβάνονται ή αναφέρονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη Συνθήκη και την Πράξη προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας παραμένουν σε ισχύ και τα έννομα αποτελέσματά τους διατηρούνται σύμφωνα με αυτό το Πρωτόκολλο.

Διαδοχή και νομική συνέχεια

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση που ιδρύεται με την παρούσα Συνθήκη διαδέχεται την Ευρωπαϊκή Ένωση που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου IV-439, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί που υπάρχουν κατά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Συνθήκης ασκούν, υπό τη σύνθεση που έχουν κατά την ημερομηνία αυτή, τις αρμοδιότητές τους κατά την έννοια της παρούσας Συνθήκης, για όσο διάστημα δεν έχουν θεσπιστεί νέες διατάξεις κατ' εφαρμογήν της ή έως της λήξης της θητείας τους.
3. Οι πράξεις των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών, οι οποίες θεσπίστηκαν βάσει των Συνθηκών και των πράξεων που καταργούνται με το άρθρο IV-437 εξακολουθούν να ισχύουν. Τα έννομα αποτελέσματά τους διατηρούνται έως ότου οι πράξεις αυτές καταργηθούν, ακυρωθούν ή τροποποιηθούν κατ' εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης. Το αυτό ισχύει και για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών βάσει των Συνθηκών και πράξεων που καταργούνται με το άρθρο IV-437.

Τα άλλα στοιχεία του κοινοτικού κεκτημένου και του κεκτημένου της Ένωσης τα οποία ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος της παρούσας Συνθήκης, ιδίως οι διοργανικές συμφωνίες, οι αποφάσεις και συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τους αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνέρχονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου, οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τα κράτη μέλη σχετικά με τη λειτουργία της Ένωσης ή της Κοινότητας ή που συνδέονται με τη δράση αυτών, οι δηλώσεις, συμπεριλαμβανομένων των δηλώσεων που έγιναν στο πλαίσιο των διακυβερνητικών διασκέψεων, καθώς και τα ψηφίσματα ή άλλες θέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου και εκείνες που αφορούν την Ένωση ή την Κοινότητα που εγκρίθηκαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη, διατηρούνται επίσης σε ισχύ εφόσον δεν καταργηθούν ή τροποποιηθούν.

4. Η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Πρωτοδικείου σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών και των πράξεων που καταργούνται με το άρθρο IV-437, καθώς και των πράξεων και συμβάσεων που θεσπίστηκαν για την εφαρμογή τους, παραμένει, τηρουμένων των αναλογιών, η πηγή ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης και ιδίως των αντίστοιχων διατάξεων του Συντάγματος.

5. Η συνέχεια των διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών που έχουν κινηθεί πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συνθήκης εξασφαλίζεται τηρουμένου του Συντάγματος. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για τις διαδικασίες αυτές λαμβάνουν κάθε κατάλληλο μέτρο για τον σκοπό αυτό.

ΑΡΘΡΟ IV-439

Μεταβατικές διατάξεις σχετικά με ορισμένα θεσμικά όργανα

Οι μεταβατικές διατάξεις σχετικά με τη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τον ορισμό της ειδικής πλειοψηφίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες δεν λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία όλα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου, και τη σύνθεση της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένου του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, προβλέπονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις για τα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ένωσης.

Πεδίο εδαφικής εφαρμογής

1. Η παρούσα Συνθήκη εφαρμόζεται στο Βασίλειο του Βελγίου, στην Τσεχική Δημοκρατία, στο Βασίλειο της Δανίας, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στη Δημοκρατία της Εσθονίας, στην Ελληνική Δημοκρατία, στο Βασίλειο της Ισπανίας, στη Γαλλική Δημοκρατία, στην Ιρλανδία, στην Ιταλική Δημοκρατία, στην Κυπριακή Δημοκρατία, στη Δημοκρατία της Λεττονίας, στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, στη Δημοκρατία της Ουγγαρίας, στη Δημοκρατία της Μάλτας, στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, στη Δημοκρατία της Αυστρίας, στην Πορτογαλική Δημοκρατία, στη Σλοβακική Δημοκρατία, στη Δημοκρατία της Φινλανδίας, στο Βασίλειο της Σουηδίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

2. Η παρούσα Συνθήκη εφαρμόζεται στη Γουαδελούπη, στη Γαλλική Γουιάνα, στη Μαρτινίκα, στις Αζόρες, στη Μαδέρα και στις Καναρίους Νήσους, σύμφωνα με το άρθρο III-424.

3. Για τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη, ο κατάλογος των οποίων περιλαμβάνεται στο παράρτημα II, ισχύει το ιδιαίτερο καθεστώς σύνδεσης που ορίζεται στο Μέρος III, τίτλος IV.

Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας και δεν αναφέρονται στον ανωτέρω κατάλογο.

4. Η παρούσα Συνθήκη εφαρμόζεται στα ευρωπαϊκά εδάφη για τις εξωτερικές σχέσεις των οποίων υπεύθυνο είναι ένα κράτος μέλος.

5. Η παρούσα Συνθήκη εφαρμόζεται στα νησιά Åland με τις παρεκκλίσεις που προβλέπονταν αρχικά στη συνθήκη που αναφέρει το άρθρο IV-437, παράγραφος 2, στοιχείο δ), και οι οποίες περιλαμβάνονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τις Συνθήκες και Πράξεις προσχώρησης του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας και τη Πορτογαλικής Δημοκρατίας, και της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας.
6. Κατά παρέκκλιση από τις προηγούμενες παραγράφους :
- α) Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις Φερόες Νήσους.
- β) Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στο Ακρωτήριο και στη Δεκέλεια, που αποτελούν περιοχές των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο, παρά μόνο στον αναγκαίο βαθμό για να διασφαλισθεί η εφαρμογή του καθεστώτος που προβλεπόταν αρχικά στο Πρωτόκολλο αριθ. 3 για τις περιοχές των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο, το οποίο προσαρτάται στην Πράξη προσχώρησης που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Συνθήκης που αναφέρει το άρθρο IV-437, παράγραφος 2, στοιχείο ε) και η οποία περιλαμβάνεται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη Συνθήκη και την Πράξη προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας.
- γ) Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις αγγλονορμανδικές νήσους και στη νήσο Μαν παρά μόνο στον αναγκαίο βαθμό για να διασφαλισθεί η εφαρμογή του καθεστώτος που προβλεπόταν αρχικά για τις νήσους αυτές στη συνθήκη που αναφέρει το άρθρο IV-437, παράγραφος 2, στοιχείο α) και η οποία περιλαμβάνεται στον Τίτλο 2, τμήμα 3 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τις Συνθήκες και Πράξεις προσχώρησης του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, και της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας.

7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά από πρωτοβουλία του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, δύναται να θεσπίσει ευρωπαϊκή απόφαση, η οποία τροποποιεί το καθεστώς, έναντι της Ένωσης, χώρας ή εδάφους της Δανίας, της Γαλλίας ή των Κάτω Χωρών των παραγράφων 2 και 3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ IV-441

Περιφερειακές ενώσεις

Η παρούσα Συνθήκη δεν εμποδίζει την ύπαρξη και την ολοκλήρωση των περιφερειακών ενώσεων μεταξύ Βελγίου και Λουξεμβούργου καθώς και μεταξύ Βελγίου, Λουξεμβούργου και Κάτω Χωρών, εφόσον οι στόχοι των περιφερειακών αυτών ενώσεων δεν επιτυγχάνονται με την εφαρμογή της εν λόγω Συνθήκης.

ΑΡΘΡΟ IV-442

Πρωτόκολλα και Παραρτήματα

Τα Πρωτόκολλα και Παραρτήματα της παρούσας Συνθήκης αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της.

Συνήθης διαδικασία αναθεώρησης

1. Η κυβέρνηση κάθε κράτους μέλους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή η Επιτροπή δύναται να υποβάλει στο Συμβούλιο σχέδια αναθεώρησης της παρούσας Συνθήκης. Τα σχέδια αυτά διαβιβάζονται από το Συμβούλιο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και κοινοποιούνται στα εθνικά κοινοβούλια.
2. Εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, εκδώσει με απλή πλειοψηφία απόφαση υπέρ της εξέτασης των προτεινομένων τροποποιήσεων, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί Συνέλευση απαρτιζόμενη από αντιπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων, των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής. Σε περίπτωση θεσμικών μεταβολών στον νομισματικό τομέα, ζητείται επίσης η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Συνέλευση εξετάζει τα σχέδια αναθεώρησης και εκδίδει με συναίνεση σύσταση προς τη Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που προβλέπεται στην παράγραφο 3.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με απλή πλειοψηφία, αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να μην συγκαλέσει Συνέλευση, εφόσον η έκταση των τροποποιήσεων δεν το δικαιολογεί. Στην περίπτωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καταρτίζει την εντολή για τη σύγκληση Διάσκεψης των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

3. Η Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συγκαλείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου για να καθορισθούν, με κοινή συμφωνία, οι τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στην παρούσα Συνθήκη.

Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ μετά την επικύρωσή τους από όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

4. Εάν, μετά παρέλευση δύο ετών από την υπογραφή της παρούσας Συνθήκης, τα τέσσερα πέμπτα των κρατών μελών έχουν επικυρώσει την εν λόγω Συνθήκη και ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δυσχέρειες όσον αφορά την επικύρωση αυτή, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

ΑΡΘΡΟ IV-444

Απλουστευμένη διαδικασία αναθεώρησης

1. Όταν το Μέρος III προβλέπει ότι το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα σε συγκεκριμένο τομέα ή περίπτωση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει στο Συμβούλιο να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία στον συγκεκριμένο τομέα ή περίπτωση.

Η παρούσα παράγραφος δεν έχει εφαρμογή στις αποφάσεις που έχουν στρατιωτικές επιπτώσεις ή στον τομέα της άμυνας.

2. Όταν το Μέρος III προβλέπει ότι ευρωπαϊκοί νόμοι και ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσιο εκδίδονται από το Συμβούλιο σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση για την έκδοση αυτών των νόμων ή νόμων-πλαίσιο σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία.

3. Κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει των παραγράφων 1 και 2 διαβιβάζεται στα εθνικά κοινοβούλια. Σε περίπτωση αντιθέσεως εθνικού κοινοβουλίου η οποία κοινοποιείται εντός έξι μηνών από την εν λόγω διαβίβαση, η ευρωπαϊκή απόφαση των παραγράφων 1 και 2 δεν εκδίδεται. Ελλείψει αντιθέσεως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει την εν λόγω απόφαση.

Για την έκδοση των ευρωπαϊκών αποφάσεων των παραγράφων 1 και 2, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν.

ΑΡΘΡΟ IV-445

Απλουστευμένη διαδικασία αναθεώρησης όσον αφορά τις εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ένωσης

1. Η κυβέρνηση εκάστου κράτους μέλους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή η Επιτροπή δύναται να υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχέδια για την ολική ή μερική αναθεώρηση των διατάξεων του Μέρους III, Τίτλος III, σχετικά με τις εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ένωσης.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση η οποία τροποποιεί εν όλω ή εν μέρει τις διατάξεις του Μέρους III, Τίτλος III. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, καθώς και με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε περίπτωση τροποποιήσεων θεσμικής φύσεως στον νομισματικό τομέα.

Η ευρωπαϊκή αυτή απόφαση τίθεται σε ισχύ μόνον μετά την έγκρισή της από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

3. Η αναφερόμενη στην παράγραφο 2 ευρωπαϊκή απόφαση δεν μπορεί να αυξάνει τις αρμοδιότητες που απονέμονται στην Ένωση βάσει της παρούσας Συνθήκης.

ΑΡΘΡΟ IV-446

Διάρκεια

Η παρούσα Συνθήκη συνάπτεται για απεριόριστη διάρκεια.

ΑΡΘΡΟ IV-447

Επικύρωση και έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα Συνθήκη επικυρώνεται από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Τα έγγραφα επικύρωσης κατατίθενται στην κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας.
2. Η παρούσα Συνθήκη αρχίζει να ισχύει την 1η Νοεμβρίου 2006, εφόσον έχουν κατατεθεί όλα τα έγγραφα επικύρωσης ή άλλως την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που ακολουθεί την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης του υπογράφοντος κράτους που προέβη τελευταίο στην ενέργεια αυτή.

ΑΡΘΡΟ IV-448

Αυθεντικά κείμενα και μεταφράσεις

1. Η παρούσα Συνθήκη συντάσσεται σε ένα μόνον αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική, φινλανδική, τσεχική, εσθονική, λεττονική, λιθουανική, ουγγρική, μαλτέζικη, πολωνική, σλοβακική, σλοβενική γλώσσα, όλα τα κείμενα δε είναι εξίσου αυθεντικά. Κατατίθεται στο αρχείο της κυβέρνησης της Ιταλικής Δημοκρατίας, η οποία διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο στην κυβέρνηση καθενός από τα άλλα υπογράφοντα κράτη.
2. Η παρούσα Συνθήκη μπορεί εξάλλου να μεταφραστεί σε οποιοσδήποτε άλλες γλώσσες μεταξύ εκείνων που, σύμφωνα με τη συνταγματική τάξη των κρατών μελών, θεωρούνται επίσημες γλώσσες στο σύνολο ή σε τμήμα της επικράτειάς τους. Τα συγκεκριμένα κράτη μέλη καταθέτουν επικυρωμένο αντίγραφο των μεταφράσεων αυτών προς φύλαξη στα αρχεία του Συμβουλίου.

ΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι υπέγραψαν την παρούσα Συνθήκη.

Έγινε στ..., στις .....